

LUCABA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA BLA

Nañ cartara Lucaba b̄lsia. Idjira griego basica b̄la. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara b̄la Lucara Paulo ume n̄basida. Mateoba, Marco bida ãdijiza carta Jesucritodebema b̄pedadacarea Lucaba nañ cartara b̄lsia.

Lucaba nañ cartara ēberā dji droma Teopilo itea b̄lsia cawamārēā Jesudebema idjia jaradiapedadara wārāda (1:1-4). Lucaba waabemarā cāyābara ebudaara b̄lsia Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Mañare b̄l b̄la Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drōā naenabemarā trāda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mīā sē bādadebemada (4:1-13). Mañare b̄l b̄la Jesuba Galilea druade jaradia n̄badadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wāb̄lāde jaradia bādadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jīrūare b̄l b̄la Jesu Jerusaleñne māwānananebemada: Jerusaleñ puru carea jīānada, crûde beapedadada, īrēbañada, idjaba idji ījā bearā quīrāpita bajānaa wānada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda b̄lsia Ācōrēba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarā idjimaa jēda zeb̄darāda ēdrā edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocārā b̄lsia cadjirua obadarā Jesuba

quīrā djuburiadada: judiorāda, judiorāéda, Samariadēbemarāda, ne neě quedeada, Romanebema boro itea parata j̄lrga pebadara sida.

Luca cartade ebuđa b̄la wērārā sida Jesuare panasidada. B̄l b̄la Elisabedēbemada (1:5-66), Mariađebemada (1:26đeba abā 2:52đaa), Ananebemada (2:36-38), idjabā Jesu carebabadarānebemada (8:1-3). Mał awara wērārāba idji ḥrēbadāđebemada naārā cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa b̄l diabueda

¹ Ācōrēba dadjirā tāena ođađebemada zocārāba b̄l quīrīāsidaa. ² Jūma mał ođa unupedadaba nēb̄lrasidaa idjabā jaradiasidaa. Dji carta b̄lpedadaba małda b̄lsidaa. ³ B̄l dji droma b̄l Teopilo, m̄la biđa jūma mał māwānada bio quīrācuita iwidiđa bērā, m̄lmaarā bia b̄la b̄l itea aride b̄l diabueida. ⁴ Māwā b̄la cawaya b̄la jaradiapedadara wārāda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadebema boro baside sacerdote Zacariada b̄asia.* Mał Zacariara sacerdoterā idji ume trajabada sida Abíarā abadjidaa.† Dji quima Elisabera Aaroñ ēberārāneba yōna basía. ⁶ Ādjira umena Ācōrē quīrāpita jipa panasidaa. Ācōrēba obi jaradara jūma ījā o panā bērā biě jaradi neě panasidaa. ⁷ Bariblrga Elisabera warra toca

* ^{1:5} Herode. Mał Heroderā “dji Droma” abadaa. † ^{1:5} Abía.
1 Cronica 24:10.

bada bērā warra neẽ panasidaa. Mañ awara bio drōāda panasidaa.

8 Māwā panne Zacaria Ācōrē de dromane trajai ewarida jū̄esia. Mañ bērā idjira, waabema sacerdoterā idji ume trajabada sida Ācōrē quīrāpita traja panasidaa. **9** Mañne sacerdoterāba obada quīrāca ne jemenesidaa caiba Ācōrē de dromane eda incienso querada bá diaida bə̄l cawaya. Mañne Zacaria tr̄lāda odjasia.

10 Incienso quera bá diai horada jū̄ena bērā Zacariara eda wāsia.‡ Mañne puruba dajadaare Ācōrēa iwidi panasidaa. **11** Māwā bə̄lde bajānebema nezocada quera bá diabada jəwa araare odjasia. **12** Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa cr̄ichaē basía. **13** Baribə̄l bajānebema nezocaba jarasia:

—Ne wayarādua. Bə̄la Ācōrēa iwidi bādara idjia ūrīsia. Bə̄la quima Elisabebea warrada toya. Idji tr̄lāra bə̄ldua Juañ. **14-15** Mañ warra carea zocārā bə̄lsridadia. Idjira Ācōrē quīrāpita dji droma bai bērā bə̄la sida bio bə̄lsrida baya. Uva ba aseada, itua sida doca baya. Biteda bə̄bə̄l ewarideba Ācōrē Jaurera idji ume baya.§ **16** Idjia zocārā israelerārā Ācōrēmaa jēda zebiya. **17** Elíaba erobāda jaureda, lə̄bla sida bə̄l warraba erobaya. Mañneba idjira dadjirā Boro na wāya dji zezada ãđji warrarā ume ibiabi carea.* Mañ awara ūjānaē bēa sida carebaya jipa bēaba cr̄ichabada quīrāca

‡ **1:10** Incienso querada bá diaida bə̄l. Exodus 30:34-38. § **1:14-15**
Número 6:1-5; Juece 13:2-5. * **1:17** Malaquia 4:5-6.

crīchadāmārēā. Māwā carebaya puruba dadjirā Borora bia edādāmārēā.-

18 Mañne Zacariaba bajānebema nezocaa iwidisia:

-¿Mλa sāwā cawai bλa jara bλra wārāda? Mλra bio drōāda bλa. Mλ quima sida djourada bλa.-

19 Bajānebema nezocaba Zacaria jarasia:

-Mλra Gabriel, Ācōrē nezocaa. Idjia mλra bλmaa diabuesia mañ bedea biada jaramārēā.

20 Mλa jara bλra Ācōrēba bλda ewariide wārāda māwāya. Baribλrλ ījānaē bērā bλra quīrāme cara bεya abā bλ quima warra tobλrλdaa.-

21 Mañmisā ēberārāba dajada jλā panasidaa. Ādjia cawadaē panasidaa sāwāērā Zacariara jācua eda dārābλrλda. **22** Māwā bλde idjira dajadaa zesia baribλrλ poya bedeaē basía. Quīrāme cara beda bērā ababe sēyāneba bedea basia. Mañba ēberārāba cawasidaa Ācōrēba idjia ne unubisida.

23 Idji Ācōrē de dromane trajai ewari jōnacarea Zacariara diguidaa wāsia. **24** Māwānacarea idji quima Elisabera biogoa b̄esia. Mañ bērā Elisabera jedeco juesuma diguida b̄esia. Nāwā crīchasia:

25 “Ācōrēba mλra carebasia biogoa b̄emārēā. Jāwā bia odaba mλ quīrā perara ãyā bλsia. Ēberārāba mλra waa biē jaradaēa.”

Bajānebema nezocaba Mariaa jarada

26-27 Elisabe sei jedeco biogoa b̄edacarea Ācōrēba bajānebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awērā umaquīrā adua bλ Mariamaa. Mañ Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera

Davideba zeda basía. ²⁸ Bajānebema nezocara Mariama jūēpeda nāwā jarasia:

—¡Mērā! Ācōrēba bʌra bia eroþla.† Idjira bʌ ume bʌla.—

²⁹ Mañ bedea ūrīsiđe Mariaba abeda cawa crīchaě basía cārē cārēā bajānebema nezocara māwā bedea bʌda. ³⁰ Mañne bajānebema nezocaba idjía jarasia:

—Maria, ne wayarādua; Ācōrēba bʌra careba bʌla.

³¹ Mañ bērā bʌra biogoa þepeda warrada toya. Mañ warra tr̄ra bʌdua Jesu.‡ ³² Idjira dji droma baya idjabā Ācōrē dji dromaara bʌba idji Warraada aya. Ācōrēba idjira israelerā boroda bʌya idji drōäenabema Davi þaða quīrāca. ³³ Idjira Jacoboðeba yōpedadarā boroda baya. Ewariza ãdjirāra pe eroþaya.—§

³⁴ Mañne Mariaba bajānebema nezocaa iwiðisia:

—M̄ra umaquīrā adua bʌda ɬsāwā biogoa þei?—

³⁵ Bajānebema nezocaba panusia:

—Ācōrē Jaurera bʌmaa zepeda idji ɬbʌlara bʌ ume bʌya. Mañ bērā idjia dia bʌ warra bʌa tobʌrla Ācōrēba idji Warraada aya. ³⁶ Bʌ apipi Elisabe sida warra toya.* Djourada bʌmīna idjabā warra tocaada abadamīna sei jedeco bʌla biogoa bʌda. ³⁷ Ācōrēba poya oëra neëa.—

³⁸ Mariaba panusia:

† **1:28** Ācōrēba bʌra bia eroþla. Griego bedeade ḥcʌrʌ cartade nāwā bʌ bʌa: “Ācōrēba bʌda dewara wērārā cāyābara biara eroþla.”

‡ **1:31** Mateo 1:21. § **1:33** 2 Samuel 7:8,16. * **1:36** Bʌ apipi. Griego bedeade mañra ebuda bʌëa.

–Măra Ācōrē nezocaa. Bia băa băa jarada
quīrāca idjia oida.–

Maăbe bajănebema nezocara idji
quīrăpitabemada wăsia.

Mariaba Elisabe acăde wăna

³⁹ Măwănacarea Mariara isabe Elisabe purudaa
wăsia. Maă purura Judea drua eyaida băde băa.

⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wăpeda Elisabea jarasia:

–jMĕră!–

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ūrībărlăde idji warra
biteda quirura domicasia. Ara maăda Elisabera
Ācōrē Jauredeba ălesia. ⁴² Maăne Mariaa năwă
jăgua jarasia:

–Băra wărăda dewara wărără căyăbara Ācōrăba
biara careba băa. Bă warra sida Ācōrăba bio bia
băya. ⁴³ ?Măra cai mă Boro papaba jăwă acăde ze
băra? ⁴⁴ Ara bă bedea ūrībărlăde warra mă biteda
băra băsrădaba domicasia. ⁴⁵ Ācōrăba jaradăra
wărăda măwăida ăjăna bĕră băra bio bia băa.–

⁴⁶ Maăne Mariaba jarasia:
Sodeba măa jaraya: Ācōrăra dji dromaa.†

⁴⁷ Ācōrē mă ĕdră edabari ume măra bio băsrăda
băa.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quiru nezocara bia eroăla.
Idiba ătaa jăumarăba jaradia Ācōrē jăma poya băba
măra bio careba băda, mă itea ne waiblada
o bă bĕră.

!Aba idjidră Ācōrăa! ⁵⁰ Maă bĕră idji waya ăbeara
ewariza quīră djuburia ăaya.

⁵¹ Ācōrăba idji ăblădeba ne waiblada ocuasia.

† ^{1:46} 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9.

- Ara ādjiduþa dji dromada crīcha þeara idjia memenebisia.
- ⁵² Djí droma þeadara ãyã þacuapeda dji edaara quedeada dji dromada þacuasia.
- ⁵³ Djí ne neẽ quedeaa ne jūma biada diasia, bariblrl dji ne bara þeara jwā bari ãyã wābicuasia.
- ⁵⁴⁻⁵⁵ Idji nezoca Israel purura carebasisa. Idjia Abrahārla, idjideba yōbldarā sida ewariza quīrā djuburiaya dadji drōā naēnabemarāa jarada quīrāca.
- ⁵⁶ Mariara Elisabe deðe jedeco ūbea þapeda diguidaa wāsia.

Borocuebari Juañ toda

- ⁵⁷ Idji ewari jūeside Elisabera warra tosia.
- ⁵⁸ Idji caita panabadaba, idji ēberārā bida mañ ūrisidade idji ume þasridasidaa Ācōrēba bio quīrā djuburiadla bērā.
- ⁵⁹ Warra todacarea ocho ewari þade ãbaa dji jresidaa warra cacuara wēägoði carea.[‡] Mañne ñcrlrlba idji zeza trñ Zacariada þl quīrīa panasidaa. ⁶⁰ Bariblrl dji papaba jarasia:

–Māwā trñ þædaëa, ãtebllrl idji trñra þædia Juañ.–

⁶¹ Adjirāba jarasidaa:

–¿Cárēa mañ trñra þædi? Bárā ēberārā tāëna mañ trñra neëa.–

⁶² Mañbe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwidisisidaa cárē trñda þl quīrīa þl cawaya. ⁶³ Mañ carea Zacariaba bacuru pewedeada enebisia. Mañgade nāwā þasia: “Idji trñra þædia Juañ.”

[‡] **1:59** Genesi 17:10-12.

Mał unusidade jūmarāba cawa crīchadaě basía.
64 Ara mañe Zacariara quīrāme cara bədada waya bedeasia. Ara mañda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

65 Jūma ādji caita panabadaba mañnebema ūrīsidade Ācōrē waya panʌba jūma Judea drua eyaida bʌde nēbʌrʌbadjidaa. **66** Jūma mał ūrīpedadaba jarabadjidaa: “Māwā baibʌrʌ, mañgʌ warrara dji droma baya.” Māwā jarasidaa Ācōrē abʌlara dji warra ume bʌl bērā.

67 Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeda nāwā bedeasia:

68 ¡Israelerā Ācōrēra bio bia bʌla, idji ēberārāra ēdrʌ edai carea ze bʌl bērā!

69 Idji nezoca Davideba zedada diabuebʌrla dadji ēdrʌ Edabarida bəmārēā. §

70 Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarāa mañnebemada jarabisia.

71 Idjia jarabisia jūma dadjurā dji quīrūnebemada, dadjurā quīrāma panʌnebema siđa ēdrʌ edaida.

72 Māwā oya dadji drōā naēnabemarāa quīrā djuburiayada ada bērā
 idjabə ādjirā ume bedea bʌdada jūma oyada ada bērā.

73-74 Idjia dadji drōāenabema Abrahāla jarasia dadjurā dji quīrū jlwaeabemada ēdrʌ bʌida.

Māwā ne wayaa neě dadjurāba idjira poya ēpē panania.

75 Dadjurā zocai panʌmisa idji quīrāpita biya, jipa nībadia.

76 Mañbe Zacariaba idji warradebemada nāwā jarasia:

Warra, bʌra Ācōrē dji dromaara bʌdeba bedeabariada adia. Bʌra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.*

77 Bʌa israelerāa cawabiya sāwā Ācōrēba ãdji cad-jiruara quīrādoapeda ēdrʌ edaida.

78 Ācōrē quīrīāra bio waibʌa bʌa. Dadji ēdrʌ Edabarira bajāneba zeya īmādau odjabari quīrāca.

79 Mañba dji pāīmane ɓeaa, dji beuđi waya ɓeaa bida Ācōrēra cawabiya.

Idjabəa dadjirāa cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

80 Dji warrara warisia idjabəa Ācōrē Jauredeba zarea ɓesia. Drōā bədacarea ējūā pōāsa ewaraga bʌde bade wāsia. Mama ɓabadjia abə jūmarā quīrāpita bedeabʌrʌ ewaridaa.

2

Jesu toda ewari Mateo 1:18-25

1 Mañ ewaride Romanebema boro Cesar Au-gustoba idji jʌwaeda ɓeara jūma juachabisia.* Mañ bērā jarasia puru āī ɓeara ãdji purudaa wānamārēā. **2** Mañ ēberārā juachabidara id-jia naārā obida basia. Mañ ewariide Cirenioda Siria druade dji boro basia. **3** Mañne jūmarāda juachadamārēā ãdji puruza wāsiđaa.

* **1:76** Malaquia 3:1. * **2:1** Idjia māwā obisia puru ɓeaza idji itea paratara aride jʌrʌ pedi carea.

4 Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare purude b̄abadjia. Idjira Davideba zeda b̄erā Judea druade Beleñ purudaa wāsia. Beleñra Davi topedada puru basía. **5** Ādji juachadamārēä idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. **6** Beleñne panñe Maria warra toi ewarira jūësia. **7** Cāibada de bari b̄lra neē b̄erā idji warra iwina todara wuaba b̄rapeda animarā ne cobadade coquirusia.

Bajānebema nezoca oveja wagabadarāma odjada

8 Mañ diamasi oveja wagabadarāba ādji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. **9** Cawaëne bajānebema nezocada ādjima odjasia. Mañne Ācōrē quīrāwārēä dorrodorrooba ādjima bio ñnaga nūmesia. Mañ carea oveja wagabadarā bio dauperasidaa. **10** Bariblrla bajānebema nezocaba ādjía jarasia:

—Ne wayarānadua. M̄la bedea biada bārāa jarade ze b̄la. Mañ bedea carea jūmarāda b̄lsridadia. **11** Idi Davi topedada puru Beleñne bārā ēdr̄a edabarida tosidaa. Idjira Critoa, dadjirā Boroa.† **12** Naäglađeba bārāba cawadia m̄la jarablrlra wārāda: bārāba mañ warra zaquera wuaba b̄rá b̄lra animarā ne cobadade ununia.—

13 Ara māwā jarablrlde bajānebema nezocarāda zocārā odjasidaa. Jūma ādjjirāba Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

† **2:11** Crito. Mañgra tr̄lēa, āteblrl griego bedeaa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Jara b̄la “Ācōrēba ēdr̄a edabari diai jaradaa” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda b̄amārēä b̄lra.”

14 ¡Ãcõrẽ ãtλ bajãne bλra bio bia quirua! ¡Ãberãrã
Ãcõrẽba bia unu bλra naλ ëjūãne necai
beadia!‡

15 Mañbe bajãnebema nezocarãra bajãnaa
wãsidaa. Ara mañda oveja wagabadarãba
jarasidaa:

–Mãëteara dadjurã Boroba cawabidara Beleñnaa
acλde wãnia.–

16 Ara mañda wãbλrλsidaa. Jūesidade
Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa.
Warra zaquera animarã ne cobadade basia.

17 Mañ unupedadacarea bajãnebema nezocaba
warradebema jaradara ãdjia jūmarãa nãbλrλsidaa.

18 Oveja wagabadaba jara panλ ũr̄sidade jūmarãba
cawa cr̄chadaě panesidaa. **19** Baribλrλ dji
papa Mariaba mañgλdebemada idji sode jūma
quîrācuita cr̄cha babadjia. **20** Oveja wagabadarã
jēda wãbλdade ãdjia unupedada carea idjaba
ũr̄pedada carea Ãcõrẽa bia bedeasidaa.
Bajãnebema nezocaba jarada quîrāca wãrāda jūma
mãwãsia.

Jesu Ãcõrẽ de dromanaa edepedada

21 Warra todacarea ocho ewari bλde dji warra
cacuara wẽägosidaa. Mañne idji tr̄ra bλsidaa
Jesu, dji papa biogoai naëna bajãnebema nezocaba
jarada quîrāca.

22 Warra toda carea dji papaba wagaida bλ
ewarira wagasia Ãcõrẽba Moisea diaða leyde bλ
bλ quîrāca.§ Mañ ewari jõnacarea idjia dji zeza

‡ **2:14** ¡Ãberãrã Ãcõrẽba bia unu bλra naλ ëjūãne necai beadia!
Griego bedeade mañra ebuda bλea. § **2:22** Levitico 12:1-8.

ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa Ācōrē quīrāpita bʌdi carea. ²³ Māwā osidaa Ācōrē leyde nāwā bʌ́ bʌ́ bērā: “Jūma warra iwinara Ācōrēa diađida panla.”* ²⁴ Mał awara Ācōrē quīrāpita bia b̄ei carea dji papaba puchirāda babue diabisia Ācōrē leyde nāwā bʌ́ bʌ́ bērā: “Puchirāda wa putujuda umé diaida bʌ́la.”†

²⁵ Mał ewaride ēberā Simeoñ abadada Jerusaleñne b̄asia. Mał Simeoñra jipa b̄asia idjabā Ācōrēba jara bʌ́ra quīrācuita ījā obadjia. Idjia jłā b̄asia Ācōrēba Israel puru sobiabi ewarida.‡ Ācōrē Jaurera idji ume b̄asia. ²⁶ Naëna Ācōrē Jaureba idjia cawabisia idji jaidai naëna Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradara unuida. ²⁷ Ācōrē leyde bʌ́ bʌ́ quīrāca odi carea djibarirāba Jesura Ācōrē de dromanaa edesidae Ācōrē Jaureba Simeoñra araa wābisia. ²⁸ Simeoñba dji warra unuside bara edapeda Ācōrēa nāwā bia jarasia:

²⁹ Mł Boro, jāñbebʌ́rʌ bʌ́ nezocara idu necai beubidua bʌ́a jaradə quīrāca oda bērā.

³⁰ Bʌ́a ēdrʌ edabari diai jaradara māa unubisia.

³¹ Bʌ́a idjira bʌ́sia jūma puru b̄eaba ununamārēä.§

³² Idjira ñnaa quīrāca b̄aya judiorāéba bʌ́debemada cawađamārēä.

Idji carea bʌ́ puru Israelera bia jaradia.*

³³ Simeoñba āđji warradebema jara bʌ́ ūrīsidade Jesu djibarirāba cawa crīchadae basía. ³⁴ Małne

* ^{2:23} Warra iwina. Exodo 13:2. † ^{2:24} Levitico 12:6-8. ‡ ^{2:25} Isaía 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19; 61:1-3. § ^{2:31} Isaía 40:5; 52:10.

* ^{2:32} Isaía 42:6; 46:13; 49:6.

Simeoñba ãdjira bia jara b̄apeda Mariaa nāwā jarasia:

—Ācōrēba nañ warrara diasia israelerā zocārā bia b̄amārēā idjaba zocārā biē b̄amārēā. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze b̄lda, māwāmīna idjira biē jaradia. ³⁵ Māwā zocārāba ãdji sode mērā erobeara unubidia. Idjabā b̄la bio sopua bayā mīñuba sub̄da quīrāca.—

³⁶ Arima Ācōrēneba bedeabari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basía. Idjira djourada basia. Awērā quiruda quima edapeda siete poa b̄lde pēdra basía. ³⁷ Idji pēdra b̄edara 84 poa basia.† Ewariza ãsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēa bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjabā Ācōrēa iwidi carea. ³⁸ Mañ djourara Jesu djibarirā caita wāpeda Ācōrēa bia bedeasia. Mañbe Ācōrēba Jerusaleñ puru ēdrā edai ewari jñā b̄eaa dji warra zaquedebemada bedeasia.‡

³⁹ Ācōrē leyde b̄l b̄l quīrāca jūma opedadacarea Josera, Maria sida Galilea druade ãdji puru Nazaredaa jēda wāsidaa. ⁴⁰ Dji warrara cacua aþla warisia. Idjira bio ne cawasia idjabā Ācōrēba ne jūmane idjira carebabadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

⁴¹ Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleñnaa wābadjidaa judiorā Egiptodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari odi carea.§ ⁴² Jesu doce poa

† ^{2:37} Idji pēdra b̄edara 84 poa basia. Griego bedeade ebuda b̄lēa.
Λελρλμαærā jara b̄la Anara 84 poa basida. ‡ ^{2:38} Isaía 52:10.

§ ^{2:41} Exodus 12:1-27.

baside ãdjira wāsiðaa mañ ewari droma badi carea jūma judiorāba obada quīrāca. Jesu siða ãdji ume wāsia. ⁴³ Mañ ewari droma jōnacarea ãdjira jēda wāsiðaa. Bariblra ãdji warra Jesura Jerusaleñne þesia. Mañra ãdjia adua panasiðaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasiðaa Jesura ëberärā tāëna nīda. Māwā ewari abā nībasiðaa. Quewara idji jārlasidade ãdji ëberärā tāëna ununaë basia. Ara mañda jēda Jerusaleñnaa Jesu jārlade wāsiðaa.

⁴⁶ Ewari ūbea bablra ñde idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāëna chūmlda. Ñdjia jaradia panlra ūrī basia idjabā ãdjia iwidibadjia. ⁴⁷ Mañne ãdjia iwidiblade ñde idjia ariðe panubadjia. Jūma idji ūrī panlba cawa crīchadaë panasiðaa necawaadeba panu bl bērā. ⁴⁸ Djibarirāba idji unusidaade cawa crīchadaë basia. Dji papaba idjia iwidisia:

–Warra, ¿bla cārē cārēä jāwā osi? ¿Cārē cārēä nama þesi? Bio sopua panlba mla, bl zeza bida blra jārla panasiðaa.–

⁴⁹ Jesuba panusia:

–Bārāba ¿cārē cārēä mla jārla panasida? ¿Mla Zeza dede þaida blada adua panlca?–

⁵⁰ Bariblra Jesuba jaradara djibarirāba cawadaë basia. ⁵¹ Mañbe Jesura ãdji ume Nazaredaa wāsia. Ñdjia jarablara idjia jūma ūrī obadjia. Jūma Jerusaleñne māwānara dji papaba bio quīrācuita crīcha þabadjia. ⁵² Jesura cacua bla warisia idjabā ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ëberärā bida idjira bia unusidaa.

3

Borocuebari Juañebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juañ 1:19-28

¹ Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro bñde Poncio Pilatoda Judea druaðe dji boro basía. Herodeda Galilea druaðe dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druaðe idjabá Iturrea druaðe dji boro basía.† Lisaniada Abilene druaðe dji boro basía. ² Anáda idjabá Caipáda sacerdote dji dromarã basía.‡

Mañ ewariðe ëjüä põäsa ewaraga bñde Ăcõrëba Zacaria warra Juaña bedeasia. ³ Mañ bérâ Juañra júma Jordaa do caita þearña jarade wäsia ãdji cadjiruara igaraðapeda Ăcõrëmaa zedamärëä. Idjia jaradiasia mäwã osidara Ăcõrëba ãdji cadjiruara quírãdoaida. Dji ïjábñdara idjia doeda borocuebadjia. ⁴ Júma mañgala mäwásia Ăcõrëneba bedeabari Isaíaba naëna bñda quírâca:

Êberäda ëjüä põäsa ewaraga bñde jíguia bedea bñla: Ora jaridadua dadjirã Boro bia edadamärëä. Ora idji itea jipa jaridadua.

⁵ Jogoa þeara júma daucha ocuaya. Eya ñtl þeara, eya jewedea þea sída daucha ocuaya.

* **3:1** Mañ Herodera Antipa trñ jarabadjidaa. Idjidebemada bedea bñla Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de. † **3:1** Mañg Pelipedebemada aba nañ versículode bñl bñla. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjabá Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ãdji zeza basía. Antipa ume dji djabarã basía. ‡ **3:2** Caipára Aná wigú basía. Anára sacerdote dromada þasia poa 6deba aba 15daa. Caipára sacerdote dromada þasia poa 18deba aba 36daa.

O jūrēā bearā jipa jariya, o biē bearā jūma biya
ocuaya.

6 Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēdrʌ ed-
abarida. §

7 Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juañba
borocuemārēā. Baribʌrʌ Juañba ñcʌrʌla
jarabadjia:

–Dama ēberārā, ¿caiba jarasi bārāra Ācōrē
quīrūbidebemada poya mīrūnida? **8** Bārāba
o panʌneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa
zesidada. Crīcharānadua Abrahañ warrarā bērā
Ācōrēba cawa oēda. Mλa bārāa ebuda jaraya:
Ācōrēba quīrīäibʌrʌ za tabea mōgarara Abrahañ
warrarā babicuaya. **9** Mañ awara mλa jaraya
Ācōrēba zagarada eroþla bacuru tutacuai carea.
Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tʌbʌde
batacuaya. Ara mañ quīrāca Ācōrēba cadjurua
obadarāda cawa oya.–

10 Mañ carea ēberārāba idjía iwidibadjidaa:

–Māëteara daiba ¿cārēda odida panʌ?–

11 Juañba panusia:

–Cacuade jñbada umé eroþla dji neě quirúa
aba diaida bʌla. Dji coi eroþla dji coi neě quirúa
diaida bʌla.–

12 Māwā bʌde Romanebema boro itea parata
jʌrʌ pebadarāda borocuedi carea zesidaa. Mañbe
ādjia iwidisidaa:

–Jaradiabari, dairāba ¿cārēda odida panʌ?–

13 Juañba ādjía jarasia:

–Bārāba parata jʌrʌ pedida panʌ audu dia-
birānadua.–

14 Mañne sordaorā arima duanλba Juaλba iwidisiðaa:

–Dairāba ¿cārēda odida panλ?–

Juaλba panusia:

–Bārā trajubari parata dia panλneba necai bēadadua. Waraga panλneba djārā paratara jārīrānadua idjaba sewadeba djārā biē jararānadua.–

15 Arima duanλba mañ ūrīsiðade bio quīrācuita duanesiðaa cārēda sāwāi cawaya. Ara āduba nāwā crīcha panasidaa: “¿Juaλra Ācōrēba ēdrλ edabari diai jaradaca?”

16 Baribλrλ Juaλba jūmarāa jarasia:

–Wārāda mλa bārāra baidoba borocue bλa. Baribλrλ mλ cāyābara dji dromaara bλda zeya. Idjia jīrūne jāl bλ ērāi carea mλra bia bλēa. Idjiabλrλ Ācōrē Jaureda diaya.* Baribλrλ ījānaēbλrλ cawa oya.† **17** Ezoai careabemara idji jλwade erobλa porara dji ta umebemada ãyā bλi carea. Mañbe dji tara wagaya baribλrλ dji porara tλbλ uruade babueya.–

18 Ara mañ quīrāca ne quīrātanoaneba Juaλba bedea bia dadji ēdrλdidebemada jaradia bapeda jarabadjia ījānamārēā. **19** Baribλrλ Juaλba Galileadebema boro Herodera quēābadjia idjia wērā erobλ Herodíara carea. Mañ Herodíara ara Herode djaba Pelipe quima basía. Mañ awara Juaλba idjira quēābadjia ne jūma cadjurua o bλ carea. **20** Herodeba mañ cadjurua o bλ awara

* **3:16** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade bλ bλa: “Ācōrē Jaureba borocueya.” † **3:16** Cawa oya. Griego bedeade bλ bλa: “Uruuba borocueya.”

nañgʌ cadjurua sida osia: Juañra preso bʌlbisia idji quẽã bʌ carea.‡

*Juañba Jesu borocueda
Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11*

²¹ Juañba ñberärã borocuecu baside Jesu sida borocuesia. Mañne Jesuba Ăcõrẽa bedeabʌrʌde bajãda ewasia. ²² Ewapeda Ăcõrẽ Jaureda bajãneba puchirã quĩrãca idji ñrã zesia. Mañne Ăcõrẽba bajãneba edaa nãwã bedeasia:

—Bʌra mñ Warra quĩrã bʌla. Bʌ carea mñra bio bʌsrída bʌla.—§

*Jesu drôã nañabemarã trã
Mateo 1:1-17*

²³ Jesuba jaradia beshire treinta poa basica bʌla. Ñberärãba idjira Jose warrada crîcha panasidaa. Josera Eli warra basía, ²⁴ Elira Matá warra basía, Matára Levi warra basía, Levira Melqui warra basía, Melquira Janai warra basía, Janaira Jose warra basía. ²⁵ Josera Matatía warra basía, Matatíara Amó warra basía, Amóra Nahuñ warra basía, Nahuñra Esli warra basía, Eslira Nagai warra basía. ²⁶ Nagaira Máha warra basía, Mähara Matatía warra basía, Matatíara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Josera Juda warra basía. ²⁷ Judara Johanañ warra basía, Johanañra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸ Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira

‡ **3:20** Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28. § **3:22** Bʌ carea mñra bio bʌsrída bʌla. Griego bedeade mañba idjaba jara bʌla: “Mñ a bʌda jʌrla edasia.”

Cosañ warra basía, Cosañra Elmodañ warra basía, Elmodañra Ere warra basía. ²⁹ Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriñ warra basía, Joriñra Matá warra basía. ³⁰ Matára Levi warra basía, Levira Simeoñ warra basía, Simeoñra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Josera Jonañ warra basía, Jonañra Eliaquiñ warra basía. ³¹ Eliaquiñra Melea warra basía, Meleara Mainañ warra basía, Mainañra Matata warra basía, Matatara Natañ warra basía, Natañra Davi warra basía.

³² Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoñ warra basía, Salmoñra Naasoñ warra basía. ³³ Naasoñra Aminadá warra basía, Aminadára Arañ warra basía, Arañra Esroñ warra basía, Esroñra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴ Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahañ warra basía, Abrahañra Tare warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵ Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶ Salara Cainañ warra basía, Cainañra Arpaxa warra basía, Arpaxara Señ warra basía, Señra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷ Lamera Matusaleñ warra basía, Matusaleñra Enoco warra basía, Enocora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleela-
ra Cainañ warra basía. ³⁸ Cainañra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adañ warra basía, Adañra Ācōrē warra basía.

*Diauruba Jesu mīā sē bada
Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13*

¹ Jesura Ācōrē Jauredeba bλda Jordal dođeba jēda wāsia. Mañne Ācōrē Jaureba idjira ējūā pōāsa ewaraga bλdāa edesia. ² Cuarenta ewari mama bāsia. Mañne diauruba idjira mīā sē bāsia Ācōrēda igarabi carea. Mañ ewariđe Jesuba ni cārē sida coě bλ bērā jarra bāsia. ³ Māwā bλđe diauruba Jesua nāwā jarasia:

—Bλda wārāda Ācōrē warrabλrλ, nał mōgarada pał babidua.—

⁴ Jesuba panusia:

—Ācōrē Bedeade nāwā bλ bλa: ababe ne co bλđeba ēberāra zocai bāea, [ātebλrλ jūma Ācōrēba jara bλ ījā bλđeba zocai bāya].—*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura eya l̄tl bλđe edesia. Mamaλba nał ējūāne bēa puruda jūma acλbitasia. ⁶ Mañne diauruba jarasia:

—Nał ējūāne bēa purura, mał purude ne bia bēa sida jūma bλ jλwaeda bλya. Mλre bērā mλa dia quīrīābλrλa diaida bλa. ⁷ Mλ quīrāpita chīrāborode cobēpeda mλa bia bedeaibλrλ mλa jūma diaya.—

⁸ Baribλrλ Jesuba jarasia:

—Satana, āyā wādua.† Ācōrē cartade nāwā bλ bλa: “Aba bārā Boro Ācōrēabλrλ bia bedeadadua. Idjia jara bλdrλ ījā o pananadua.”—‡

* ^{4:4} Deuteronomio 8:3. Griego bedeade l̄cλrλ cartade bede coralchede bλra neēa. † ^{4:8} Satana, āyā wādua. Griego bedeade l̄cλrλ cartade mañra neēa. ‡ ^{4:8} Deuteronomio 6:13.

9-10 Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleñnaa edesia Ācōrē de droma boro ñtara bāmaa. Mañbe jarasia:

–Bāda wārāda Ācōrē warrabārla, namałba uđu jādrādua. Ācōrē cartade nāwā bá bāla:

Ācōrēba idji nezocarāda bāmaa diabueya carebađamārēä.

11 Bāra ãdji jāwade edadia bā jīrūra mōgaraba puarāmārēä. §

12 Baribārla Jesuba jarasia:

–Idji bedeade nañ sida bá bāla: “Bariduada orānadua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.” *

13 Māwā mīä sē bapeda diaurura Jesu caitabemada ãyā wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

14 Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure ḥbādeba bāda Galilea druadaa jēda wāsia. Jūma mañ druade idjira bio trāl bāgasia. **15** Judiorā dji jārebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia bābadjia. Mañ bērā jūmarāba idjira bia jarabadjidaa.

Jesu Nazarede bāda

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

16 Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāñbada ewaride idjia obari quīrāca judiorā dji jārebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrāsia Ācōrē Bedeada nocore lei carea. **17** Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjia diasidaa. Mañra ewara edapeda nañ bedeada jārlpeda jīgua lesia:

§ **4:11** Salmo 91:11,12. * **4:12** Deuteronomio 6:16.

18-19 Ācōrē Jaurera mλ ume bλa. Idjia mλra edasia dji ne neē quedeaa jaramārēā Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mλra diabuesia sopua bēada sobiabicuamārēā,[†] jida edepedadarā ēdrʌdida jaramārēā, dauberrea bēaa unubimārēā, djärā jʌwaeda mīga bearaa bia bλcuamārēā, idjaba jaramārēā Ācōrēba ēdrʌ edai ewarira jūēsida.[‡]

20 Ledacarea cartara bʌrapeda dji wagabaría disia. Maλbe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acʌ duanasidaa. **21** Maλne Jesuba jarasia:
–Maλ bedeaba jara bλra idi bārā quīrāpita māwābʌrla.–

22 Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia bʌ carea cawa crīchadaē basía. Ara ādjiduba jara duanasidaa: “¿Idjira Jose warrada jāwā bλēca?”

23 Jesuba jarasia:
–Bārāba naλ bedeada mλa jaradia: “Nēārā dibari, ara bʌdjida biabitua. Bλa Capernauñne odara daiba ūrīsidaa. Nama bʌ purude bida abarica odua.”–

24 Maλ awara jarasia:

–Mλa bārāa wārāda jaraya: ni aþaλ Ācōrēneba bedeabarida ara idji druade bia edadaca.

25 Quīrānebadadua, Elía bāsi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārā panasidaa. Maλ ewaride poa ūbea ēsidra cue zeē bāda bērā jarrabada zesia.

[†] **4:18-19** Sopua bēada sobiabicuamārēā. Griego bedeade ʌcʌrla cartade maλra neēa. [‡] **4:18-19** Isaía 61:1-2; 58:6.

26 Baribʌrʌ Ŵcõrẽba Elíara ni aþaʌ pẽdra wẽrã Israeldebema carebaðe wãbiẽ basía. Ätebʌrʌ pẽdra wẽrã Sidoñ druade Sarepta purude þʌmaa wãbisia. § **27** Ara mañ quírãca Eliseo þasi ewaride aida bara þeada Israel druade zocãrã panasidaa baribʌrʌ ädjirãnebema ni aþaʌda idjia biabiẽ basía. Ätebʌrʌ Siria druadebema Naamañda biabisia.—*

28 Mañ ûr̃isidade jüma dji jʌrebada dede duanʌra quírûbucasiðaa. **29** Ara mañda Jesura puru da-jadaa erreþari ededapeda eya edaa tuca jira þʌde þatabuedi carea edesiðaa. **30** Baribʌrʌ Jesura ara ädji daidu necai wãsia.

Jesuba ëberã jai bara þʌ biabida

Marco 1:21-28

31 Mâwãnacarea Jesura Galilea druade Caper-nauñ purudaa wãsia. Anãubada ewaride idjia jaradia þasia. **32** Bio cawa þʌðeba ebuda jaradia þʌ bẽrã jümarãba cawa crîchadaë basía. **33** Judiorã dji jʌrebada dede ëberã jai bara þʌda þasia. Cawaëne idjia jïgua jarasia:

34 –¡Jesu Nazaredebema! ¿Cârẽ cârẽa daira mĩä sê þʌ? ¿Dai biẽ þʌi carea zesica? Mña cawa þʌa þʌra caida: ¡Þara Ŵcõrẽba diabuedaa!—

35 Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

–Chupeadua. Idji cacuadebemada ëdrʌdua.—

Ara mañda jaiba ëberãra egode þæebipeda ëdrʌsia. Baribʌrʌ mañ ëberãra ni cârẽ sida biẽ oẽ basía. **36** Mañ unusidade jümarãba cawa crîchadaë basía. Ädjiza iwidi duanesidaa:

§ **4:26** 1 Reye 17:1-16. * **4:27** 2 Reye 5:1-14.

–Idji bedeaba ɿsāwā jāwā o bə? Idjia jarabərəra jairāba ījābadaa. Idjira ɬbəla bə bērā bedeabərəde jaira ēdrəcuabadaa.–

³⁷ Mał bērā idjira puru caita ɬeaza bio trə bəgasia.

*Jesuba Simoñ Pedro pācōrē biabida
Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31*

³⁸ Judiorā dji jərebada dedeba ēdrəpeda Jesura Simoñ dedaa wāsia. Mama Simoñ pācōrēda bio cəwa nūmasia. Mał carea Jesua bedea djuburiasidaa biabimārēä. ³⁹ Jesuba edaa acapeda dji cəwamiara quēäisia. Ara mañda cəwamiara dugusia. Małbe wērāra piradrəpeda ādjira ne cobisia.

*Jesuba zocārā biabiciuada
Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34*

⁴⁰ Queubərəde zocārā quīrātanoa cacua biě ɬeada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji jəwara ādjirā ɬrə bəpeda biabiciasia. ⁴¹ Ara mał quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdrəbiciasia. Ēdrəbədade nāwā bia jarasidaa: “jBəra wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdrə edabarida. Mał carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadəmārēä.

*Galileade jaradia nībada
Marco 1:35-39*

⁴² Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. Baribərə ēberārāba idjira jərə panasidaa. Unusidəde jarasidaa ādzi purude ɬemārēä.

⁴³ Baribərə Jesuba ādjía jarasia:

–Mλa dewara puru ɬeade jaradiaida bλa Ăcōrēra zebλrλda ādji Boro bai carea. Mał bedea bia jaramārēä Ăcōrēba mλra diabuesia.–

⁴⁴ Mał bērā Jesuba judiorā druade dji jλrebada deza jaradia wāsia.†

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

¹ Ewari aба Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Małne Ăcōrē bedea jardia bλ ūřni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umé ū panasidaa. Mał jāba djibarirāba ādji ɬeda jidabadada caita sλgλ panasidaa. ³ Małne Jesura Simoň Pedro jābade ɬadopedā jarasia quēsaarabe edemārēä. Małbe jābade chūmepeda jūma arima duanλrāa jaradia ɬesia. ⁴ Jaradiadacarea Jesuba Simoňa jarasia:

–Jālbe bλ jābara do quēsaara edepeda ɬeda ɬaridadua.–

⁵ Baribλrλ Simoňba panusia:

–Jaradiabari, daira diamasi ɬeda ɬari panλda ľnadrlsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidađaě basía. Baribλrλ bλa māwā jara bλ bērā ijāya.–

⁶ Ara małda ādjira ɬeda ɬarisidaa. Bio zocārā jidabλda bērā dji ɬeda jidabadara cōābλrλ basía.

⁷ Mał carea dewara jābađe ɬeada jλwaba trāsidaa carebade zedamārēä. Zedapedā jābara umena

† **4:44** Judiorā druada Griego bedeade ȏcλrλ cartade Judea druada wa Galilea druada bλ ȏla. * **5:1** Genesare amenera idjabā Galilea abadaa.

bedaba birasidaa. Mañba biru baebododa basía.
8-10 Simoñ Pedroba idji ume panla bida beda zocārā jidapedada unusidaade cawa crīchadaē basía. Idji ume panla Santiago idjaba Juañ basía. Ädjira Zebedeo warrarā basía. Mañne Simoñra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

—Mñ Boro, biara bla bla mñ caitabemada ãyã wāida, mña cadjirua obari bērā.—

Jesuba Simoñia jarasia:

—Dauperarādua, idiba ltaa bla mñ itea ëberā enebarida bœya.—

11 Ädjirāba jābara doyaa enenapeda jūma amesidaa. Mañbe Jesu ume wāsidaa.

Jesuba aida bara bla biabida

Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44

12 Ewari aba Jesura purude basia. Mañne ëberā aidaba jūma bira bla jūësia.† Mañ ëberäba Jesu unuside idji quïrāpita chīrāborode barru cobepeda nāwā quïrā djuburiada iwidisia:

—Mñ Boro, bla quïrā bla bla, mña poya biabida bla.—

13 Mañne Jesuba jawa lrla bla bla de jarasia:

—Māwā o quïrābla. ¡Biadua!—

Ara mañda aidara anisia. **14** Mañne Jesuba idjia jarasia:

—Bla biadara ni abala jararādua. Ätebla sacerdotemaa wādua bla biasida unumärēä. Jālbe Äcōrē quïrāpita bia bei carea Moiseba jarada

† **5:12** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjirāba cawadaē panla. Baribla judiorāmaař abä Äcōrēbla poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mañ awara aba aidaba jidasira ãyã bade wāida basia (Levitico 13:45-46).

quīrāca ne diacuadua.[‡] Māwā ēberārāba cawaedia bʌra wārāda biasida.—

¹⁵ Baribʌrl Jesura tr̄l bʌgaara wāsia. Mañ bērā ēberārāra zocārā zebadjidaa idjia jaradia bʌ ūrīni carea. Cacula biē bear a zebadjidaa biabiciuamārēā. ¹⁶ Baribʌrl Jesura edauade ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedeai carea.

Jesuba ēberā cacua beu bʌ biabida

Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12

¹⁷ Ewari aba Jesuba jaradia bʌde pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa. Ādjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjaba Jerusaleñ purudeba zepedada basía. Mañne Ācōrē bʌladeba Jesuba cacua biē bear a biabibadjia. ¹⁸ Māwā bʌde ñclrlba ēberā cacua beu bʌda idji cʌdade enenapeda eda ede quīrīā panasidaa Jesu quīrāpita bʌdi carea. ¹⁹ Baribʌrl ēberārā cābana nūm bērā poya Jesuma jūebidaē basía. Mañ carea ādjirāba dji cacua beu bʌra de ñrñ edesidaa. Mañbe de ñrñbemada ogadapeda dji cacua beu bʌra dji cʌdadeba edaa bʌsidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita bʌsidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādjia wārāda ïjā panʌda idjia cacua beu bʌra poya biabida. Mañ carea dji cacua beu bʌa nāwā jarasia:

—Ache, bʌa cadjirua odara mña quīrādoasia.—

²¹ Mañ ūrīsidaade arima duanʌ pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida nāwā crīchasidaa:

“Idjira ñcaida crīcha bʌ? ñCārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita biē bedea bʌ? Aba Ācōrēbʌrl ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

[‡] **5:14** Levitico 14:1-32.

22 Baribʌrʌ Jesuba ādjia cr̄icha panʌra cawada bērā nāwā iwidisia:

—¿Cārē cārē bārā sode jāwā cr̄icha panʌ?

23 Bārāmaarā ¿sāl̄gʌda zareaara bʌ? ¿Cadjirua odara quīrādoayada aida wa nañ ēberā cacua beu bʌra piradrʌbipedā n̄babida? **24** Ācōrēba mñ, Nañ Djara Edadara bʌsia nañ ējūane duanʌba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Mañra bārāa unubiya.—

Ara mañda dji cacua beu bʌla nāwā jarasia:

—Piradrʌdua. Bʌ cʌdara edapedā diguidaa wādua.—

25 Ara māwā jarabʌrʌde cacua beu bādara pirabaripeđa idji cʌdara edapedā jūmarā quīrāpita n̄bađe wāsia. Mañbe Ācōrēra bio bia jara bʌda diguidaa wāsia. **26** Mañ unusidade jūmarāba cawa cr̄ichādaě basía. Mañ bērā Ācōrēra bio bia jarasidaa. Ācōrē wayaadeba jarasidaa:

—¡Idi wārāda ne ununaca wai'bʌada unusidaa!—

Jesuba Levi tr̄nā

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

27 Māwānacarea Jesu wābʌrʌde parata Romanebema boro itea jʌrʌ pebarida unusia. Idji tr̄ra Levi abadjidaa. Mañ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeda jarasia:

—Mñ ume zedua.—

28 Ara mañda Levira piradrʌpedā idjia o bādara amepeda Jesu ume wāsia.

29 Mañbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi wai'bʌada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebadarāda, dewara ēberārā sida āđji ume ne co panasidaa. **30** Mañ unusidade judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā biđa Jesu ume n̄babadarāa nāwā biě jarasidaa:

–¿Cārē cārēä parata j_λr_λ pebadarā ume idjabā dewara cadjurua obadarā ume bida ābaa ne co pan_λ?–

³¹ Jesuba ādjía jarasia:

–Cacua bia ɓeaba nēärā diabarira j_λr_λdaca. Ababe cacua biē ɓeab_λr_λ j_λr_λbadaa. ³² M_λra jipa ɓea tr_λi carea zeē ɓla, ȳteb_λr_λ cadjurua obadarāda tr_λ ɓla Ācōrēmaa zedamārēä.–

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ Λc_λr_λba Jesua jarasidaa:

–Borocuebari Juañ ume nībabadarāba Ācōrēa iwidi_λda_λe ara cadr_λa ne codaca ewarira obadaa. Ara mañ quīrāca pariseorā ȳpēbadarā bida obadaa. Barib_λr_λ bl ume nībabadarāba ȳsāwāérā odaca?–

³⁴ Jesuba ādjía jarasia:

–Māwāra wērā edab_λr_λba b_λsrida ewari o b_λde ȳidjia edodarāa ne codaca ewarida obica? ³⁵ Barib_λr_λ ewari aba dewara ēberārāba idjira ȳyā ededia. Mañ ewarideb_λr_λ idjia edodarāba ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Mañ awara Jesuba ādjía ne jara b_λdeba nāwā jarasia:

–Ni aba_λba wua djiwidida t_λdapeda wua sorede capirudacaa. Māwā odib_λr_λ wua djiwidira ȳrīya. Mañ awara dji wua djiwididi t_λdara dji sore ume bia ɓeēa. ³⁷ Idjabā ni aba_λba uva ba djiwidira animarā e oda dji sorede t_λdacaa. Māwā odib_λr_λ aseab_λr_λde animarā e oda dji sorera cōaya. Mañbe uva ɓara, animarā e oda sida aduaya. ³⁸ Mañ carea uva ba djiwidira animarā e oda djiwididi t_λdida pan_λa. Māwā umena dārā droadia. ³⁹ Idjabā uva

ba asea dji drōā dobʌrʌba djiwidira do quīrīācaa.
Ãtebʌrʌ jarabaria: “Uva ba dji drōāra djiwidī
cāyābara biara bʌa.”–

6

*Jesura ãnāūbada ewari djibaria
Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28*

¹ Ænāūbada ewaride Jesura idji ume n̄babadarā
sida ējūā trigo udade n̄basidaa. Mama n̄mpane Jesu
ume n̄babadarāba trigora tʌ edadapeda jʌwaba
cʌratʌdapeda co n̄basidaa.*

² Åcʌrʌ pariseorāba mał unusidade iwidisidaa:
–¿Bārāba cārē cārē ãnāūbada ewaride ocara
panʌda o panʌ?–

³ Jesuba panusia:
–¿Bārāba Åcōrē Bedeara acʌdacaca? Davi, idji
ume n̄babadarā sida jarra panasidađe ¿sâwā
osida?† ⁴ Davira Åcōrē dede eda wāpeda Åcōrē
quīrāpita bāda pañda edasia. Mał pañra ¿ababe
sacerdoterāba codida panasidaěca? Baribʌrʌ
Daviba copeda idji ume n̄babadarāa diasia.–

⁵ Idjabəa Jesuba jarasia:
–Mł, Nał Djara Edađara ãnāūbada ewari
djibaria.–

*Jesuba ãnāūbada ewaride ēberā biabida
Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6*

⁶ Dewara ãnāūbada ewaride Jesura judiorā dji
jʌrebada dedaa wāpeda jaradia basia. Mama ēberā
jʌwa ara beu bʌda basia. ⁷ Judiorā ley jaradia-
badarāda, pariseorā sida panasidaa. Ädjia Jesura

* **6:1** Deuteronomio 23:24-25. † **6:3** 1 Samuel 21:1-6.

acʌ panasidaa ʌnāübada ewaride ēberā jʌwa beu bʌda biabi cawaya. Biabisira biě jarađida crīcha panasidaa. ⁸ Baribʌrʌ ādjia crīcha panʌra Jesuba cawa bʌda bērā dji ēberā jʌwa beu bʌla nāwā jarasia:

—Piradrʌpeda ēsi nūmane zedua.—

Ara małda dji ēberāra piradrʌpeda ēsi nūmane wāsia. ⁹ Małbe Jesuba ādjia jarasia:

—Mλa bärāa iwidya: ʌnāübada ewaride ɿcārēda ođida panʌ? ɿBiada wa cadjiruada? ɿDjärā carebaida wa idu beubida?—

¹⁰ Małbe arima panʌra acʌpeda dji ēberāa nāwā jarasia:

—Jʌwa jiradua.—

Māwā jirabʌrʌde idji jʌwara biasia. ¹¹ Mał carea arima panʌra bio quīrūnapeda ādjiduþa iwidī duanesidaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari abə Jesura eyadaa wāsia. Mama Ăcōrēa iwidī bʌda ʌnadraśia. ¹³ Āsa badacarea idji ẽpē beara ābaa trʌcuapeda doce edasia. Mał doce edadara idjia trʌ bʌsia “mλa diabuedarā.”[‡] ¹⁴ Āđi trʌra nağla: Simoñ (Jesuba idjira trʌ bʌsia Pedro), dji djaba Andre, Santiago, § Juał, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomá, Alpeo warra, Santiago, Simoñ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjabə Juda Iscariote. Jīrūare małgʌba Jesura jidabisia.

[‡] **6:13** Mλa diabuedarā. Căpūriā bedeade jara bʌla “apóstoles.”

§ 6:14 Mał Santigora idjabə Jacobo abadaa. Căpūriā bedeade Santiago trʌra zesia “San Jacobo” isabe jarabʌrʌdeba.

Jesuba cābana duaná a jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Mañbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panʌ ume idjabā ēberārā cābana zebʌda ume besia. Mañ ēberārāra Judea druadeba, Jerusaleñneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjabā Sidoñneba zesesidaa Jesuba jaradia bʌ ūrīni carea idjabā cacua biě bearā biabiciamārēa. ¹⁸ Mañ awara Jesuba jai bearā ēberārā cacuadebemada ãyã jłrecuasia. ¹⁹ Jūma dji cacua biě beaba idjira tā quīrīa panasidaa Ācōrē ałbʌadeba biabi bʌ bērā.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea acʌpeda nāwā jarasia: Bio bia beadia bärā dji ne neē panʌra Ācōrēba bärāra pe erobʌ bērā.

²¹ Bio bia beadia jarra bearā Ācōrēba jāwūabi bērā.*

Bio bia beadia sopuaba jīā bearā Ācōrēba bʌsridabi bērā.†

²² Bio bia beadia ēberāba mā, Nañ Djara Edada carea bärā quīrāmabʌdade, igarabʌdade idjabā biě jarabʌdade.

²³ Bärā biě obʌdade bio capipiadadua, bärāba nebia waibʌlada bajāne eropanani bērā.‡

Ādji drōā naenabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara mañ quīrāca biě obadjidaa.

* **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra bearā Ācōrēba jāwūabi bērā. Mañba nañ cr̄cha sida dia bʌa: “Bio bią beadia sodeba Ācōrē cawa quīrīa bearā, Ācōrēba cawabi bērā.” † **6:21** Salmo 126:5-6;

Isaía 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ **6:23** 2 Cronica 36:16.

24 Barib^lrl mīā djuburi beadia bārā dji ne bara bearā.

Bārāba eropan^lneba necai pan^l bērā noocoarebema ewaride necai pananaēa.

25 Mīā djuburi beadia bio ne co pan^lneba jāwūā bearā, noocoarebema ewaride jarra panani bērā.

Mīā djuburi beadia ara nawena ipida bearā noocoarebema ewaride jīāni bērā idjabā sopuaelī bērā.

26 Mīā djuburi beadia ēberārāba bārāda bia jaradib^lrl.

Bārā drōā naēnabemarāba ēberārā Ācōrē trāneba sewa jaradia bearā bia jarabadjidaa.

Dadji dji quīrūrā quīrīānida pan^l
Mateo 5:38-42, 44

27 Barib^lrl mīā jara b^l ūrī pan^la jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā quīrāma pan^lra bia odadua. **28** Bārā biē jarabadara bia jaradadua.

Bārā biē obada carea Ācōrēa iwididadaa ādjirāra carebamārēā. **29** Aba^lba b^lda uridarraade uib^lrl, dewarabema uridarraade idu ubidua. Aba^lba b^lca cacuadē jā b^ldebemada aba jārīb^lrl, dewarabema b^lla jā b^l sida idu edebidua. **30** Aba^lba b^lá ne iwidib^lrl, wāgarādua. Mañ awara b^la ero^lb^ldebemada abalba jārīsira iwidirādua jēda diamārēā. **31** Bārāba quīrīā pan^la djārāba bārāra bia odida. Ara mañ quīrāca bārāba djārāra bia odadua.

32 Ababe bārā dji biarādr^l quīrīā pan^lb^lrl, ḷcaiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ādji dji biarāra quīrīābadaa. **33** Mañ awara ababe bārā dji biarādr^l bia odib^lrl, ḷcaiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ara mañ quīrāca obadaa.

34 Mał awara bäräba ababe dji poya jëda diadida bëaa diađibʌrʌ ḷcaiba bärära bia jarai? Cadjirua obadarä bida ara mał quïrāca obadaa ādjia dia-peđadara waya jëda edađida crīcha panʌ bërä.

35 Mał carea bärä dji quïrūra quïrīñanadua. Āđjirära bia ođadua. Āđjirää ne diadadua. Baribʌrʌ diabʌdađe āđjiräneba edadida crīcharänadua. Māwābʌrʌ bäräba Ācōrēneba edadira bio waībla bayá idjaba unubidia wäräda bärära Ācōrē dji dromaara bʌl warraräda. Idjia cadjirua obadaräda, idjía bia bʌlada adaca siđa idji biadëba carebabaria. **36** Ara mał quïrāca bäräba quïrā djuburia bëadida panla bärä Zeza bajäne bʌlba quïrā djuburiabari quïrāca.

*Djärä biě jarabadađebema
Mateo 7:1-5*

37 Djärära biě jararänadua Ācōrëba bärä biě jararämärëä. Ni abalda bedeade bʌlada aränadua, Ācōrëba bäräda bedeade beada arämärëä. Bärä biě opedadara quïrādoadadua. Māwā bäräba biě opedadara Ācōrëba quïrādoaya. **38** Djärää ne diadadua. Māwābʌrʌ Ācōrëba bäräa bio aduba diaya ë bio birapeda cuguzoa bʌl quïrāca. Idjia diaya bäräba djärää diabada quïrāca.—

39 Mał awara Jesuba jarasia:
—¿Dauberrea bʌlba dewara dauberrea bʌlada poya eronībaica? ¿Eronībaibʌrʌ, āđjira umena uriadë baedaëca? **40** Ne cawa quïrīä bʌlra dji jaradiabari cãyäbara ne cawaara bʌlëa. Baribʌrʌ idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quïrāca bëya.

41 Bäräba ḷcārë cārë nejarra djärä dauđe bʌlada acʌbada? Sāwāerä bacuru waībla bāđji dauđe

þæda acʌdaca? ⁴² Bacuru waiþla bädji daude þæda ununaẽ panþærəl ɿsawã djärää nãwã jaradi? “Nejarra bʌl daude þæra mãa aubariya.” þæräba jarabada quïräca odacaa! Naãrä bacuru waibla bädji daude þæda aubariðadua. Mãwã poya ununia nejarra djärä daude þæra aubariði carea. Ara mañ quïräca bʌla cadjirua o þæra naãrä idu þædua. Mañbeþærəl djärära carebaida þæla.-

Bacurura dji nejõneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejõ biada zaucaa. Ara mañ quïräca bacuru biaba nejõ cadjiruada zaucaa.

⁴⁴ Bacurura dji nejõneba cawabadaa. Arʌl bara þæba higojõda zaucaa. Idjabä jüñchichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara mañ quïräca õberä biaba idji sode ne bia eroþldeba ne biada jarabaria. Baribærəl õberä cadjiruaba idji sode ne cadjirua eroþldeba ne cadjiruada jarabaria. Õberäba idji sode crïcha bʌl quïräca bedeabaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Mãa jara þæra þæräba odacaa. Mañda ɿcärë cärëä mãra þærä boroada abada? ⁴⁷ Mämäa zebærəba mã beðeada ɿrïpeda ɿjä oibærəl mãa jaraya idjira cai quïräca þæla. ⁴⁸ Idjira õberäba de obærəl quïräca þæla. Mañ õberäba bio edu corosia aba mõgara zarea unubærəldeaa. Mañ ñrəl de jírûra u nãmãsia. Mañ dera bio zarea nãmã bêrã do waiþla zebærəlde cora edeë basía. ⁴⁹ Baribærəl mã beðeada ɿrïpeda ɿjäéra nañ quïräca þæla. Õberäba deda osia baribærəl de jírûra edu uë basía. Mañ bêrã

do waibla zebʌrʌde idji dera cora wāsia. Abeda jūma ār̄isia.—

7

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba ēberārāa māwā jaradacarea Caper-nauñnaa wāsia. ² Mama sordaorā boroda bāsia. Idjia nezocara bio quīriā bʌla erobāsia. Baribʌrʌ mañ nezocara cacua biē bʌ bērā jūācāyā nūmasia. ³ Dji sordaorā boroba Jesudebema ūr̄iside īcʌlʌ judiorā dji dromarāda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemārēā. ⁴ Ādjirāra wānapeda nāwā bedea djuburiasidaa:

—Jāl sordaorā borora ēberā biaa. Mañ bērā bia bʌla bʌa carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorāra bio quīriā bʌ bērā dadjirā dji jʌrebada deda o diasia.—

⁶ Māwā jarapedada bērā Jesura ādji ume sordaorā boro dedaa wāsia. Baribʌrʌ de caita jūbʌlʌdade sordaorā boroba idji dji biarāda Jesua nāwā jarade diabuesia:

—Mā Boro, māra dji biaē bērā, biara bʌla bʌra mā deede eda zeēda. ⁷ Mañ carea māra bʌmaa wāē basia. Baribʌrʌ mā nezoca biamārēā bʌla jāmaʌba jaraibʌrʌ biaya. ⁸ Mā boroba jara bʌra mā ījāida bʌla. Idjabā mā jara bʌra sordaorā mā jʌwaeda bēaba ījānida panʌla; mā aþala zeduada aibʌrʌ zebaria; wāduada aibʌrʌ, wābaria; idjabā mā nezocaa nāwā oduada aibʌrʌ ara mañda idjia obaria.—

⁹ Mañ ūr̄iside Jesuba idjidebemada bia cr̄chasia. Mañ carea idji ēpē panʌra acʌpeda jarasia:

—Māa jaraya: nañ ēberāba bio ījā bʌ quīrāca israelerā tāēna ni aþa bidaunucaa.—

10 Sordaorā boroba diabuedarā jēda wāsidade unusidaa nezoca cacua biē bādara biasida.

Jesuba pēdra wērā warra biabida

11 Māwānacarea Jesura, idji ume nībabadarā siđa Naił purudaa wāsidaa. Ādjirā ume ēberārāra zocārā wāsidaa. **12** Jesu dji purude eda wābada caita jūēside unusia ēberārāba cūdra jaidadada tħbaride edebādada. Dji papara pēdra wērā basia. Ababe mał warrada erobasia. Dji pēdra wērā ume ēberārāra cābana duanasidaa. **13** Jesuba dji pēdra wērāra mīā djuburi unupeda nāwā jarasia:

–Waa jīārādua.–

14 Małbe caita wāpeda dji bēwārā edebada bacuruda tāsia. Mał carea dji edebādarāra nūpanesidaa. Małne Jesuba jarasia:

–Cūdra, mla bła jaraya, piradrādua.–

15 Ara małda dji beu bādara piradrāpeda bedeasia. Małbe Jesuba idjira dji papaa diasia.

16 Mał carea dji arima duanra bio dauperasiadaa. Jūmarāba Ācōrēra nāwā bia jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēneba bedeabari dji dromada dadjirā tāēna jūēsia. Ācōrēba idji purura carebade ze bła.–

17 Mał bērā Jesura jūma Judea druađe idjabā mama caita bęa purude bida trā bęgasia.

Jesuba Borocuebari Juañebema jarada

Mateo 11:2-19

18-19 Juañ ume nībapedadaba Jesuba odara Juaña jūma nēbārāsidaa. Mał carea Juañba umé trāpeda Jesua nāwā iwidide wābisia: “¿Bęra dji zeida bādaca, wa dewarada jłānidā panł?”

20 Ara małda Jesumaa wānapeda iwidisidaa:

—Borocuebari Juañba daira bñmaa diabuesia. Idjia nñwã iwidiabisia: “¿Bñra dji zeida bñdaca, wa dewarada jññida panñ?”—

²¹ Ara mañ ewaride Jesuba cacua bië bñada, jai bara bñada, dauberrea bñea sida zocärä biabicua basia. ²² Mañ bñrñ Jesuba ãdjia nñwã panusia:

—Bñrñba unu panñda idjabø ñrñ panñda Juaña jarade wñnadua: dauberrea bñadaba unu panña, jñrñ bië bñadara bia nñnaa, aida bara bñadara biasidaa, cñwñra qui bñadaba ñrñ panña, idjabø beupedadara ñrñbacuasiadaa. Mañ awara ne neë quedeaba bedea bia Äcõrñba carebaidebemada ñrñ panña. ²³ Mñ igaraë ïjä bñra bio bia baya.—

²⁴ Juañba diabuedarñ wñpedadacarea Jesuba arima duanña Juañnebemada nñwã jarasia:

—Ejñä pñäsa ewaraga bñadaa bñrñba Juañ acñde wñsidade ¿cñrñda ununida crñchasiada? ¿Nñrñba cha ureurea eronñmnda ununida crñchasiada?† ²⁵ Mñwñ crñchadaë basia. Mañda ¿cñrñda ununida crñchasiada? ¿Eberñ bio dji bñda ununida crñchasiada? Mñwñéa; dji bio dji bñea, jñma nebia erobeara dji bororñ de dromane panabadaa. ²⁶ Mañda ¿cñrñda ununida crñchasiada? ¿Äcõrñneba bedeabarida ununida crñchasiada? Mñe, Äcõrñneba bedeabarida acñde wñsidaa. Juañra Äcõrñneba bedeabari dji dromaa. ²⁷ Idjidebemada Äcõrñ Bedeade nñwñ bñla: Bedea jarabarida mñla bñ na diabueya bñ o jarimñrñ‡

* ^{7:22} Isaía 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † ^{7:24} Nñrñba cha ureurea eronñmnda. Mañba jara bñla “ñberñ peramiaida bñda.” ‡ ^{7:27} Malaquia 3:1.

28 Mλa jaraya: naλ ējūāne ni abaaλda Juaλ cāyābara dji dromaara bλea. § Baribλrλ Ācōrē purudebema dji eðaara quiruda idji cāyābara dji dromaara bλa.—*

29 Jesuba jara bλ ūrīsiðade ēberārāba, Romanebema boro itea parata jλrλ pebadarā bida jarasidaa Ācōrēba o bλra jipa bλda, Juaλba ādjrāra borocueda bērā. **30** Baribλrλ pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Ācōrēba ādji itea o quīrīa bādara igarasidaa. Maλ carea Juaλba ādjrāra borocueē basía.

31 Dadjirā Boro Jesuba idjabā jarasia:

—Idibema ēberārāra ¿cārē quīrāca panλ?

32 Purude warrarā jemene panλne nāwā ijarabada quīrāca panλa:

Daiba chiru zasidade bārāra caridaē basía.

Sopuadēbema trλābi trλāsidaðe bārāra jīānaē basía.

33 Bārāra ara maλ quīrāca panλa. Juaλ zeside bariduada coca basía idjabā uva bā aseada doca basía. Mañne bārāba jarasidaa idjira jai bara bλda.

34 Mañbe mλ, Naλ Djara Edadara ze bλa. Mλa ne jūmada cobaria idjabā ne jūmada dobaria. Mañne bārāba jarabadaa mλra ne coya bλda idjabā itua awua bλda. Maλ awara jarabadaa mλra cadjirua obadarā ume, Romanebema boro itea parata jλrλ pebadarā ume bida nībabarida. **35** Baribλrλ cawa panλa Ācōrē necawaara jipa bλda idji ījā panλba jipa obada bērā.—

§ **7:28** Naλ ējūāne ni abaaλda. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “Wērārāba topedadadebemada.” * **7:28** Λcλrλmaarā Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia.

Pariseo Simoñ dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda þasia. Mañ pariseoba Jesura edosia idjima ne code wāmārēã. Ara mañda Jesura wāpeda ne co chūmesia. ³⁷ Mañ purude wērā bio cadjirua obarida þasia. Mañ wērāba Jesu pariseo dede ne co þlða cawaside alabastro mōgara odaðe querada enesia.[†] ³⁸ Jesu caita coþepeda jīa þlða idji daubaba Jesu jīrūra sagas. Mañbe idji budaba jarepeda Jesu jīrūra isōpeda idjia quera enenaba þrasia.

³⁹ Mañ unuside Jesu edoda pariseoba nāwā crīchasia: “Nañ ēberāda wārāda Ācōrēneba bedeabari badabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o þlða.”

⁴⁰ Mañ carea Jesuba nāwā jarasia:

–Simoñ, mña báa ne jara quīrīa þlða.–

Simoñba jarasia:

–Māëteara jaradua, Jaradiabari.–

Jesuba jarasia:

⁴¹ –Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara þlá diai bara panasidaa. Aþaþba quiniento ewari trajablaðe edabari quīrāca diaida þasia.[‡] Dewarabemaba cincuenta ewari trajablaðe edabari quīrāca diaida þasia. ⁴² Bariblað ādjia poya diaðaðda cawada bērā, dji bara þl ëberāba ādjia diaðida panþra quīrādoasia. Mña báa iwidiyá: ¿sāñgbla dji bara þl ëberāra biara quīrīai?–

⁴³ Simoñba panusia:

[†] **7:37** Alabastro mōgarara cuaracuara þlða. Mācu zareað þl bērā ne obadaa. Judiorāba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa.

Jūma alabastro odara nēbla þlða. [‡] **7:41** Quiniento ewari trajablaðe edabari quīrāca. Griego bedeade þl þlða “quinientos denarios.”

–Mᾶmaarā dji auduara diaida bâdaba biara quîrîaya.–

Jesuba jarasia:

–Bla aride panusia.–

44 Mañbe wêrâmaa acâpeda Simoña jarasia:

–¿Bla nañ wêrâra unu bâlca? Bla dede jûesiâde mâl jîrû sâgâmârêä bla baidoda diaë basia, baribârla nañ wêrâba ara idji daubaba mâl jîrûra sâgâpeda idji budaba pôasa jaresia. **45** Mâl jûesiâde bia edai carea bla isõé basia, baribârla nañ wêrâba mâl jîrûra isõ jõé bâla. **46** Mâl bia edai carea bla mâl boro ûrâl olivo dragara weaë basia, baribârla nañ wêrâba mâl jîrûra queraba pârasia. **47** Mañ bêrâ mâla nâwâ jaraya: idjia cadjirua zocârâ oðara mâla jûma quîrâdoasia. Mañ carea idjia mâra bio quîrîä bâla. Baribârla aðaiba mâcua cadjirua oðaëda mâla quîrâdoibaibârla mañba mâra mâcua quîrîä bâæa.–

48 Mañbe idjia wêrâa jarasia:

–Bla cadjirua oðara mâla jûma quîrâdoasia.–

49 Baribârla dewararâ arima ne co chûmeaba nâwâ jara duanesidaa:

–Nañra ¿caida crîcha bâl? ¿Mâwâra dewaraba cadjirua oðara idjia poya quîrâdoaida bâlca?–

50 Mañne Jesuba wêrâa jarasia:

–Bla mâra iñâna bêrâ cadjiruadebemada êdrâsia. Necai wâdua.–

8

Wêrârâba Jesu careba panana

1 Mâwânanarea Jesura puru waibâla beaza idjabâ puru zaque beaza wâsia. Mañne jarabadjia Äcôrêra âdji Boro bai carea zebârlada. Mañ

bedea bia jaradia nñne idjia doce edadarāda idji ume nñbabadjidaa. ² Mañ awara wērārāda idji ume nñbabadjidaa. Mañ wērārā ñcʌrl cacua biẽ beadada Jesuba biabisia idjaba ñcʌrl jai bara beadada Jesuba dji jaira ãyã jretasia. Aña Maria Magdalena basia.* Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete ãyã jretasia. ³ Cuza quima Juana sida þasia. Cuzaba Herode dedebemada jüma cawa obadjia.† Susana sida þasia. Mañ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Adjirāba Jesu carebadì carea ne diabadjidaa.

*Pea podadebema ne jara bʌ
Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9*

⁴ Zocārā ëberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Mañne ne jara bʌdeba Jesuba ãdjirāa nāwā jaradiasia:

⁵ –Ëberāda idji ëjūâne ne pode wāsia. Māwā po nñne ñcʌrl tara oðe baecuasia. Mañ bērā ëberārāba ñrā tʌgasidaa idjaba ïbanaba mīcuasidaa. ⁶ ñcʌrl tara mōgara ñrā egoro nāücha bʌde baecuasia. Tununacarea mācua baido neé bʌ bērā jüma purrubasia. ⁷ ñcʌrl tara ëjūâ ñrāida bʌde baecuasia. Tununacarea jñcara ñrā bara bʌba bʌrā quenasia. ⁸ Baribʌrl ñcʌrl tara ëjūâ biade baecuasia. Mañ tara bia waridapeda bio zausidaa.—‡

Māwā jarapeda Jesuba jīgua jarasia:

–Dji cʌwʌrl bara bʌba quirācuita ūrīdua.—

* **8:2** Maria Magdalenara Magdala purudebema bērā māwā trā jarabadjidaa. † **8:3** Mañ Herodera Antipa trā jarabadjidaa.

‡ **8:8** Bio zausidaa. Griego bedeade bʌ bʌla: “Ta aña quiruba cien tada diasia.”

*Pea podadebema Jesuba cawa jarada
Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20*

9 Mañ carea Jesu ume nībabadarāba idjía iwidisidaa:

–Bla māwā ne jara bλdeba jaradiadaba ¿cārēda jara bλ?–

10 Jesuba panusia:

–Ācōrēba ēberārā pe eroþdebebemada jūmarāa cawabiē bλmīna bārāa cawabi bλa. Baribλrλ de-wararāa mλa ne jara bλdeba bedea bλa Ācōrē cartadē jara bλra māwāmārēā. Nāwā jara bλa:

Nañ ēberārāba ūrī panlāmīna cawadaēa. Unu panlāmīna cawadaēa. §

11 Mλa ne jara bλdeba jaradara nañgla: dji tara Ācōrē bedeaa. **12** Ta oðe baedaba nañda jara bλa: ñcλrgl ēberārāba Ācōrē bedeada ūrīnapeda di-auruba mañ bedea ãdji sode jūenara quīrādoabibaria ïjārānamārēā. Māwā ãdjirāra cadjiruaðebemada ēdrλðacaa. **13** Ta mōgara ñrλ egoro nāñcha bλde baedaba nañda jara bλa: ñcλrgl ēberārāba Ācōrē bedeada bio bλsrida edabadaa baribλrλ bio carra jidadaca bērā sodeba ïjānacaa. Mañ bērā dārāéne bia mīgabλdade idu bλbadaa. **14** Ta ëjūā ñrlida bλde baedaba nañda jara bλa: ñcλrgl ēberārāba Ācōrē bedeada ūrīnapeda nañ ëjūāne sāwā bia beadida, ne jūma eroþeadida, sāwā bλsridadi sida biara crīchabadaa. Mañ bērā ãdjia ūrīpedadara igaradapeda waridacaa. **15** Baribλrλ ta ëjūā biadē baedaba nañda jara bλa: so jipa þeaba idjabā crīcha bia þeaba Ācōrē bedeara ūrīnapeda wārāda

ĩjābadaa. Ädjia ĩjā panʌra idu bʌdaca bẽrā ne biada obadaa.

İbīrānebema ne jara bʌ

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

¹⁶ Ni aþaʌba ibileðada coadapeda mẽrā nūmʌnacaa wa epeðeco droma edre bʌdaca.* Ätebʌrla ðtʌ dji ibīrā bʌbadade nūmʌbadaa dji dede eda zebʌdarāba ñnaa ununamärēä. ¹⁷ Ara mañ quīrāca ne jūma ebuda bʌlēra mẽrā beëa. Dadjia cawadaë panʌra Äcōrēba ebuda cawabiya. ¹⁸ Mañ bẽrā bio quīrācuita ūrī pananadua. Aþaʌba wãrāda cawaibʌrla, Äcōrēba auduara cawabiya. Baribʌrla adua bʌla cawa bʌlda crīchaibʌrla idjia crīcha bʌ sida Äcōrēba jārīya.

Jesu ēberärā idjimaa zepedada

Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35

¹⁹ Ewari aþa Jesu papaba, idji djabarā bida idjira acʌde wãsidaa. Baribʌrla poya araa jūenaë basía ēberärāda zocärā duanʌ bẽrā. ²⁰ Mañ carea ðcʌrlba idjia jarasidaa:

–Bʌ papara, bʌ djabarā sida dajadaare panʌa.
Ädjia bʌ acʌde ze panʌa.–

²¹ Jesuba jarasia:

–Äcōrē bedea ūrīnapeda ĩjā beada mʌ papaa idjabā mʌ djabarāa.–

Jesuba amene bogozoara tumabida

Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41

²² Ewari aþa Jesuba idji ume n̄babadarāa nãwā jarasia:

* **8:16** Mẽrā nūmʌnacaa. Griego bedeade bʌ bʌa: “Cʌda edre bʌdaca.”

—Amene wa quīrārē wānadrʌ.—

Ara mañda jābađe bādodapeda wāsidaa.

²³ Chābʌdade Jesura cāi bāsia. Māwā bʌde nāūrāda dji cābāyā puá nūmesia. Mał bērā jābara baidoba biru baebōdosia. Abeda minijīchiade panasidaa.

²⁴ Mał carea Jesura ārāmanapeda nāwā jarasidaa:
—jJaradiabari, Jaradiabari, dadjirāra barrubododaa!—

Jesura pirabaripedā nāūrāa, baido bogozoa bida jarasia tumanamārēā. Ara mañda jūma tuma nūmesia. ²⁵ Małbe idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

—Bārāba ījā panʌra ¿sāwāsi?—

Baribʌrʌ idji ume nībabadarāba ne wayaaba cawa crīchadaě basia. Ara āđjiduþa iwidī duanesidaa:

—¿Nañgʌra caida jāwā bʌ? Idji bedeara nāūrāba, baido bogozoa bida ījābadaa.—†

Jesuba jai zocārā āyā jʌretada

Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene chānapeda Geresa druade jū̄sidaa.‡ Gerasara Galilea amene wa quīrārē bʌla. ²⁷ Jesu drua bādobʌrʌde ēberā mał puruđebemada idji-maa zesia. Mał ēberāra jai bara bʌda dārābʌrʌ basia. Idjia cacuade ni cārē sida jāca basia. Dede bida baca basia, ātebʌrʌ beudarā tʌbaribada uriade babadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia. Małbe Jesu quīrāpita chīrāborode cōbepeda jīgua jarasia:

† **8:25** Salmo 107:28-30. ‡ **8:26** Gerasa. Griego bedeade ἈΓΑΡΑ cartade “Gadara” bʌ bʌla.

—Jesu, Ācōrē dji Dromaara bΛ Warra, ¿cārē cārēā māra mīā sē bΛ? ¡MĀ djuburia māra biē bΛrādua!—

29 Jaiba māwā jarasia Jesuba mañ ēberā cacuadēbemada ēdrāmārēā jarada bērā. DārābΛlā basía mañ jaiba ēberāra biē o erobΛda. Dewararāba dji ēberāra carenaba jñnapeda quīrācuita wagabadjidamīna carenara tucuapeda ēberā neēmaa jaiba edebadjia. **30** Mañne Jesuba idjia iwidisia:

—¿BΛra casa trā jarabada?—

Idjia panusia:

—MĀra Cābana abadaa.—§

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panΛ bērā. **31** Mañne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau cλre bΛdaa diabuerāmārēā.* **32** Māwā panΛne ādzi caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Mañ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa mañ china cacuade idu eda wābimārēā. Mañne Jesuba iduaribisia. **33** Ara mañda jairāra ēberā cacuadēbemada ēdrādapeda china cacuade eda wācuasidaa. Mañbe cawaēne chinara pirapodapeda perawadēba daidu tēūcuadapeda nābΛrΛ quinisidaa.

34 Mañ unusidae dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude beaa, puru jīga beaa bida nēbΛrΛsidaa.

35 Ēberārāba acΛde zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmΛda unusidaa. Quīrā

§ **8:30** Cābana. Griego bedeade “Legioñ” bΛ bΛa. Mañba jara bΛa sei mil sordaorāda. * **8:31** Uria dau cλre bΛdaa. Griego bedeade bΛ bΛa “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o bΛcārīa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3.

bapeda cacuade jābadara jā basia. Mañ carea ēberārāra dauperasiðaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēbʌrlsidaa sāwābʌrl idjira biasida. ³⁷ Mañba jūma Gerasadebemarāra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa ãdji druadebemada ãyā wāmārēä. Ara mañda Jesura wayacusa jābaðe bādopedā Galileadaa wāsia. ³⁸ Wāi naëna ēberā jai bara bādaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Baribʌrl Jesuba nāwā jarasia:

³⁹—Diguidaa wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba bʌ ume ne waiþla oðada.—

Ara mañda ēberāra idji puruðaa wāsia. Mama jūmarāa nēbʌrlsia Jesuba idji ume ne waiþla oðada.

Jesuba wērācau ðrēbabida

Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

⁴⁰ Galilea druadē ēberārā cābana panlba Jesura jānā panasidaa. Idji jūesiðe ãdjirāba bio capipia edasidaa. ⁴¹⁻⁴² Mañne ēberā Jairo abadada idjimaa zesia. Mañ Jairora judiorā dji jarebada dede dji boro basia. Idjia cauda aþabe eroþasia doce poa bʌda. Mañ wērācaura jūäcāyā nūmasia. Jairora Jesu jīrū caita coþepeda bedea djuburiasia idji diguidaa wāmārēä.

Ara mañda Jesura wāsia baribʌrl wābʌrlade ēberārāba idjira pēsua eropanasidaa. ⁴³ Ædjirā tāena wērā doce poa oamiaba jida bʌda nībasia. Mañ wērāba nērā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,† baribʌrl ni aþaþba poya biabidaë basia. ⁴⁴ Wērāra jēdaareba zepeda Jesuba cacuade

† **8:43** Mañ wērāba nērā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeade ðcʌrl cartade mañra neëa.

jāl bāl ide maārī tāsia. Ara maālda oara poasia.

45 Maālne Jesuba iwiðisia:

–¿Caiba mālra tāsi?–

Jūmarāba panusidaa tānaē panāda. Maāl carea Pedroba jarasia:

–Jaradiabari, ēberārāba bāra pēsua eropanla.

¿Sāwā bāla iwidī bāl caiba bāra tāsida?–†

46 Baribārla Jesuba jarasia:

–Abaalba mālra tāsia. Māla cawa bāla māl abāladeba idjira biasida.–

47 Wērāba odara poya mērāéda cawāda bērā ne wayaaba ure nūmāda wāpedā Jesu jīrū caita chīrāborode cobesia. Maālbe jūmarā quīrāpita idjia jarasia cārē cārēa Jesura tāsida idjabā ara maālba biasida. **48** Maālne Jesuba jarasia:

–Cau, wārāda biaida ījāna bērā bāra biasia. Necai wādua.–

49 Wādi mama bedea panāne Jairo dedeba abā zepeda Jairoa nāwā jarasia:

–Bāl caura jaidasia. Jaradiabarira waa mīā sērādua.–

50 Maāl ūrīsidae Jesuba jarasia:

–Ne wayarādua. Bla soðeba ījāibārla, idjira īrēbaya.–

51 Jairo dede jūrēpedā Jesuba Pedroda, Santigoda,§ Juaālda, dji wērācau zezada, dji papa sida eda edesia. Waa dewarada eda wābiē basia.

52 Maālne ēberārāda dji wērācau carea aujīā duanasidaa. Maāl carea Jesuba jarasia:

† **8:45** ¿Sāwā bāla iwidī bāl caiba bāra tāsida? Griego bedeade zocārā cartade maālra neēa. § **8:51** Maāl Santigora trājarabadaa Jacobo.

—Jīārānadua, nañ wērācaura beuē b̄la, āteb̄lrl cāñ b̄la.—

⁵³ Mañ carea ēberārāba Jesumaa acādapeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bērā. ⁵⁴ Barib̄lrl Jesuba dji wērācau j̄wade jidapeda jarasia:

—¡Cau zaque, pirab̄aridua!—

⁵⁵ Māwā jarab̄lrlde wērācaura īrēbapeda pirab̄arisia. Mañbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēä. ⁵⁶ Mañ unusidade djibarirāba cawa crīchadaë basía. Barib̄lrl Jesuba ādjía jarasia ni abala jararānamārēä.

9

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panrla ābaa tr̄peda l̄bada diasia jaida ãyā j̄retadamārēä idjab̄a cacua biē bea sida biabidamārēä. ² Mañbe ādjía jarasia:

—Ācōrēra dji Boro bai carea zeb̄lrlda jarade wānadua idjab̄a cacua biē beada biabidadua.—

³ Wāni naēna Jesuba ādjirāa jarasia:

—Bārā wāb̄ladae ni cārē sida ederānadua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānadua. Cacuae de j̄ panl awa ededadua.

⁴ Djārā purude jūēnapeda abala bārāda bia edasira mañ dedebemada ãyā wārānadua abā purudeba ēdr̄lbadadaa. ⁵ Barib̄lrl puruba bārāda bia edaēb̄lrl mamaiba ēdr̄lbadada. Ēdr̄lbadade egoro pora bārā jīrūne b̄lra jārāpetadada. Mañba cawabiya ādjia Ācōrē igara panl carea idjia cawa oida.—

6 Ara mañda wānapeda puru beaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebərəda. Mañ bedea bia jaradia panne cacua biē beada biabiciuabadjidaa.

*Herodeba Jesudebema ūrīna
Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29*

7 Herodeda Galilea druadebema boro basía. Mañ Herodeba jūma Jesuba o bəda ūrīsia.* Idjia cawa crīchaē bāsia īcīrlba nāwā jara panə bērā:

–Borocuebari Juañda īrēbasia.–

8 Mañne dewararāba jara panasidaa:

–Elíada waya dadjirā tāēna zesia.–

Dewararāba jara panasidaa:

–Ācōrēneba bedeabari naēna bādada īrēbasia.–

9 Mañ carea Herodeba jarasia:

–Mña Borocuebari Juañra obblá tə beabisia.

Māēteara za jara panra ¿caida māwā bə?–

Mañ carea Jesura unu quīrīñ bāsia.

*Jesuba mil juesuma audu ne cobigada
Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juañ 6:1-14*

10 Jesuba diabuedarā jēda zesidāde ādjia opedađada jūma nēbərəsidaa. Māwānacarea

Jesuba ādjjirāra Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia. 11 Baribərə ēberārāba idjira mama bəda

cawadapeda araa wābərəsidaa. Mañne Jesuba ādjjirāra bia edapeda jaradia bēsia Ācōrēra ādji Boro bai carea zebərəda. Mañ bedea bia jaradia bədə dji cacua biē quedeara biabiciuasia.

12 Queubərədē Jesuba doce edadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

* **9:7 Mañ Herodera Antipa trə jarabadjidaa.**

—Êberārāa jaradua puru ɓeamaa idjabā de ɓeamaa wānamārēä. Mamabʌrl poya cānia idjabā codida nēdodia. Namara ne neēa.—

¹³ Jesuba jarasia:

—Bārābʌrl ne cobidadua.—

Baribʌrl ādjirāba panusidaa:

—Dairāba ne nēdođe wānaēbʌrl, nañ ēberārā cābana panʌra poya ne cobidaēa. Pañda juesumaabe idjabā ɓedada umébe eropanla.—

¹⁴ Mama panʌra umaquīrā awa mil juesuma panasiđaca bʌla. Mañ bērā Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

—Ādjirāa jaradadua cincuenta awara awara egode chūpanenamārēä.—

¹⁵ Idji ume nībabadarāba idjia jarada quīrāca osidaa. Êberārāa jūma chūpanesidaa. ¹⁶ Jesuba pañ juesuma panʌra, ɓeda umé panʌ siđa idji jlwade edapeda bajānaa acʌpeda Ācōrēa bia jarasia. Mañbe cōrācuapeda idji ume nībabadarāa jarasia jedecadamārēä. ¹⁷ Jūmarāda ne codapeda jāwūāsiđaa. Dji adubađada jlrʌ pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

¹⁸ Ewari aba Jesura ëberārānebemada ãyā wāpeda Ācōrēa iwidi bāsia. Idji ume nībabadarāda arima panasiđaa. Ācōrēa iwidiđacarea Jesuba ādjia nāwā iwidisia:

—¿Êberārāba mñra caiada a panʌ?—

¹⁹ Ādjirāba panusidaa:

—Λcʌrlba jara panla bʌra Borocuebari Juañda. Dewararāba jara panla bʌra Elíada. Dewararāba

jara pan^λa b^λra naēnabema Ācōrēneba bedeabari bađada īrēbapeda jāwā b^λda.–

20 Mañne idjia waya iwidisia:

–Bārāba m^λra ¿caida crīcha pan^λ?–

Pedroba panusia:

–B^λra Ācōrēba ēdra edabari diai jaradaa.–

21 Jesuba bio jara b^λsia małg^λra ni a^λala jararānamārēā.

22 Mañ awara jarasia:

–M^λ, Nañ Djara Edadara bio bia mīgaida b^λa. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā bida m^λra igaradapeda beabidia. Barib^λra m^λra ewari ūbeade īrēbaya.–

23 Jesuba jūmarāa jarasia:

–A^λa^λba m^λda ēpē quīrīā b^λb^λr^λ, idjia o quīrīā b^λra igarapeda ewariza bia mīgai carea baida b^λa.† Mañbe m^λra ēpēida b^λa. **24** A^λa^λba nañ ējūāne bia baida j^λr^λ b^λib^λr^λ, jīrūare bia b^λa. Barib^λra a^λa^λda m^λ carea beuib^λr^λ Ācōrē ume ewariza zocai b^λa. **25** Bio crīchadadua: ēberāda nañ ējūāne ne jūma ero^λde beupeeda t^λb^λ uruadaa wāib^λr^λ, ¿idjia ero^λadaba carebaica? **26** A^λa^λba m^λra, m^λ bedea sida adua b^λađa aib^λr^λ, m^λ, Nañ Djara Edada l^λla bara zeb^λr^λde mañ ēberāra adua b^λađa aya. Mañ ewaride m^λ Zeza Ācōrē l^λla bara idjađa idji bajānebema nezocarā l^λla bara zeya. **27** M^λa wārāda jaraya: īc^λra nama pan^λ beudi

† **9:23** Bia mīgai carea baida b^λa. Griego bedeade nāwā b^λ b^λa: “Idji crura atau edeida b^λa.”

naēna Ācōrēba māra jūmarā Boro bʌdada ebuda ununia.—‡

*Jesu quīrā awara nūmena
Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8*

28 Māwā jaradacarea ocho ewari bʌde Jesura eyade ḥtaa Ācōrēa iwidiide wāsia. Pedroda, Juañda, Santiago sida edesia. **29** Mama Jesuba Ācōrēa iwidī bʌde idji quīrādarrara dorrodorroa nūmesia. Idjia cacuade jā bʌ sida totroaba dorrodorroa nūmesia. **30** Cawaēne ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Aba Moise basía. Dewarabemara Elía basía. **31** Ādji sida Ācōrē quīrāwārēāneba dorrodorroa panasidaa. Ādjia bedea panasidaa Jesu Jerusaleñne beadidebemada. §

32 Māwā bʌde Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāinaē basía. Mañne Jesura dorrodorroa bʌda idjabā ēberā umé idji caita panʌ sida unusidaa. **33** Mañ ēberārā Jesu ume pananada wābʌdade Pedroba Jesua jarasia:

—Jaradiabari, bio bia bʌla daira nama panʌda. De zaqueda ūbea odia: abā bʌ itea, abā Moise itea idjabā aba Elía itea.—

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawaē bērā. **34** Māwā bʌde jārārāda edaa zepeda ādjrārā ãnēbāri edasia. Mañ carea ādjira bio ne wayasidaa. **35** Ara

‡ **9:27** Ebuda ununia Ācōrēba māra jūmarā Boro bʌdada. Ebuda bʌēa cārēda ununida. Λcʌlʌmaarā jara bʌla Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara bʌla Jesu ñrēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida. § **9:31** Jesu Jerusaleñ beadidebemada. Griego bedeade bʌ bʌla: “Jesu wāinebemada.”

māwābʌrlʌde bedeada jʌrārāne ūrīsidaa. Mañba nāwā jarasia:

–Nañdrʌ mʌ Warraa. Mʌa idjira edasia. Idjia jara bʌrla ūrīnadua.–*

³⁶ Mañ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūmʌda unusidaa. Ädjia unupedadara dārāsidaa ni aþala nēbʌrlʌdað panða.

Jesuba warra jai bara bʌ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

³⁷ Nurēma eyadeba edaa zesidade ëberārā zocārāba Jesura acʌde zesidaa. ³⁸ Mañne aþalba nāwā jīgua jarasia:

–Jaradiabari, mʌ djuburia mʌ warrada acʌdua. Mʌra waa warra neé bʌla. ³⁹ Idjira jai bara bʌla. Mañba cawaëne idjira biabibaria, wawabibaria, idjabə yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia mʌ warrra idu bʌlcaa. ⁴⁰ Mʌa bʌ ume nībabadarāa jarasia jaira ãyā jʌretadamārēä, māwāmīna poyadað basía.–

⁴¹ Mañ carea Jesuba panusia:

–¡Bärāba Äcōrēra ïjānacaa! ¡Bärāra dji cadjuruarāa! Bärāba ïjānamārēä ¿aþa sāñbe mʌa droai? Bʌ warrra namaa enedua.–

⁴² Warrara Jesumaa wābʌrlʌde jaiba egode baebipeda biara wawabisia. Baribʌrlʌ Jesuba jaira ãyā jʌretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia. ⁴³ Äcōrē ʌbʌladeba māwāna unusidade jūmarāba cawa crichadað basía.

Jesuba waya idji beuidebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

* ^{9:35} Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade ʌcʌrlʌ cartaðe nāwā bʌ bʌla: “Idjira bio quīrīñ ʌla.”

Idjia o b_Λ carea ēberārāba wađibida bio crīcha duanlne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

44 –M_λa bārāa jarab_λr_λra bio quīrācuita ūrīnadua. M_λ, Nañ Djara Edadara aba_λba ēberārāa jidabiya.–

45 Barib_λr_λ ādjjirāba cawadaē basía cārē cārēā Jesura māwā bedeab_λr_λda. Ācōrēba wađibida ādjjirāa cawabiē bāsia. Mañne ādjia Jesua iwiđidiđida waya panasidaa.

¿Caida dji dromaara bai?

Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37

46 Māwā panlne ara ādjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. **47** Barib_λr_λ Jesuba mañra cawada bērā warra zaquedaa edapeda idji caita nūm_λsia. **48** Mañne nāwā jarasia:

–Bariduuba m_λ ījā b_λdeba warrarāda bia edaib_λr_λ, m_λda bia edab_λr_λ. Idjabā m_λ bia edab_λr_λba m_λ Diabuedada bia edab_λr_λ. Bārānebema dji eđaara quirura Ācōrē quīrāpita dji dromaara b_λa.–

Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare b_λa

Marco 9:38-40

49 Mañbe Juañba nāwā jarasia:

–Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa b_λ trāneba jaida ãyā jreta b_λda. Barib_λr_λ dadjirā ume nībaca bērā daiba idjíja jarasidaa waa māwā orāmārēä.–

50 Jesuba jarasia:

–Bārāba māwā jaradiē panasidaa. Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare b_λa.–

Jesuba Juañ, Santiago sida quēāna

51 Jesu bajānaa wāi ewari jūēboside wārāda Jerusaleñnaa wāida crīchapeda wāsia. **52** Wāb_λr_λde

ñcʌrl̩da Samaria druadaa na diabuesia. Puru zaquede jūēnapeda sāma cāinida j̩rl̩sidaa.
53 Baribʌrl̩ mañ purud̩ebemarãba cawasidaa Jesura Jerusaleñnaa wābʌrl̩da. Mañ carea idjira bia edadaē basía. **54** Mañ bērã Juañba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

–Dai Boro, Elíaba oda quīrãca ¿Ãcōr̩ea iwidiidica tʌbʌ urua bajāneba diabuebʌrl̩ba ãdjirãra j̩uma quenamār̩eā?–†

55 Jesuba ãdji acʌpeda quēāsia. [Nāwā jarasia:

–Bārãra ¿cār̩e cār̩e māwā bedea panʌ?‡ **56** Mλ, Nañ Djara Edadara zeē bʌla ēberār̩ biē bʌli carea ãtebʌrl̩ ze bʌla ēdrʌ edai carea.–]§

Mañbe dewara purudaa wāsidaa.

Jesu ēpēni carea zarea bʌla

Mateo 8:19-22

57 Ode wābʌdaade aþaþba Jesua jarasia:

–Jaradiabari, bʌ wābʌrl̩za m̩ra bʌ ume wāya.–

58 Jesuba jarasia:

–Usa pāra de bara bʌla, ïbana siða de bara bʌla, baribʌrl̩ mλ, Nañ Djara Edadara sāma cāi siða neē bʌla.–

59 Mañne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

–Mλ ume zedua.–

Dji ēberāba panusia:

–Mλ Boro, bʌ ume wāi naēna idu mλ zezada tʌbaribidua.–*

† **9:54** 2 Reye 1:9-16. Elíaba oda quīrãca. Griego bedeade ñcʌrl̩ cartadade mañra neēa. ‡ **9:55** Griego bedeade bʌ bʌla: “Bārãba ¿cār̩e jauredeba māwā jara panʌ?” § **9:56** Griego bedeade ñcʌrl̩ cartadade bedea corchetede bʌrl̩a neēa. * **9:59** Idu mλ zezada tʌbaribidua. Mañba griego bedeade nañ cr̩icha siða dia bʌla: “Mλa j̩āida bʌla aþa mλ zeza jaidabʌrl̩deaa.”

60 Jesuba idjía jarasia:

–Beu þearãba beudarãra tþbaridida panla.
Baribþræ bла ēberãrãa jaraðe wādua Ācōrēra ãdji
Boro bai carea zebþræda.–

61 Mañne dewaraba Jesua jarasia:

–Mλ siða bλ caidu wāya, baribþræ naãrã mλ
ēberãrãmaa jarade wāida bла.–

62 Jesuba panusia:

–Aþaþda trajade wāpeda waya jēda crīchaibþræ,
idjira bia bλea Ācōrē purude trajai carea.–

10

Jesuba setenta ēberãrã diabueda

1 Māwānacarea dadji Boro Jesuba idji ēpē þeada setenta edasia Ācōrē bedea jarade wānamārẽ.* Idji wāida bλ puruza umé uméa wābisia. **2** Ādjirää nāwā jarasia:

–Zocārãba mλ bedeara ījāni carea panla. Mał ēberãrãra néu waiþla waraga tabλ quírãca þeaa. Baribþræ dji ewabadarãda zocārãébe panla. Mał bērã Néu Djibaría iwididadua ewabadarãda idji néumaa diabuemārẽ.

3 ¡Wānadua! Mλa bārãra ēberã cadjurua tāena diabueþræ. Ādjirãba bārãra biě oðia usa cadrðaba oveja zaque orrabari quírãca. **4** Wābλdade buchacada, parata siða ederānadua. Bārãba jīrūne jībadara dewara ederānadua. Wānane ni aþaλ ume oðe bedearānadua.

5 Dede eda wābλdade mał dedebemarãa nāwā jaradadua: “Ācōrēneba necai pananadua.” **6** Mał

* **10:1** Setenta. Griego bedeade ἑκάτη cartade þλ þla “setenta y dos.”

dedebemarāba bārāda necai edadibʌrlʌ, bārāba bedeapedaða quīrāca ādjirāra necai panania. Necai edadaðbʌrlʌ, ādjirāra necai pananaēa. ⁷ Bārāra necai edadibʌrlʌ, mañ deðe panenadua. Deza cārānadua. Bārāba o panʌbari ne edadida panʌ bērā mama panʌmisa ādjia diabʌdara codadua.

⁸ Purude jūðbʌdade ēberārāba bārāda bia edadibʌrlʌ, ādjia bārāa diabʌdara codadua. ⁹ Mañ awara dji cacua biē bearā biabicuadadua. Ādjía nāwā jaradadua: “Ācōrēra bārā Boro bai carea zebʌrlʌ.”

¹⁰ Baribʌrlʌ purude jūðbʌdade ēberārāba bārāda bia edadaðbʌrlʌ, ādjía nāwā jaradadua: ¹¹ “Nañ purudebema pora dai jīrūnebemada bārā quīrāpita jārāpetabʌdāa unubidi carea Ācōrēba cawa oida. Bio cawadadua Ācōrēra dji Boro bai carea zebʌrlʌda.” ¹² Mañ bērā mña jaraya: Ācōrēba cawa oi ewaride idjia mañ purura wetara cawa oya Sodomanebema ēberārā cawa oi cāyābara.†

*Jesuba idji ījāé bea puru quēāna
Mateo 11:20-24*

¹³ ĪCoraziñnebemarāra, Betsaidadədebemarā sida mīā djuburi beaa Ācōrēba cawa oi bērā! Mña ne ununaca bārā tāēna odara Tirode, Sidoñne bida odabara, mañ purudebemarāba isabe cad-jiruada igaradəpeda Ācōrēda ījācasidaa. Mañ carea tʌbʌ porade chūpanecasidaa idjabā sopuadəbema jābadara jācasidaa. ¹⁴ Mañ bērā Ācōrēba cawa

† **10:12** Genesi 18:16deba abā 19:29daa.

oi ewaride Tirodebemarā idjabā Sidoñebemarā cāyābara bārāra wetara cawa oya.

15 ¿Capernauñebemarāra bajānaa wānica?
¡Wānaēa! ¡Ācōrēba bārāra beudarā panabadamaa
batabueya!—†

16 Mañbe idji ume nībabadarāa jarasia:
—Bārā bedea ījā bāba mā bedeada ījā bāla. Bārā
igara bāba māda igara bāla. Idjabā mā igara bāba
mā Diabuedada igara bāla.—

Jesuba setenta diabueda jēda zepedada

17 Jesuba setenta diabuedara jēda bio bāsrida
zesidaa. § Mañbe ādjia Jesua nāwā jarasiāa:

—¡Dai Boro, bā trāneba jairā ãyā jāretabādade
ādjirāba ījābadaa!—

18 Mañ carea Jesuba ādjia jarasia:
—Māē, māa unu basia diaurura bajāneba baa
purepurea quīrāca baeblāda. **19** Māa bārāa
lābāada diasia diauru poyadamārēā idjabā dama
lārā, drusōrē lārā bida poya tāgadamārēā. Ni cārē
bida bārāra poya biē oēa. **20** Baribālā abābe
bāsridadiē panla bārāba jairā ãyā jāretabādade
ādjia ījābada bērā, ātebālā biara bāsridadida panla
Ācōrēba bārā trārā bajāne bā ero bālā bērā.

Jesu bāsridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

21 Māwā bedea panāne Jesura Ācōrē Jauredeba
bio bāsrida nūmesia. Mañ bērā Ācōrēa nāwā jaras-
sia:

† **10:15** Beudarā panabadamaa. Griego bedeade bālā bāla “Hades.”

§ **10:17** Setenta. Griego bedeade lācārā cartade bālā bāla “setenta y
dos.”

—Zeza, bʌra bajānebema Boroa idjabə nał ējūānebema Boroa. Bla ne adua ɓeaa mła jaradiadara cawabida bērā mła bʌra bia jaraya. Ne cawa ɓeaa bʌla cawabiē basía. Māē, Zeza, bla māwā o quīrīāsia.

²² Mł Zezaba mła ara idjidrebemada jūma cawabisia. Ni abalba adua panla mł, dji Warrara sāwā bʌda; abə mł Zezabʌrla cawa bʌla. Ara mał quīrāca ni abalba adua panla mł Zezara sāwā bʌda; ababe mł, dji Warrabʌrla cawa bʌla. Mła abala mł Zezada cawabisira, mał ēberā bida cawaya.—

²³ Małbe idji ume nībabadarāra awara edepeda nāwā jarasia:

—Bärāra bio bia panla mła o bʌda unu panla bērā. Dewaraba unusira mał ēberā siđa bio bia bayā. ²⁴ Wärāda zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā bororā bida bärāba unu panla unu quīrīā panasiđaa, baribʌrla ununaē basía. Idjabə bärāba ūrī panla ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaē basía.—

Samariadebema ēberā bia

²⁵ Ewari abə Jesu wärāda ne cawa bʌl cawayā judiorā ley jaradiabarida piradrapeđa nāwā iwidisia:

—Jaradiabari, ḡmła cārēda oida bʌl Ācōrē ume ewariza zocai bai carea?—

²⁶ Jesuba panusia:

—Ācōrē leyde ḡcārēda bʌl bʌl? ḡBʌmaarā cārēda jara bʌl?—

²⁷ Judiorā ley jaradiabariba panusia:

—Jūma bʌl sodeba, jūma bʌl jauredeba, jūma bʌl ʌbʌadeba idjabə jūma bʌl crīchadeba bʌl Boro

Ācōrēra quīrīādua.* Idjaba djārāra quīrīādua ara bādji quīrīā bā quīrāca.-†

28 Mañne Jesuba jarasia:

–Bla ariđe panusia. Mañ quīrāca bla osira ewariza Ācōrē ume zocai baya.-

29 Baribārā judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa bāda unubi quīrīāsia. Mañ carea Jesua iwidisia:

–Baribārā djārā a bāde ¿caida jara bā?–

30 Jesuba panusia:

–Ewari abā ēberāda Jerusaleñneba Jericodaa wāsia. Wābārāde ne drabadarāba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quīrāca tabāsidaa. Idjia erobadara jūma jārīnapeda wāsidaa.

31 Māwā bāde sacerdoteda abari ođe zesia. Djī ēberā tabāda ununamīna wāyā wāsia. **32** Ara mañ quīrāca Levideba yōnada mañ ođe zesia.‡ Idjia bida ēberā tabāda ununamīna wāyā wāsia. **33** Mañare ēberā Samariadebemada mañ ođe zesia. Djī ēberā tabāl unuside sopuasia. **34** Araa wāpeda dji ēberā cacua cōādrācuapedadara olivo dragaba, uva ba bida soapeda wuaba bārasia. Mañbe idji burro ārā bāpeda cāibada dedaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

35 Nurēma Samariadebemaba de djibaría paratada diapeda nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.§ Za māa diada parataba araēbārā,

* **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levítico 19:18. ‡ **10:32** Levideba yōpedadaba Ācōrē de dromane carebabadjidaa.

§ **10:35** Paratada. Griego bedeade bā bāa “dos denarios.”

bə parataba carebadua. Məjēda zebərəde bə parata bədara məjūma jēda diaya.” –

³⁶ Māwā nēbərəpedə Jesuba iwidisia:

– Ěberā ūbeabemaba dji ne drəabadaba puopedadara unusidaa. Bəmaarā չsāñgəba idjira quīrīāsi? –

³⁷ Mañne judiorā ley jaradiabariba panusia:

– Dji quīrā djuburiadaba. –

Jesuba idjía jarasia:

– Ara mañ quīrāca djärāra quīrīādua. –

Jesu Marta dedaa wāna

³⁸ Nocodaa wābədae puru zaquede jūesiāaa. Mama wērā Marta abadada babadjia. Mañ Martaba Jesura idji deede bia edasia. ³⁹ Martaba djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara Jesu jīrū caita chūmasia idjia jaradia bə ūrī carea. ⁴⁰ Māwā bəde Martara jəwa tābəra bə bērā sobiē bəsia. Jesu caita wāpedə jarasia:

– Jaradiabari չbəmaarā bia bəca məjūməjūmədjəbabawērāba məjūra carebaē bəda? Idjía jaradua məjūməjūmədjəbabamərē. –

⁴¹ Jesuba jarasia:

– Marta, Marta, bəla ne zocārā oida bə carea jūmawāyā crīcha bəla. ⁴² Baribərə չĀcōrē bedea ūrīda biara bəlēca? Mañgəda Mariaba o bəla. Ni abələba idjía mañra ocara bəada adaēa. –

11

*Ācōrē iwidididebema
Mateo 6:9-15; 7:7-11*

1 Ewari abā Jesuba Ācōrēa iwidi bāsia. Māwānacarea idji ume nībabari abālba nāwā iwidiisia:

—Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwidiidi carea jaradiadua Juañba idji ume nībabadarāa jaradiada quīrāca.—

2 Jesuba jarasia:

—Bārāba Ācōrēa iwidibādade nāwā bedeadadua: Dai Zeza bajāne bā, jūmarāba bāra wayadida panla.*

Daiba quīrīā panla bāra jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjabā quīrīā panla nañ ejūñebemarāba bāa quīrīā bāra oñida bajānebemarāba obada quīrāca.]†

3 Codira ewariza daia diadua.

4 Daiba cadjirua opedadara quīrādoadua djārāba dai biē opedadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade bāebirādua, ãtebārlcadjiruadebemada ēdrā bādua.‡

5 Idjabā Jesuba nāwā jarasia:

—Āibērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraisicada: “Ache, māa pañda ūbea diadua. **6** Nañ diamasi abālda cawaēne mā dede jūësia baribārl ne cobi carea māa neē bāa.” **7** Mañne dji eda bāba nāwā panuisicada: “Ache, māa sērādua. Mā dede eda wābadara jūñatrā erobāa. Daira jūma cādaē duanla, mā warrarāra cāñ duanla. Mañ bērā māa ni cārē siđa poya diaēa.”

* **11:2** Bajāne bā. Griego bedeade ñcārla cartade mañra neēa.

† **11:2** Griego bedeade ñcārla cartade bedea corchetede bāra neēa.

‡ **11:4** Ñtebārlcadjiruadebemada ēdrā bādua. Griego bedeade ñcārla cartade mañra neēa.

8 Mλa jaraya: idjia paλra diaēa bλ ume dji bia bērā, ãtebλrλ diaya bλa mīa sē bλ bērā.

9 Mλa jaraya: ara maλ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; maλne idjia bārāa diaya. Idjia diamārēā jλrλ pananadua; maλne ununia. Dede eda wābadamaλba trānadua; maλne dji eda wābadara ewaya diai carea. **10** Dji iwidi bλba edaya. Dji jλrλ bλba unuya. Dji trā bλ itea dede eda wābadara ewaya ne diai carea.

11 Warraba paλ iwidibλrλde ¿dji zezaba mōgarada diaica?§ Warraba beda iwidibλrλde ¿dji zezaba damada diaica? **12** Warraba ne ñmñda iwidibλrλde ¿dji zezaba drusōrēda diaica? **13** Bārā dji cadjiruarāba bārā warrarāa ne biada dia cawa panλbλrλ, ¿bārā Zeza bajāne bλba idji Jaureda dji iwidi panλa diaēca?–

Jesu biē jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

14 Ewari aba Jesuba jaida ãyā jλretasia. Maλ jaiba ëberāda quīrāme cara erobasisa. Jai ëdrλdacarea dji ëberāra bedeasia. Maλ unusidāde ëberārāba cawa crīchadaē panesiðaa. **15** Baribλrλ ñcλrλba jarasidāa:

–Jāλ Jesuba jaira ãyā jλretabaria, jairā boro Beelzebúba maλ λbλada diada bērā.–

16 Maλne Jesu Ācōrēneba ze bλ cawaya de-wararāba idjia iwidisidāa ne ununacada omārēā.

17 Baribλrλ Jesuba ãdji crīchara cawa bāda bērā nāwā jarasia:

§ **11:11** ¿Paλ iwidibλrλde...mōgarada diaica? Griego bedeade ñcλrλ cartade maλra neēa.

–Abari druadebemarāda ara ādjiduba djō pananiblrl, āduba dji quininia. Ara mañ quīrāca abari dede beada djō pananiblrl dārā pananaēa. **18** Bārāba jara panla mlä jaira Beelzebú lbleadeba ãyā jlretabarida. Mañ carea mlä bārāa iwidiya: Satanada ara idji jairā ume djō baiblrl ñsāwā idjia poya blra dārā erobai?

19 Bārāmaarā mlä Beelzebūdeba jairāda ãyā jlreta blra. Māwāra bārā ëpē beaba ñcaideba jaira ãyā jlretabada? Ädjirāba cawabidia bārāba ãi crīcha panla. **20** Bariblrl Äcōrē lbleadeba mlä jairāda ãyā jlreta blblrl, Äcōrēba bārāa unubi blra idjira jūesida bārā Boro bai carea.

21 Ëberā mēsrā blba djōbada necoba bio waga eroблrl, idjia eroблra ni abalba poya drlaadaēa. **22** Bariblrl idji cäyābara ëberā lbleara blda zepeda idjira poyaiblrl, idji djōbada necora järīya. Mañbe jūma idjia eroблdara järīpeda dji biarā ume jedecaya.

23 Mläre blēra mlä ume dji quīrūa. Mlä ume ëberārā careba jlrl peě blba dji jlrl pedara ñjzoabibaria.

Jai jēda zeda Mateo 12:43-45

24 Ëberā cacuadebemada ëdrlēdacarea jaira ñjūä pōäsa ewaraga blde ñnäui carea jlrl babaria. Unuë bērā idjiduba nāwā jarabaria: “Mlädji blađamaa jēda wāya.” **25** Jüeblrlde mañ ëberā sora de bia ima bl quīrāca unubaria. Ne jūma bia nūmeada unubaria. **26** Mañbe siete jai idji cäyābara cadjiruara beada mañ ëberāmaa enepeda dji ëberā

sode eda panebadaa. Mał bērā dji ēberāra idji naārā bāda cāyābara wetara biē bēbaria.-

¿Cairāda wārāda bia bea?

²⁷ Jesuba māwā jara bāde wērā ēberārā tāena bāba jīgua jarasia:

-jāl toda idjaba ju dawađa wērāra bio bia bāla!-

²⁸ Baribārā Jesuba jarasia:

-Mał cāyābara Ācōrē bedea ūrīnapeda ījā obadarāda biara bēaa.-

Jesuba Jonánebema jarada

Mateo 12:38-42; Marco 8:12

²⁹ Ēberārā zocārā idjimaa zebāda unuside Jesuba jarasia:

-Idibema ēberārāra dji cadjuruarāa. Bārāba māra bajāneba ze bāda cawadi carea quīrīfā panla māa ne ununacada oida. Baribārā māa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Joná māwāna quīrāca ununia. ³⁰ Joná māwānaba Ninivedebema ēberārāa cawabisia idjira Ācōrēneba ze bāda.* Mā, Nał Djara Edađara ara mał quīrāca māwāya idibemarāba cawadamārēä Ācōrēneba ze bāda.

³¹ Salomoł ewaride Sabā druađebema borora wērā basia. Idjira drua tambla zesia Salomoł necawaa ūrī carea.† Baribārā nał ewaride Salomoł cāyābara dji dromaara bāda nama bāmīna bārāba ījānaē panla. Mał carea Ācōrēba cawa oi ewaride mał wērāba pirabaripeda bārāra biē jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra biē jaradia.‡ Jonába jarada ūrīsidade

* **11:30** Joná 3:3-4. † **11:31** 1 Reye 10:1-13. ‡ **11:32** Joná 3:1-10.

ādjirāba cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zesiāaa. Baribʌrʌ bārāba nama abā eropanla Joná cāyābara dji dromaara bʌda. Māwāmīna ījānacaa.

Daura dadji cacuadebema ībīrā

Mateo 5:15; 6:22-23

33 Ni abālba ībīrāda coadapeda mērā nūmʌnacaa wa epedeco droma edre bʌdaca. Ātebʌrʌ l̄tʌ dji ībīrā bʌbadade nūmʌbadaa dji dede eda zebʌdarāba ñnaa ununamārēā. **34** Bʌ daura ībīrā quīrāca bʌla. Mañ bērā bʌ dauda bia bʌbʌrʌ, ñnaane bʌla. Baribʌrʌ bʌ dauda biē bʌbʌrʌ, pāimane bʌla. **35** Mañ carea bio quīrācuita bʌdua. Bʌla ñnaa quīrāca crīcha bʌlra pāimanebemasicada. **36** Baribʌrʌ bʌda wārāda ñnaane bʌbʌrʌ, pāimane ni maārī bida bʌēbʌrʌ, wārā bedeara ebuđa cawaya ībīrāba bio ñna eroþla quīrāca.—

Jesuba pariseorā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

37 Jesuba māwā jaradacarea pariseo abālba idjira edosia idji ume ne code wāmārēā. Ara mañda Jesura mañ ēberā dedaa wāpeda ne coi carea chūmesia. **38** Baribʌrʌ Jesu ne coi naēna jawa sʌgʌlē basía ādjia obada quīrāca. Mañ unuside pariseoba cawa crīchaē basía. **39** Mañne Jesuba idjíja jarasia:

—Bārā pariseorāba tazara, epedeco sida ñrābemada quīrācuita sʌgʌbadaa, baribʌrʌ bārā sode ne jūmada awuabadaa idjaba cadjirua sida crīchabadaa. **40** Bārāra crīcha neē panʌ quīrāca panabaria. ¿Dji ñrābema odaba dadji so sida oē basica? **41** Sobiadeba ne neē quedearāa bārāba eropanlnebemada diadadua. Māwābʌrʌ wārāda bārāra bia sʌgʌ beadia.

42 ¡Bārā pariseorā mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba menta queduada, ruda queduada, idjaba néudebema siða die ewabʌdaza abā Ācōrēa diabadaa. Māwāmīna djārā ume jipa oðacaa idjaba Ācōrēra quīrīānacaa. Bārāba Ācōrēa ne diabʌda awara ¿cārē cārē mañ siða oðaẽ panλ?

43 ¡Bārā pariseorā mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji jʌrebada dede  djira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa. Mañ awara purude nīnane quīrīābadaa  berārāba wayaadeba “mērā” adida.

44 ¡Mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupedada ejūā quīrāca ɓeaa. § Dji boromeada neě bērā dji  rāl wā duanλba adua panλa bēwārāda tλga panλda. Ara mañ quīrāca bārāba obadara  berārāba  pēbadaa baribʌrl  djia adua panλa mañneba cadjurua obʌdada.—

45 Mañne judiorā ley jaradiabari abāλba Jesua jarasia:

—Jaradiabari, māwā jarabʌrlde dairā siða biě jara ɓla.—

46 Mañ carea Jesuba idjíá jarasia:

—Judiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ne poya odiě ɓeada  berārāa obibadaa. Baribʌrl māwā odamārēā bārāba ni mañri bida carebadacaa.

47-48 ¡Bārāra mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārā drōā na enabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāda beasidaa. Ma be  dji tλbaripedadama bārāba  rābemada bia quiruda

§ **11:44** Griego bedeade  cʌrla carta de mañ versículo de na  sida  l  bla: “Pariseorā, dadjurā ley jaradiabadarā, bārā dji biaca  earā.”

obadaa. Māwā o panʌneba unubibadaa bārā drōā naēnabemarāba opedadada bia unubadada.

49 Mañ carea Ācōrēba idji necawaadēeba nāwā jarasia: “Māneba bedeabadarāda idjaba māa diabuedarā sida bārā israelerāmaa wābiya. Mañne īcārl beadia idjaba dewararāda biē odi carea ēpēnia.” **50-51** Ācōrēba idibema ēberārāra cawa oya bārā drōā naēnabemarāba jūma idjideba bedeabadarā beapedada carea. Māē, māa jaraya: nañ ējūā odadeba ītaa beapedadarā carea Ācōrēba bārāra cawa oya; Abel beapedada carea, Zacaria beapedada carea idjaba jūma dewararā beapedada carea bida. Zacariara Ācōrē de dajadaare dji animarā babue diabada caita beasidaa.*

52 iJudiorā ley jaradiabadarā, bārāra mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāba ēberārā Ācōrēra idu wārāda cawabidacaa. Bārāba adua panla Ācōrēra wārāda sāwābārl bālāda. Mañ awara dewararāba cawa quīrīā panla sida bārāba idu cawabidacaa.—

53 Jesu ēdrādācarea pariseorāba, judiorā ley jaradiabada bida caicayadeba Jesua auduara zarea ɓeada iwidi panesidaa. **54** Adjia quīrīā panasidaa Jesuba āī panuida idji biē jaradī carea.

12

Pariseorāba biē obadadebema

1 Māwā panʌne ēberāra bio zocārā ābaa powua nūmesia. Bio pēsua nūma bērā djārāra tā chābāri

* **11:50-51** Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

duanasidaa. Mañne Jesuba naãrã idji ume nãbabadarã nãwã jarasia:

–Pariseorã harina ñsãbibarida quĩrãcuitadadua. Ädjidra dji biaca þeaa. ² Ne jõma mõrã odara Äcõrõba cawabiya. Dadjia cawadaõ panra mõrã þeëa. ³ Bäräba päämane jarapedadara ëberäräba ãnaane jõma ürõnia. Bäräb diguida djärlä cawalä caita jarapedada sida abalba de õrõba jõgua jaraya jõmaräba cawaadamäräa.–

¿Caida wayadida panla?
Mateo 10:26-31

⁴ Mä dji biarã, mäa bäräba jaraya: naõ cacua beabadaräda wayaränadua, ädja beapedadacarea waa poya odaõ bërã. ⁵ Mäa bäräba jaraya caidral wäräda wayadida panla. Bäräba wayadida panla naõ cacua beapeda poya dadji jaure tälä uruadaa diabueida bälädrä. Mäa wäräda jaraya idjidral wayadida panla.

⁶ Íbana zaqueda juesuma nẽdoõi carea parata pichida umé diabadaa. Baribälä Äcõrõba Íbanara jõma wagabaria. ⁷ Maõ awara Äcõrõba cawa bälä bäräba budara jõmasäwã eropanla. Äcõrõba bärära Íbana zocära panl cäyäbara biara waga bälä bërã ne wayadiõ panla.

Jesu carea quĩrã peraiõ bälä
Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Mäa naõda jaraya: abalba ëberärä quĩrãpita mäda ïjä bälada aibälä, Äcõrõ nezocarä bajänebema quĩrãpita mä, Naõ Djara Edadaba idjira märeana aya. ⁹ Ara maõ quĩrãca abalba ëberärä quĩrãpita

măda adua băada aibără, Ăcōrē nezocară bajănebema quīrăpita mă idjira adua băada aya.

¹⁰ Abałba mă, Naă Djara Edadada biĕ jaraibără, Ăcōrēba małra quīrădoaya. Baribără abałba Ăcōrē Jaureda biĕ jaraibără Ăcōrēba małra quīrădoaăa.

¹¹ Bărăda mă ījă pană carea judioră dji jarebada dedaa, wa dji cawa obadară quīrăpita, wa dji bororămaa cawa ode ededibără, sopuarānadua sāwă bedeadida. ¹² Cawa obădade Ăcōrē Jaurebără bărăa cawabiya cărăda jaradida panăda.—

Ne bara bădebema ne jara bă

¹³ Małne īberără tăēna băba năwă jarasia:

–Jaradiabari, mă djabaa jaradua dai zezadeba edadada măa bida diamără.—

¹⁴ Baribără Jesuba idjia jarasia:

–Ache, ăcaiba măra băsi bără năbăra cawa omără.—

¹⁵ Małne idjia jūmarăa jarasia:

–!Quīrăcuita băedadua! Paratada awua băearānadua. Parata bara bădeba dadjira zocai băcaa.—

¹⁶ Małne Jesuba ne jara bădeba năwă jaradiasia:

–Ēberăda băsia bio ne bara băda. Mał īberăba ne udara bio zausia. ¹⁷ Mał carea năwă crăchasia: “Măa sāwă oi? Naăgără wagai carea neă băa.”

¹⁸ Małbe crăchasia: “Năwă oya. Măa ewada wagabari dera ēgapetapeda wai'băara oya. Mama eđa ne jūma măa erobăra wagaya. ¹⁹ Măwănanarea ara mădjiduba jaraya: măa waga erobăra poa zocără droaya. Jăłbe bio necai băya. Mădjia quīră băda co băya idjabă băsrăda băya.”

²⁰ Baribără Ăcōrēba idjia jarasia:

“¡Bala crīcha neē tabla! Ara nał diamasi bala beuya. Małbe bla waga erobla “¿cai itea be?”
21 Abla ba nał ējūānebemada auduara edaida crīcha bala, baribala Ācōrēnebemada mācua crīcha ē bala, mał quīrāca māwāya.-

*Ācōrēba idjiderā wagabaria
 Mateo 6:25-34*

22 Mał carea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:
 -Bārā sāwā beadida, codi careabemada, cacuade jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. **23** Dadji zocai baida djico cāyābara biara bla. Dadjida dadji cacuade jābada cāyābara biara bla. **24** Acładadua, ībanara ne uđacaa idjaba ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribala Ācōrēba ādjira ne cobibaria. ¿Bārāra ībana cāyābara biara beaěca? **25** Jūmawāyā crīcha bādeba ni abālda dārāara zocai baěa.* **26** Dārāara zocai baěbala, ¿cārē cārē codira, cacuade jābada sida jūmawāyā crīchabada?

27 Acładadua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjaba wuara cacaa. Baribala māla jaraya: dadji drōāenabema boro Salomołra bio ne bara bādamīna nepōnō quīrāca quīrāwārēa djioca basia.† **28** Idi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wādibida pōnōbibaria. Mał bērā ¿idjia biara bārāba jānamārēa diaěca? Małgala ¿sāwārēa poya ījānaě? **29** Mał carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jārlarānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. **30** Jūma małgala nał ējūānebemarāba jārlbadaa, baribala

* **12:25** Dārāara zocai baěa. Λcładmaarā małba jara bla “drasoara waridaěa.” † **12:27** 1 Reye 10:4-7, 23-25.

bārā Zeza Ācōrēba cawa b̄la bārāba cārēda eroþeadida panl̄da. ³¹ Mañ bērā Ācōrēra bārā Boroda b̄ladadua. Mañne idjia jūma mañgara diaya.–

Nebia bajāne eroþaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bārāra cābana panl̄emīna ne waya þearānadua. Ācōrēba quīrīana bērā bārāra bia pe eroþesia. ³³ Mañ carea bārāba eroþeadebemada nēdobuedapeda ne neē quedeaa diadadua. Nebiada bajāne eroþeadī careabʌrʌ jʌrl̄adadua. Bajānebemara jōcaa. Chimia bida cocaa. Ne dr̄labadarā bida poya dr̄ladacaa. ³⁴ Bārāmaarā dji biara b̄lra sodeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quīrāca Ācōrēba jara b̄lra ījā odi carea þeadadua.† Nezoca biaba īb̄rāda coa eroþabaria idji boro zebʌrʌde bia edai carea. Quima edabʌda b̄lsridaa o panl̄małba zepeda dji boroba tr̄bʌrʌde nezoca biaba ara mañda dede eda wābadara ewaya. ³⁷ Nezocaba j̄ā b̄lda dji boroba unune zeibʌrʌ, wārāda mañ nezocara bio bia þaya. M̄la wārāda jaraya: ara mañda idji borora nezoca quīrāca djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸ Nezoca biaba ariquētra, ãsabodode bida dji borora j̄āya. Dji boroba idji j̄ā b̄lda unune zeibʌrʌ mañ nezocara bio bia þaya.

³⁹ Nañda cawaðadua: de djibariba ne dr̄abarira sāñbe zeida cawa b̄lbara, cāñé bacasia

† **12:35-36** ījā odi carea þeadadua. Griego bedeade nāwā b̄la: "Carrara bio tr̄ajā coþladadua."

ni cārē sida drəabi amaaba. **40** Ara mał quīrāca bārā biđa jāā ɬeadadua. Bārāba mā, Naā Djara Edada zeēda crīcha panne zeya.-

Nezoca umé panneba ne jara bə

Mateo 24:45-51

41 Pedroba Jesua iwidisia:

-Dai Boro, ḷmañgʌra bəla dairāa jara bəlca, wa jūmarāa jara bəl?-

42 Jesuba panusia:

-Nezocaba crīcha cawaadeba jipa o bəlbərlə, de djibariba idji dede ɬea nezocarāra mał nezoca jwaeđa bəya āđjia codira aride diamārēā.

43 Nezocaba māwā o bəlda idji boroba unune zeibərlə, idjira bio bia baya. **44** Māa wārāda jaraya: dji boroba jūma idjia eroþəra mał nezoca jwaeđa bəya.

45 Baribərlə mał nezocaba idji sođe mā boro zeira dārāyana aibərlə, waabema nezocarāda, nezoca wērārā siđa biě o ɬeya, bəsrīda ne cobada ewarida o ɬeya idjaba ituaba beu nībaya. **46** Abeda idji boro zeida jāā ē ɬeya. Māwā bəde idji borora cawaēne zeya. Mał nezocara bio cawa opeda dji ījānaca ume biě bəya.

47 Nezocaba idji boroba obi bəra cawa bəda oĕbərlə, dji boroba mał nezocara dji cābāyā uya.

48 Baribərlə nezocaba adua bədeba dji boroba jara bəl āī osira mał nezocara mācua uēa. Wārāda Ācōrēba ɬcərlə waibəla dia bəla idji itea odamārēā. Dji waibəlara edadarāba idji itea waibəlara odida panla.-

Jesu carea nēbəra odjaidebema

Mateo 10:34-36

49 Māra zesia nał ējūā cawa oi carea. § Ara nawena māwā obłrłbara bio bia bacasia.
50 Baribłrł naārā māra bio bia mīgaida bła.* Mał carea bio sopua bəbaria abə mał ewari jūēbłrłdaa. **51** ¿Młā ēberärā ābaa necai bəi carea zesida crīcha panłca? Młā jaraya mał carea zeě bła, ātebłrł ze bła ēberärāda ābaa bia panarānamärēā. **52** Namałba ītaa abari dedebemada mł carea dji quīrūda bəadria. Juesuma panłne umébemada dewara ūbea panł ume dji quīrūda bəadria. **53** Dji zezada dji warra ume dji quīrūda bəadria. Dji warrada dji zeza ume dji quīrūda bəadria. Dji papada dji cau ume dji quīrūda bəadria, dji cauda dji papa ume dji quīrūda bəadria. Dji pācōrēda dji āīgu ume dji quīrūda bəadria. Idjaba dji āīgura dji pācōrē ume dji quīrūda bəadria.

Ewari sāwā baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

54 Mał awara Jesuba ēberärāa nāwā jarasia:
 –Bārāba jārārā pāimada īmādau baebariare unubłdađe jarabadaa cuera zeida. Małne wārāda cuera zebaria. **55** Baribłrł nārāda ējūā pōäsa ewaraga bławareba puásira jarabadaa ewarira bio jāwārā baida.† Małne ewarira wārāda jāwārābāria. **56** Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panłmīna Ācōrēba nał ewaride o bła cawadacaa.

§ **12:49** Griego bedeade nāwā bá bła: “Māra zesia təbə uruada nał ējūānaa batabuei carea.” * **12:50** Māra bio bia mīgaida bła. Griego bedeade nāwā bá bła: “Māra wadi borocueida bła.”

† **12:55** Ējūā pōäsa ewaraga bławareba. Griego bedeade bá bła: “Surdeba.”

⁵⁷ Bārāba ḥsāwāērā poya cawadaca cārēda jipa bāda? ⁵⁸ Bā dji quīrūba bāda ēberārā cawa obari-maa edeibārla, wābādade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēbārla idjia bāra dji cawa obari jāwade bāya. Mañbe dji cawa obariba bāra dji zarraa jidabiya preso bālmārēä. ⁵⁹ Māa jaraya: bāra jāmabemada ēdrālēa aba bāla diaida bā parata jūma diabārlādāa.—

13

Ācōrēmaa zedaēbārla beudia

¹ Māwā panāne ēberārāba Jesua jarasidaa īcārla Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panāne Pilatoba ādjirāra quenabisida. ² Mañ carea Jesuba jarasia:

—Mañ ēberārāra bia mīga beupedada bērā ḥbārāba crīcha panāca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara?

³ Māa jaraya: māwāēa. Baribārla bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbārla bārā siđa beudia. ⁴ Siloede de ītl drasoā bāda dieciocho ēberārā īrl̄ baeside jūma beusidaa. Māwā beupedada bērā ḥbārāba crīcha panāca ādjia wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleñne beaba obada cāyābara? ⁵ Māa jaraya: māwāēa. Baribārla bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbārla, bārā siđa beudia.—

Higojō zaucadebema ne jara bā

⁶ Mañbe ne jara bādeba Jesuba ādjirāa nāwā jaradiasia:

—Ēberāba idji néude higojō bacuruda eroþasia. Ewari aba mañ bacuru zau bā cawaya acāde wāsia

baribʌrl zauē basia. ⁷ Mañ carea djibariba idji néu wagabaría nāwā jarasia: “Nañ bacuru zau bʌl cawaya nañba poa ūbea acʌde ze bʌla baribʌrl zaucaa. Mañ bērā biara bʌla tutabueida. ¿Cārē cārē bacuru zaucada eroþai?”

⁸ Baribʌrl dji néu wagabariba jarasia: “Mā boro, biara bʌla poa aba jłānida. Mā dji carraðe egorora bogajupeda ne bʌuya. Āibērā mañba zauiscada. ⁹ Za zei poade zausira idu bʌuya. Zauēbʌrl tutabueya.”–

Ānāübada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Ānāübada ewaride Jesuba judiorā dji jʌrebada dede jaradia basia. ¹¹ Mama wērāda basia. Mañ wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēa eroþasia. Mañ bērā poya jipa jīrūca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita trʌpeda nāwā jarasia:

–Wērā, bʌl cacua biě bʌdebemada biadua.–

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji jʌwara īrā bʌsia. Ara mañda wērāra jipa īta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ Baribʌrl Jesuba ānāübada ewaride biabida bērā dji jʌrebada dedebema borora quīrūsia. Mañne jūmarāa nāwā jarasia:

–Ānāübada ewari awara sei ewarida eropanla trajadi carea. Mañgʌ ewaridebʌrl zedadua bārāra biabidamārēa. Baribʌrl ānāübada ewaridera zerānadua.–

¹⁵ Mañ carea Jesuba jarasia:

–¡Bārāba jaradiabada quīrāca odacaa! ¿Ānāübada ewaride bārā pacada wa burroda ērānapeða baido dode ededacaca? ¹⁶ Māwā baibʌrl ¿biě bʌlca nañ wērāra, diauruba dieciocho poa biě eroþadadebemada ānāübada ewaride biabida? ¿Idji sida Abrahañneba yōnaẽca?–

17 Jesuba mañ jaraside idji biĕ jara panra bio perasidaa, bariblrl idjia ne bia o bl carea purura bio blsrida panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara bl
Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

18 Mañbe Jesuba jarasia:

—Ācōrēba ēberārā pe eroþra ¿cārē quīrāca bl?

19 Mostaza ta quīrāca bl. Ēberāba mañ tada idji ījūāne úsia. Tunupeda warisia aba bacuru waitabe nūmeblrladaa. Mañ bērā ībanara dji jwatede de ocuadē zesidaa.—

Pañ ēsābaridebema ne jara bl
Mateo 13:33

20 Mañ awara jarasia:

—Ācōrēba ēberārā pe eroþra ¿cārē quīrāca bl?

21 Pañ ēsābari quīrāca bl. Mañ pañ ēsābarira wērāba maārī edapeda harina waiblaade abuesia. Mañbe bio puerapeda chūmlsia aba jūma ēsāblrladaa.—

Eda wābada pēsua bl
Mateo 7:13-14, 21-23

22 Jerusaleñnaa wāblrade Jesuba puru waiblaade, puru zaquede bida jaradasia.

23 Mañne abaþba idjia iwidisia:

—Mñ Boro, ¿Ācōrēba zocārāébe ēdrā edaica?—
 Jesuba panusia:

24 —Ne jūma oðadua dji eda wābada pēsua blde eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea beara zocārā panra bariblrl poya jūma eda wānaëa. **25** De djibariba dji eda wābadara jūätrā nūmlnacarea dji dajada panra ewamārēä nāwā trñ jaradia: “Dai boro, dai boro, ewadua.” Bariblrl de djibariba panuya: “Mñ bārāra

unucaa idjaba sāmabemada adua b̄la.” ²⁶ Dji dajada panlba nāwā jaradia: “Dairāra b̄a ume ābaa ne cosidaa, idjaba b̄la dai purude jaradia nībaside arima panasidaa.” ²⁷ Mañne idjia bārāa jaraya: “M̄la bārāa unucaa idjaba sāmabemada adua b̄la. Cadjirua obadarā, ãyā wānadua.”

²⁸ Bārā dji dajada bearā aujīā panania idjaba puaba quida īchia panania. Abrahañda, Isada, Jacoboda idjaba Ācōrēneba bedeabadarā sida Ācōrē purude ununia, bariblra bārāda Ācōrēba idu edaa wābiēa. ²⁹ Mañ ewaride drua ãibemarāda ãmādau odjabariareba, ãmādau baebariareba, j̄wa aaslareba, j̄wa aradeba bida zedia. Mañgatrāra Ācōrē purude ne co chūpanenia. ³⁰ Mañne dji jīrūarebemada dji nabemarāda beadia, dji nabemarāda dji jīrūarebemada beadia.—*

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Mateo 23:37-39

³¹ Mañ ewaride l̄crla pariseorāda zedapeda Jesusa jarasidaa:

—Namabemada isabe wādua. Herodeba b̄ra bea quīrīā b̄la.—†

³² Mañne Jesuba ādjía jarasia:

—Jāñ ēberā usa pā quīrāca b̄la nāwā jarade wānadua:‡ “Nane, nu bida m̄la cacua biē bearā, jai bara bea sida biabiciuaya. M̄la oida b̄ra ewari ūbeade jūma o erobaya.” ³³ Bariblra idi,

* ^{13:30} Dji jīrūarebema ablrāde judiorāéda jara b̄la. Dji nabemarā ablrāde judiorāda jara b̄la. † ^{13:31} Mañ Herodera Antipa tr̄l jarabadjidaa. ‡ ^{13:32} Jāñ ēberā usa pā quīrāca b̄la. Crīchada ūbeadia b̄la: ēberā crīcha cawa b̄la, ēberā cadrla b̄la, wa ēberā siriē b̄la.

nu, nu nurēma bida ode nībaya Jerusaleñne jūēi carea. Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñne beabada bērā mama wāida b̄la.

³⁴ ¡Jerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba taþari beabadaa! Mā ðarima zocārā bārāra ãbaa pe eda quīrīñā basia eterre wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrīñānaë basia. ³⁵ Mañ carea Ācōrēra waa bārā ume b̄aëa. Bārāba māra waa ununaëa abā mā bia edabñadadaa. Mañ ewariðe nāwā jaradia: “¡Bio bia b̄la dadji Ācōrē trñneba zebñrñra!”—

14

Jesuba ñberā ogoro bñ biabida

¹ Anāñbada ewariðe Jesura pariseo dji droma dede ne code wāsia. Mañne dewara pariseorāba bio acñ panasidaa idjia bië oi cawaya. ² Jesu caita ñberā ogoro bñda basia. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bida nāwā iwiðisia:

—¿Bārāmaa bia bñca ñnāñbada ewariðe cacua bië ðeara biabida?—

⁴ Baribñrñ ñðjirāba ni cārē sida jaradaë basia. Mañ carea Jesuba dji cacua bië bñra jidapeda biabipeda diguidaa wābisia. ⁵ Mañbe Jesuba ñðjía jarasia:

—Anāñbada ewariðe bārā warrada wa pacada baido juebada uriade ðaesira ¿ara mañda errebari ñdrñ edadaëca?—*

⁶ Baribñrñ ñðjirāba ni cārē sida panunaë basia.

* **14:5** Warra. Griego bedeade ñcñrñ cartade “burro” bñ bñla.

Edaara baidebema

7 Jesuba unusia ne code zepedadārāda bugue dji droma ɓea careabemane chūmebʌdada. Mał carea Jesuba ne jara bʌd̄eba ădjá nāwā jarasia:

8 –Eberāba quima edabʌrʌde báa ɓasrida ne code wāmārēā jaraibʌrʌ, dji droma chūmebadama chūmerādua. Āibērā bʌ cāyābara dji dromaara bʌda jūēisicada. **9** Māwāra djibariba báa jaraya: “Āyā wādua. Za bʌ ēberāda nama chūmeye.” Māwā obʌrʌde bʌra bio quīrā peraya dji edaara ɓea ume chūmei bērā.

10 Mał bērā bʌda edodibʌrʌ dji edaara ɓeama chūmedua. Māwāra bʌ edodaba unubʌrʌde nocodaa trʌpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā bʌ edodaba jūma dji chūmea quīrāpita bʌra dji dromada unubiya. **11** Bariduada dji dromaara ɓa quīrā bʌbʌrʌ Ācōrēba edaara bʌya. Aɓaʌba ara idjida edaara bʌlibʌrʌ Ācōrēba dji dromaara bʌya.–

12 Małbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:

–Bʌa ēberārā ne code trʌbʌrʌde bʌ dji biarāda, bʌ djabarāda, bʌ ēberārā sida trʌrādua. Ne bara ɓea bʌ caita panabada sida trʌrādua. Ādjirāda trʌibʌrʌ dewara ewariide ădjia ēberārā trʌbʌdaede bʌ sida trʌnia. Māwā bʌla odabari ne edaya. **13** Mał bērā bʌla ēberārā trʌbʌrʌde biara dji ne neě ɓeada, dji nʌcanʌca ɓeada, jīrū biě ɓeada, daub̄errea ɓea sida trʌcuadua. **14** Māwābʌrʌ wārāda bʌra bio bia baya. ădjia ni cārē sida báa poya diadaě bērā, dji jipa ɓea ȳrēbabʌda ewariide Ācōrēba báa nebiada diaya.–

Ne cobada waibʌadeba ne jara bʌ

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpanʌba mañ ūrīsidade aþaʌba jarasia:

—Ãcõrẽ purude ne cobʌda ëberãra bio bia þeadia.—

¹⁶ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

—Ewari aþa ëberãba ãbaa ne codi waibʌada obʌrʌ bẽrã zocârãa jarasia ãbaa ne codida. ¹⁷ Djico wibodode djibariba idji nezocaa nãwã jarade wâbisia: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Baribʌrʌ ëberãrãba wãna amaaba jarasidaa jwãwa tâbʌra panʌda. Aþaʌba jarasia: “Aretewa mãa ëjûâda nêdosia. Mañda acʌde wâida bʌ bẽrã poya wãéa. Mã djuburia mañ carea bië crîcharâdua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “Mãa aretewa pacada die nêdoda bẽrã poya wãéa. Mañ pacada acʌde wâbʌrʌla wârâda bia þea cawaya. Mã djuburia mañ carea bië crîcharâdua.” ²⁰ Mañne dewaraba jarasia: “Mãra aretewa quima edada bẽrã poya wãéa.”

²¹ Dji nezocara jêda wâpeda ãdjia jarapedadara de djibaríja jarasia. Mañ carea djibarira bio quîrûpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wâdua. Mañbe dji ne neë þeada, dji jîrû bië þeada, dji dauberrea þeada, dji nñcanʌca þea sida jûma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba mãwã odacarea jarasia: “Bla jarada quîrâca mãa osia, mãwâmâna wadi dera bari cobʌla.”

²³ Mañ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jîga o þeaza wâdua. Ëberãrâda unusira isabe zebicuadua mã dera

bio bira cōbemārēā. ²⁴ Mλa jaraya: mλa naārā trācuadārāba mλa waibla djubiđara ni maārī biđa codaēa.”–

*Jesu ēpēira zarea bλa
Mateo 10:37-38*

²⁵ Ēberārāda Jesu caidu zocārā nībabadjidaa. Maλ carea Jesuba ādjimaa ac̄peda nāwā jarasia:

²⁶ –Abaλba mλda ēpē quīrīā bλbλrλ, naārā bio crīchaida bλa. Idji djibarirāda, quimada, warrarāda, djabarāda, djabawērārāda, wa idji zocai baida mλ cāyābara biara quīrīā bλbλrλ, poya mλ ume nībaēa. ²⁷ Bia mīga bai carea bλēbλrλ, poya mλ ume nībaēa.†

²⁸ Abaλba de waiблada o quīrīā bλbλrλ, naārā quīrācuita crīchaida bλa idjia eroбл parataba jūma pārāi cawaya. ²⁹ Āibērā de jīrū joudacarea cawaisicada poya pārāeda. Dewararāba maλ ununapeda nāwā ipida jaradīa: ³⁰ “Jālacheba abā poya oi quīrāca naλ dera jāwā jλwa osica?”

³¹ Abaλ druadebema boroba sordaorāda die mil eroблbλrλ, maλne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorā bara idji ume djōne zeibλrλ, djōni naēna ɿidjia quīrācuita crīchaēca poyai cawaya? ³² Idjia poyaēda cawasira dewarabema wadi tλmλ bλde ɿcλrλ diabueēca idji ume beeđeade wānamārēā?

³³ Ara maλ quīrāca mλ ēpēni naēna bārāba bio crīchadapeda ne jūma igaradī carea bēadaēbλrλ mλ ume poya nībadaēa.

† **14:27** Mλ carea bia mīga bai carea bλēbλrλ. Griego bedeade nāwā bλ bλa: “Abaλba idji crura atau edeēbλrλ.”

*Tāda clyaa jōibla
Mateo 5:13; Marco 9:50*

³⁴ Wārāda tāra bio bia bla, baribla cluaya jōibla
¿sāwā wayacusa cluya bei? ³⁵ Mañ tāra egorode
jīāpoi carea ni animarā ācaca ḥrla bli carea abeda
biē bla. Biara bla batabuedida. ¡Dji clawla bara
bla quīrācuita ūrīdua!—

15

Oveja aduadadebema ne jara bla

Mateo 18:10-14

¹ Ewari aba Romanebema boro itea parata jrla
pebadarāda, cadjirua obadarā sida Jesuba jaradia
bla ūrīni carea zesidaa. ² Mañ carea pariseorāba,
judiorā ley jaradiabadarā biđa idjira nāwā biē
jarasidaa:

—Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ādji ume
ne cobaria.—

³ Mañ carea Jesuba ādjia ne jara bla deba nāwā
jarasia:

⁴ —Abaalba cien oveja erobla debemada aba ad-
uaibla ¿sāwā oi? ¿Dji 99 panla ejūā ewaraga
bla de amepeda dji aduadada jrla de wāéca aba
unubla daa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda
bio bla sridaa diguidaa edeya. Mañbe idji dji
biarāra, idji caita panabadarā sida trācuapeda
jaraya: “Bārāra mā ume bla sridadadua. Mā oveja
aduadara unusia.”

⁷ Ara mañ quīrāca māa bārāa jaraya: 99 jipa
bla carea bajānebemarāra bla sridabadamīna,
biara bla sridabadaa ēberā aba cadjiruaobarida
Ācōrēmaa zebla de.—

Parata torro aduada

⁸ Wērāba parata torro die eroబಾದೆಬೆಮಾದ ಅಬಾ aduaibಾಗಳ, ಇಂಬಿರಾ coapedಾ idji dera bio imaಂಕಾ ಅಬಾ dji parata unubಾಗಳಾದಾ? ⁹ Unusira idji dji biarಾರಾ, idji caita panabadarಾ sida trಾcuapeಡಾ jaraya: “Zedadua, ಮಳ ume ಬಾಸರಿದಾದಾ. ಮಳ parata aduadara unusia.” ¹⁰ ಮಳಾ jaraya ara maಂಗುಂರಾ cadjirua obarida ಅಬಾ ಆಂಕಾರ್ಮಾ zebಾಗಳಾದೆ ಆಂಕಾರ್ಮಾ bajಾನೆಬೆಮಾ nezocarಾ ume bio ಬಾಸರಿದಾದಾ.

Warra cadjiruade nಿಂಬಾದಾದೆಬೆಮಾ ne jara ಬಾ

¹¹ Maಂಗ awara Jesuba jarasia:

—ಎಂಬಾ ಬಾಸಿಯಾ. Maಂಗ ಎಂಬಾ ವರ್ರಾದಾ umé eroಬಾಸಿಯಾ. ¹² Ewari ಅಬಾ dji ತೆಂಬೆಮಾಬಾ dji zezaa jarasia: “Zeza, ಬಾ ಎರ್ಬಾದೆಬೆಮಾ ಮಳಾ edaida ಬಾಗಾ ಮಾಡಾ.” Maಂಗ carea dji zezaba eroಬಾಗಾ ಅಂದಿಜಾ diasia. ¹³ Dಾರಾಂನೆ dji ತೆಂಬೆಮಾಬಾ edadara jುಮಾ ನೆಂದಬುಪೆಡಾ ತಾಮಳ ದೆವರಾ druadara wಾಸಿಯಾ. Mama ne jುಮಾ cadjiruada o ಬೆಸಿಯಾ ಅಬಾ dji parata ಜೋಬಾಗಳಾದಾ.

¹⁴ Ni ಕಾರೆ ಸಿಡಾ ne ಬೆಡಾಕರೆ ಮಂಗ druade jarra ವಾಿಂದಾ zesiya. Maಂಗ ಬೆರಾ ವರ್ರಾದಾ bio jarra ಬಾಬಾದಿಜಿಯಾ. ¹⁵ Maಂg carea idjira ಮಂಗ druadebemäma ne bara ಬಾ ಎಂಬಾ ಮಾಡಾ ತ್ರಾಜು ಜಾಗಳಾದೆ wಾಸಿಯಾ. Maಂಗಲಾ chinada idjಿಯಾ wagabisia. ¹⁶ Bio jarra ಬಾದಾ ಬೆರಾ chinada co ಪಾನಂನೆಬೆಮಾದಾ idjira bidಾ co ಕುಂಭಾ ಬಾಬಾದಿಜಿಯಾ. Mಾಂಗಿನಾ ni ಅಬಾಂಗಾ idjಿಯಾ diadaca basಾ ne comಾರೆಯಾ.

¹⁷ Maಂಗbe cawasia biಂಗ oda ಬೆರಾ mಾಂಗಾ ಬಾಗಾ. Maಂಗne ara idjidubಾ jarasia: “Mಳಾ zeza itea tra-jabadarಾ ಬಾ ne cobadaa maಂgne ಮಳಾ ನಾಮಾ jarra baba beubodooa. ¹⁸ Biara ಬಾಗಾ ara nawena idjimaa wಾಿda. Jುಂಬಾರೆ ಮಳಾ idjಿಯಾ jaraya: Zeza,

wārāda māla Ācōrē quīrāpita, bā quīrāpita bida cadjiruada osia. ¹⁹ Mañ bērā biara bāla māra waa bā warraada aēda. Ātebārla māra bā nezocada bādua.” ²⁰ Ara mañda dji zezamaa wāsia.

Dji zezaba idjira tāmā zebārla unusia. Mīā djuburi unupeda idjimaa pira wāsia. Idjira bārlapeda uridarraade isōsia. ²¹ Mañne dji warraba jarasia: “Zeza, wārāda māla Ācōrē quīrāpita, bā quīrāpita bida cadjiruada osia. Mañ bērā biara bāla māra waa bā warraada aēda.” ²² Baribārla dji zezaba idji nezocarāa jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeda idjia jābidadua. Idji jāwađe sortijada jābidadua. Mañ awara jīrūne jābada sida jābidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea bāda beadadua ne codi carea. !Bāsrīdada odia! Māl warrara beu bādada īrēbasia; adua bādada dadjirāba waya unusidaa.” Mañbe bio bāsrīda duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja bādada diguidaa zebārla basía. De caita jūēbārlde ūrīsia chiru zá panāda idjaba cari duanāda. ²⁶ Mañ carea nezoca abā trāpeda iwidisia cārē cārēā māwā o panā cawaya. ²⁷ Dji nezocabā jarasia: “Bā zezaba paca zaque boreguea bāda beabisia bā djabada jēda bia zēda bērā.”

²⁸ Mañ ūrīside quīrūpeda dji dede eda wā quīrīāē basía. Māwā bāde dji zezara idjimaa wāpeda bedea djuburiasia eda wāmārēā. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūmāza māra bā itea bio trajabaria. Bāla jarabārla jūma o babaria. Māwāmīna wadibida bāa chiwatu zaleda abā bida māa diacaa mā dji biarā ume ābaa bāsrīda ne codi carea. ³⁰ Baribārla bādji

warraba b^λ paratara wērārā auəua ɓea ume jūma cosia. Mañbe b^λmaa zeb^λr^λde b^λa idji itea pac azaque boreguea b^λda beabisia ãbaa b^λsrida ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, b^λra ewariza m^λ ume babaria. Jūma m^λa ero^λra b^λrea. ³² Barib^λra bia b^λa b^λdjaba waya dadjimaa zeb^λra carea b^λsridada odida. Idjira beu ɓadada ãrēbasia; adua ɓadada dadjirāba waya unusidaa.” –

16

Parata cawa obaridebema ne jara b^λ

¹ Jesuba idji ume n̄babadarāa n̄wā jarasia:

—Eberā bio bara ɓ^λba nezoca dji dromada ero^λasia. Mañne ñc^λrl^λba dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara ãi o b^λda. ² Mañ carea dji boroba idjira tr̄peda n̄wā quēāsia: “Bla m^λ parata ãi o b^λra m^λa ûr̄sia. Bla s̄wā odara cartade ac^λbidua. M^λa b^λra ɓatabueya.”

³ Mañ ûr̄side nezocaba ara idjidu^λha jarasia: “M^λ boroba m^λra ɓatabueb^λgla. Ðjālbe m^λa s̄wā oi? M^λra traju zarea oi carea ɬ^λbla^λ ɓla; mañ awara bio pera ɓaya djärāa ne iwidī carea. ⁴ M^λa cawa ɓla s̄wā oida m^λ wāi naēna. Māwāra dewararāba m^λra ãdji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diaidi bara ɓeada a^λa a^λa tr̄cuasia. Dji naärābemaa iwidisnia: “¿Bla jūmasawā m^λ boroa diaida ɓλ?” ⁶ Mañba panusia: “M^λa olivo dragada mil galoo diaida ɓla.”* ⁷ Mañne nezocaba jarasia: “Māëteara isabe chūmepeda b^λ

* **16:6** Mil galoo. Griego bedeade ɓλ ɓla “cien barril.” Mañ jēda diai carea mil ewari trajaida ɓasia.

cartade bá bvara quírã awara odua. Bldua bla quinientobe diaida blda.”

⁷ Mañbe dewaraa iwidisia: “¿Bla jūmaswā diaida bá?” Mañba panusia: “Mla trigoda cien ē diaida bá.”† Nezocaba jarasia: “Bla cartade bá bvara quírã awara odua. Bldua bla ochentabe diaida blda.”

⁸ Nezoca cadjiruaba māwā oda carea dji boroba jarasia idjira crīcha cawa blda. Wārāda Ācōrē ēberārā cāyābara nañ ejūñebemarāba ne edadi carea ādji abaricarā ume biara crīcha cawaadeba obadaa.‡ ⁹ Ara mañ quírāca mla bārāa jaraya: nañ ejūñebema parataba zocārā ēberārāda carebadadua. Māwā bārā dji biarāda zocārā eropanania. Mañbe bārā beublade bajāne bia edadia.§

¹⁰ Abla mañ erobla bia o cawa bblrla, waibla erobla sida bia o cawa baya. Idjaba mañ erobla bia ocabrla, waibla erobla sida bia oca baya. ¹¹ Ara mañ quírāca bārāba nañ ejūñebema nebiada jipa odaebrla ¿Ācōrēba bajānebema nebiada bārāa diaica? ¹² Idjaba Ācōrēba nañ ejūñane diadada bārāba jipa odaebrla ¿idjia bārā itea bajāne erobla diaica?*

¹³ Ni abal nezocaba poya idji boroda umé erobla. Umé erobla bllrla abla biara quíriaya. Abla ēpēya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ

† **16:7** Cien ē. Mañ jēda diai carea 2500 ewari trajaida basia.

‡ **16:8** Ācōrē ēberārā. Griego bedeade bá bla “ñnaanebema warrarā.” § **16:9** Bārā beublade. Griego bedeade bá bla: “Bārā parata jōblrde.” Bajāne bia edadia. Mañba ñibérā jara bla: “Ācōrēba bārāra bajāne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeade nāwā bá bla: “Bārāba djärāneda aride odaebrla, ¿caiba bārāa ne diai?”

quīrāca ne bara bai awua b̄lba poya Ācōrēda ēpēea.—

¹⁴ Jesuba jara b̄lra pariseorāba jūma ūrī duanasidaa. Ādjirāra parata awua bērā isudapeda ipidasidaa. ¹⁵ Mañne Jesuba ādjirāa jarasia:

—Bārāra dewararā quīrāpita ēberā bia quīrāca panabadaa. Bariblrl Ācōrēba cawa b̄la bārāra wārāda sāwā bēada. Ēberārāba bia unubadara Ācōrēba biaunucaa.

Ācōrē purudebema

¹⁶ Juañ zei naēna Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba b̄lpedada siða dadjirāba eropanasidaa. Mamałba ñtaa daiba bedeabia Ācōrē puruðebemada jaradia panla. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panla Ācōrē puruðebemarāda bēadi carea. ¹⁷ Bariblrl Ācōrēba diada leyra ni maärī bida jōéa. Bajāda idjabā nañ ejūñ siða jōichaara b̄la.

Jesuba mīñ amaira bië b̄lada ada

Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ēberāba idji quimada amapeda dewara wērāda edaiblrl daunema b̄la. Idjia amana wērāda dewara umaquīrāba edaiblrl mañ umaquīrā siða daunema b̄la.

Lazaro idjabā ēberā bio bara b̄ada

¹⁹ Ēberāda b̄asia bio bara b̄lada. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjabā dji biara b̄l lino cadaba djiobadjia. Mañ awara ne cobada dro-mada ewariza obadjia. Mañ ēberāra nañ ejūñne bio bia b̄asia. ²⁰ Mañne ēberā ne neē quiru

Lazaro abadada basia. Lazarora ne bara b_λ de_{de} eda wābadama egode babadjia. Idjira bio chādaida basia. ²¹ Idjia ne bara b_λ ne cobadadeba jurruadada co quīrīā babadjia. Mañne usaba zedapeda idji chādara senebadjidaa.

²² Māwā panlne dji ne neē queradara jaidasia. Ara mañda bajānebema nezocarāba idjira Abrahañ b_λmaa edesidaa. Māwānacarea dji ne bara b_λ sida jaidasia. Mañbe idjira t_λbarisidaa.

²³ T_λb_λ uruade bia mīga b_λde ne bara badaba Abrahañda, Lazaro ume ābaa panl_λa t_λm_λba unusia.[†] ²⁴ Mañ carea jīgua jarasia: “Zeza Abrahañ, m_λ quīrīā djuburia Lazarora diabuedua. Idji j_λwa jīwīnīra baidoba begueapeđa m_λ quīrāme begueade zebidua. Nañ t_λb_λ uruade m_λra bio bia mīga b_λa.” ²⁵ Barib_λr_λ Abrahañba panusia: “Poya diabueēa. Warra, quīrānebadua b_λ zocai baside ne jūmane bia basida, barib_λr_λ Lazarora biē basia. Idira Lazarora necai b_λa, mañne b_λra bio bia mīga b_λa. ²⁶ Mañ awara uria dau c_λre b_λda dadjirā ēsi b_λa. Mañ bērā b_λmaa wā quīrīā bea sida poya wānaēa. Idjaba jāmałba ni a_λałda poya daimaa zedaēa.”

²⁷⁻²⁸ Mañne ne bara badaba jarasia: “Zeza Abrahañ, māēteara m_λ quīrīā djuburia Lazarora m_λ zeza diguidaa diabuedua m_λ djabarā juesuma panl_λa jaramārēä nama sāwā b_λda. M_λa quīrīāē b_λa ādjirā sida nama bia mīgađe zedida.”

²⁹ Barib_λr_λ Abrahañba idjia jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyda, Ācōrēneba bedeabadarāba b_λpedada sida ādjirāba eropanl_λ. Mañdr_λ ījānidida

[†] **16:23** T_λb_λ urua. Griego bedeade b_λ b_λa “Hades.”

panla.” ³⁰ Mañne dji ēberāba panusia: “Zeza Abrahañ, mañgla carea ījānaēa. Bariblrl aþal beudada ñrēbapeda ãdjimaa jarade wāiblrl, ãdjia cadjiruara igaradapeda ījānia.” ³¹ Bariblrl Abrahañba jarasia: “Ācōrēba Moisea diada leyra, Ācōrēneba bedeabadarāba bþpedada sida ījānaēblrl, beuda ñrēbadaba jarablrl sida ījānaēa.” –

17

*Ācōrēba cadjirua obadarā cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42*

¹ Jesuba idji ume nñbabadarāa jarasia:
–Ēberā cadjiruade baebibadara baraa. Mañra ewariza māwā bay a bariblrl ne cadjirua obibari ēberāda miñ djuburi bþla. ² Bariduaba dji dro-maë quedeada cadjiruade baebiblrl, Ācōrēba mañ ēberāra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea þai bērā biara bþla mañ ēberā ochirude yuda jñnapeda pusade þatabuedida.

³ Mañ bērā quírācuita þeadadua. Bþ djababa bþda bië oiblrl, idjira quēädua. Idjia bië oðada igaraiblrl mañ oðara quírādoadua. ⁴ Aþari ewaride idjia bþda þarima siete bië oiblrl, mañbe þarima siete bþmaa wāpeda mña bië oðara quírādoadua aiblrl, idjia oðara quírādoadua.–

Daina biara ījābidua

⁵ Mañne Jesuba edadarāba idjía jarasidaa:
–Daira carebadua biara ījāni carea.–
⁶ Jesuba jarasia:
–Mostaza ta djuburi quiru quírāca bārāba maãři bida ījā panlbara, za bþ bacurua bþ carrara

ẽütapeda pusade bade wāduada abadade ara mañda bacuruba bärä bedeara ijäcasia.

Nezocaba oida bə

⁷ Bə nezocada ẽjūane traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea Ɂbə idjia jaraica “chūmedua ne comārēä”? ⁸ Māwā jaraēa. Ātebərlə jaraya: “Ara nawena ne djudua. Mañbe djiopeda māmaa enedua coi carea. Mañbebərlə bəra ne coida bəla.” ⁹ Bə jaradara bə nezocaba oida bērā Ɂbə idjia bia bəlada aica? Māwā oēa idjia oida bəldrə oida bērā. ¹⁰ Ara mañ quīrāca bäräba odida panlra jūma osidara nāwā jaradida panla: “Daira dji nezoca edaara quedeara; ababe daiba odida panldrə osidaa.” –

Die ẽberärä aida bara beada

¹¹ Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleñnaa wāsia. Wābərləde Samaria druade jūene wāsia.

¹² Puru zaquede jūébərləde die ẽberä aida bara beada idjimaa zesidaa. Baribərlə caita jūēnaë basía. ¹³ Jesua nāwā jīgua biasidaa:

–Jaradiabari, Jesu, dairāra quīrā djuburiadua! –

¹⁴ Jesuba ̄dji unuside nāwā jarasia:

–Sacerdoterämaa wānadua bärä biapedadara acldamäreä.*

Ara mañda ̄djira wābərləsidaa. Wābədade abeda biacuasidaa. ¹⁵ Mañ unuside abə Ācōrēa jīgua bia bedea bəla Jesumaa jēda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeda Jesua bio bia bəlada asia idji bibida carea. Mañ ẽberära Samariadebema basía. ¹⁷ Jesuba idjia iwidisia:

* **17:14** Levitico 14:1-32.

–¿Dji biapedadara die panlēca? Waabema nuevera ¿sāma panl? ¹⁸ Nañ judioē awara ¿ni abalda Ācōrēa bia bedeade jēda zeē basica?–

¹⁹ Mañne Jesuba dji ëberāa jarasia:

–Pirabaripedā necai wādua. Bla wārāda ījāna bērā biasia.–†

Ācōrē jūmarā Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorāba Jesua iwidisiidaa:

–¿Ācōrē jūmarā Boro bēbārlada sālbe ununi?–

Mañne Jesuba panusia:

–Ācōrē jūmarā boro bēbārlde ni cārē siđa ununaēa. ²¹ Mañ bērā poya jaradaēa: “Dadjirā Borora nama b̄la” wa “awuá b̄la.” Ātebārl Ācōrēra ëberārl sodebārl dji boroda bēbaria.–‡

²² Mañbe Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jarasia:

–Ewari zareada zeya. Mañ ewaride bārāba mā, Nañ Djara Edadara maārī biđa unu quīrīānia, baribārl ununaēa. ²³ Mañne īcīrla jađadia idjira nama b̄la wa awuá b̄la. Baribārl acāde wārānadua. Ādjira ëpērānadua. ²⁴ Baa purewa edabārlde jūma nañ ējūāra īnabaria. Ara mañ quīrāca mā, Nañ Djara Edada zebārlde jūmarāba ununia. § ²⁵ Baribārl mañ ewari jūei naēna māra bio bia mīgaida b̄la. Idjaba idibema ëberārla māra igarađida panla.

† **17:19** Biasia. Griego bedeade mañ bedeaba idjaba jara b̄la “ëdrāia.” ‡ **17:21** Ëberārl sodebārl. Griego bedeade mañba idjaba jara b̄la “bārā tāenabārl.” § **17:24** Nañ Djara Edadara zebārlde. Griego bedeade īcīrl cartade ababe b̄l b̄la “Nañ Djara Edadara.”

26 Nañ Djara Edada zei ewarira Noé ewaride baña quíraca baya. **27** Mañ ewaride ëberärära ne co duanabadjia, mĩä cäi duanabadjia, idjaba dji caurära quima diacua duanabadjia. Mäwã duanabadjia aba Noé jäba dromane b̄adobʌrʌdaa. Mäwänacarea dopapada zepeda ëberärära jüma nãbʌrʌ quinisiðaa.*

28 Lo ewaride biña ara mañ quíraca basia. Ëberärära ne co duanabadjia, ne nẽdo duanabadjia, ne nẽdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. **29** Baribʌrʌ Lo Sodomaneba ëdrʌdacarea bajâneba tʌbʌ uruada cue quíraca zesia.† Mañgʌba dji ëberärära jüma bá quenasia.‡

30 Mñ, Nañ Djara Edada zebʌrʌ ewaride ara mañ quíraca mäwãya. **31** Mañ ewaride dji de ñrʌ bʌra idji deede eda wäiē bʌla ne edai carea. Dji peade bʌra diguidaa ne jʌrlde wäiē bʌla. **32** Lo quima sãwãnada quírânebadadua.§ **33** Bariduaba nañ ejüâne bia bai carea jʌrgʌ bʌbʌrʌ aduaya. Baribʌrʌ ne jümada aduaibʌrʌ, Äcõrë ume ewariza zocai baya.

34 Mña jaraya: mañ ewaride abari cñdade umé panania.* Mañne Äcõrëba aba edeya baribʌrʌ dewarabemara beeuya. **35** Wéräräda umé ne bá panania. Mañne Äcõrëba aba edeya baribʌrʌ dewarabemara beeuya. **36** Ëberäda umé ädji néude

* **17:27** Genesi 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** Tʌbʌ urua. Griego bedeade bá bʌla: “Tʌbʌ urua, azupre bara.” ‡ **17:29** Genesi 18:20deba aba 19:25daa. § **17:32** Genesi 19:26. * **17:34** Mañ ewaride. Griego bedeade “diamasi” bá bʌla.

panania. Mañne Ācōrēba aña edeya baribarla de-warabemara beeyaa.—†

³⁷ Adjirāba Jesua iwidisiidaa:

—¿Mañgala sāma māwāi?—

Jesuba panusia:

—Jūmarāba cawa panla āgoso powua nūmama ne beudara tablada. Ara mañ quīrāca jūmarāba cawadia.—

18

Pēdra wērāba mīā sēna

¹ Jesuba ne jara bādeba jaradasia Ācōrēa sēna īwididida panlda. ² Nāwā jarasia:

—Puruđe cawa obarida basia. Idjia Ācōrēda, ēberā sida wayaca basia. ³ Ara mañ purude pēdra wērāda basia. Mañgala dewara ume nēbala bara basia. Mañ bērā ewariza wābadjia cawa obariba carebamārēā. ⁴⁻⁵ Baribarla wābārlza cawa obariba idjia jara bāra ūrī quīrāca basia. Māwāmīna jūmawāyā mīā sē bāl bērā ara idjidubā jarasia: “Mā Ācōrēda, ēberā sida wayacaa. Baribarla nañ wērāra baridua ze bāl bērā mā sēbi naēna idjia iwidibāra oya.”—

⁶ Mañbe Jesuba jarasia:

—Bārāba dji cawa obari jipaē bāba jaradara ūrīsiidaa. ⁷ Ācōrēba edadarāba diamasi āsa biđa quīrā djuburia iwidī panne ¿idjia jipa o bādeba carebaēca? ¿Dārāica panui carea? ⁸ Mā jaraya: wārāda dārāéne Ācōrēba carebaya. Baribarla mā, Nañ Djara Edada zebārlde ¿nañ ējūane wadi mā bedea ījā panlda unune zeica?—

† **17:36** Griego bedeade ἀστρα cartade versículo 36 neēa.

*Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata
jʌrʌ pebari*

⁹ ʌcʌrlba ara adjidrʌ jipaara eada crcha panasidaa. Ma carea dewararda garabadjidaa. Jesuba adjira ne jara bdeba nw jarasia:

¹⁰ –berda um cr de dromanaa ewari iwidide wsidaa. Aa pariseo basa. Dewarabe-mara Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebari basa. ¹¹ Pariseo ta nmba ara idjiebemada nw jarasia: “cr, ma ba bia jaraya mra dewarar qurca baca br. djira ne drabadaa, cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjaba mra jari b Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebari qurca ba. ¹² Domiaza arima um ne codaca ewarida obaria, idjaba die edabrza ma ba aba diabaria.”

¹³ Mane Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebarira jga nūmasia. Baribr bajnaa ac basa. tebr sopuaeba idji so r upeda jarasia: “cr, mra qur djuburiadua. Ma jūmawāyā cadjiruada obaria.”

¹⁴ Ma ba jaraya: pariseo cybara ma berra diguidaa wside cr qurpita jipa asia. Bariduada dji dromaara ba qura bbr crba edaara bya. Aalba ara idjida edaara bbr crba dji dromaara bya.–

*Jesuba warra zaquera bia jara bda
Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16*

¹⁵ Mane crlba adj warra zaquerda Jesuma enesidaa idji jwada r bpeda bia jara bmra. Jesu ume nbabadarba ma unusidade djibarirda

quēāsidaa. **16** Baribʌrʌ Jesuba warrarāra trācuapeđa idji ume nībabadarāa jarasia:

–Idu warra zaquerāra māmaa zebidadua, Ācōrēba pe erobʌdebemara ādjirā quīrāca panʌ bērā. **17** Mλa wārāda jaraya: warra zaqueba idji zeza ēpēbari quīrāca abalba Ācōrēda ēpēēbʌrʌ, mañ ēberāra Ācōrēba pe erobaēa.–

Parata bara bʌ Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

18 Ēberā dji droma bʌlba Jesua iwidisia:

–Jaradiabari bia, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea ɿmλa cārēda oida bʌ?–

19 Jesuba idjía jarasia:

–ɿCārē cārēā mλra dji biaadə a bʌ? Ni abalda dji biaēa, ababe Ācōrēdrʌ dji biaa. **20** Bla cawa bʌla Ācōrēba obi bʌ bedeara. Nāwā jara bʌla: daunemarādua, mīā bearādua, ne drʌlarādua, se-wadeba djārāra biē jararādua, bl zezara bʌ papa sida wayadua.–*

21 Dji ēberāba panusia:

–Cūdra edaalba mλa jūma małgara o bʌla.–

22 Mañ ūrīpeda Jesuba idjía jarasia:

–Wadi bʌla ne abə oida bʌla: bʌla ne erobʌra jūma nēdobuepeda dji paratara ne neē quedeaa diadua. Māwā nebiada bajāne erobaya. Mañbe mλ ume nībađe zedua.–

23 Mañ ūrīside dji ēberāra bio sopusia bio bara bʌl bērā. **24** Jesuba idjira māwā bʌlda unuside nāwā jarasia:†

* **18:20** Exodus 20:12-16. † **18:24** Idjira māwā bʌlda. Griego bedeade ɬcʌrga cartade mañra neēa. Idjaba ɬcʌrga cartade bʌl bʌla: “Idjira sopusia bʌla.”

–Wārāda bio zarea b̄la ēberā ne bara b̄lba Ācōrēra idji Boroda b̄li carea. ²⁵ Ne bara b̄lba Ācōrēra idji Boroda b̄li cāyābara cameyoda āguja uriađe eda wāichaara b̄la.–

²⁶ Mał ūrīpedadaba iwidisidaa:

–Māwāra Ācōrēba ḡcaidra ēdr̄a edai?–

²⁷ Jesuba panusia:

–Ēberāba poya ocara Ācōrēmaarā oicha b̄la.–

²⁸ Małne Pedroba jarasia:

–B̄l ēpēni carea daiba ne jūmada amesidaa.–

²⁹⁻³⁰ Jesuba ādjía jarasia:

–M̄la wārāda jaraya: aþaþba Ācōrēda idji Boro b̄li carea idji deda, djibarirāda, djabarāda, quimada, warrarā siða ameib̄lrl, idjia amena cāyābara nañ ewaride bio auduara edaya. Idjabā jīrūarebema ewaride Ācōrē ume ewariza zocai b̄aya.–

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarāra awara edepeda jarasia:

–Ācōrēneba bedeabadarāba m̄l, Nañ Djara Edadadebemada cartade b̄sidaa. Dadjirā Jerusaleñne jūéb̄ladae ādjia b̄pedadara jūma māwāya. ³² Ac̄lrlba m̄ra judiorāéa jida diadia. M̄ra ipida biě jaradia idjabā m̄l quīrādarrara idodia.‡ ³³ Małbe m̄ra udapeda beadia. Barib̄lrl ewari übeade m̄ra ñrēbaya.–

‡ ^{18:32} Isaía 50:6; 53:5.

34 Mañgʌdebemada ādjirāba ni maãrī bida cawadaẽ basía. Ādjia cawa cr̄chadaẽ bērā adua panasiðaa idjia cārēda jara bʌlda.

*Jesuba dauberrea bʌ biabida
Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52*

35 Jesu Jerico puru caita jūēbʌrlde ēberā dauberrea bʌlda o icawa parata iwidī bʌlda chūmasia. **36** Idjia ēberārā bʌga zebʌdada ūr̄iside iwidisia cārē cārēā māwā duanʌda. **37** Mañne īcʌrlba jarasidaa:

—Jesu Nazaredebemada zebʌrla bērā bʌga duanʌda.—

38 Mañ carea dauberrea bʌra jīgua b̄iasia:

—¡Jesu, Davideba zeda, mʌra quīrā djuburiadua!—

39 Idjira Jesu nocoare wābʌdarāba quēāsidaa chupeamārēā. Baribʌrla jīguaara b̄iasia:

—¡Davideba zeda, mʌda quīrā djuburiadua!—

40 Mañ ūr̄iside Jesura nūmesia. Mañbe dauberrea bʌra caita enebipeða iwidisia:

41 —¿Cārēda quīrīā bʌ mʌa oida?—

Dauberrea bʌba panusia:

—Mʌ Boro, mʌ dauba unuida quīrīā bʌla.—

42 Jesuba jarasia:

—Unu b̄edua. Bla ïjāna bērā biasia.—

43 Ara mañdaunu b̄epeda Jesu caidu nībadē wāsia. Idjia Ācōrēra bio bia jara nībiasia. Mañ unupedadarā bida Ācōrēra bia jara panesidaa.

¹ Jesura Jerico purude jūēpeda wāyā wābʌrlʌ basia. ² Mama ēberā Zaquo abadada basia. Mañ Zaquo Romanebema boro itea parata jʌrlʌ pebadarā boro basia. Bio ne bara basia. ³ Idjia Jesura unu quīrīā basia. Baribʌrlʌ ēberā maārī quiru bērā ēberārā powua nūmʌba poya unuē basia. ⁴ Mañ bērā Jesu wābʌrlʌ na pira wāpeda sicomoro bacuruđe ḥtʌ wāsia. ⁵ Māwā bʌlde Jesura arima jūēsia. Mañbe ḥtaa acʌpeda jarasia:

—Zaquo, isabe edaa zedua. Idi mʌra bʌ dede cāine wāya.—

⁶ Ara mañda Zaquo bʌsrīda edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. ⁷ Mañ ununapeda jūmarāba Jesudebemada nāwā biě bedea duanesidaa:

—Jāñ Jesura ēberā cadjurua obari dede cāine wāsia.—

⁸ Idji dede Zaquo Jesu quīrāpita nūmepeda jarasia:

—Mā Boro, ne neě quedearāa māa erobʌdebemada ēsadra diaya. Mañ awara sewadeba djärāneda audu edadabari māa barima quīmārē jēda diaya.—

⁹ Jesuba idjía jarasia:

—Idi Ācōrēba bʌra, bʌ ēberārā sida ēdrʌ edasia, Abrahañba ījāna quīrāca bʌa ījā bʌ bērā.* ¹⁰ Wārāda mā, Nañ Djara Edadaba dji adua bēada ēdrʌ edai carea jʌrlʌde zesia.—

*Paratadeba ne jara bʌ
Mateo 25:14-30*

* ^{19:9} Abrahañba ījāna quīrāca bʌa ījā bʌ bērā. Griego bedeade bʌa bʌa: “Bʌra Abrahañ warra bērā.”

11 Jesura Jerusaleñ caita bəl bērā dji arima duanlba crīcha panasidaa ara mañ ewaride Ācōrēra ādjirā Boro bai carea zeida. Jesuba jara bəlra ūrī panl bērā ne jara bəldeba nāwā jarasia:

12 –Ēberā dji dromada təməl dewara druadaa wāsia jūmarā boroba idjira ara idji druadebema boroda bəlmārēā. Idjia crīchasia māwānacarea jēda zeida. **13** Wāi naēna idji nezocarāda die trāpeda paratada waibla ādjiza diasia.† Mañne jarasia: “Mλ neēmisa nañ paratara waribidadua.”

14 Bariblə idji druadebemarāba idjira bio quīrāma panl bērā, ēberārāda diabuesidaa jūmarā boroa nāwā jaradamārēā: “Daiba quīrīāé panla idjira dai boro baida.”

15 Māwāmīna dji boroda bəsia. Jēda zedacarea idji nezocarāra trācuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. **16** Mañne abā na zepeda jarasia: “Mλ boro, bla parata diađara mλa ərima die audu waribisia.” **17** Mañ carea dji boroba jarasia: “Bia bəla, nezoca bia. Mλa mařrī diađara bla aride oda bērā mλa bəl jəwaeda die puruda bəya.” **18** Dewara nezocada zepeda jarasia: “Mλ boro, bla parata diađara mλa ərima juesuma audu waribisia.” **19** Mañ carea dji boroba jarasia: “Mλa puruda juesuma bəl jəwaeda bəya.”

20 Mañbe dewara nezocada zepeda jarasia: “Mλ boro, bla parata diađara nama bəla. Mλa wuade bəlrā waga erobasisa. **21** Māwā osia bəlra waya bəl bērā. Mλa cawa bəla bla quīrā djuburia-

† **19:13** Paratada waibla. Griego bedeade bəl bla “diez minas.” Mina abā edai carea cien ewari trajaida basia.

cada djärāneda edai carea. Mał awara djärāba upedadara ewabaria.”

22-23 Mał carea dji boroba jarasia: “Nezoca cadjurua, ara bʌdja jara bʌdeba ebuda bʌla mlä jaradara oẽ basida. Bʌla mlära mäwā bʌda bio cawa bəsibʌrʌ ḥcärē cärē parata wagabada deđe mlä paratara bʌde wäé basi? Mäwā ođabara mlä paratara dji eabada sida edacasia.”

24 Małbe dji boroba dji arima duanáa jarasia: “Idjia erođlra järīnapeda dji die erođlá diađadua.”

25 Ädjirāba jarasidaa: “Baribʌrʌ, dai boro, idjia die erođla.” **26** Dji boroba jarasia: “Mlä jaraya: dji aride obaría mlä auduara diaya, baribʌrʌ dji aride ocaa mlä maärī diađa siđa järīya.

27 Mał awara mlä äđji boro baida quřřāé pananara enenapeda mlä quřřapita quenanadua.”—

Jesu Jerusaleñne jūěna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juał 12:12-19

28 Mäwā jaradacarea Jesura nocodaa Jerusaleñnaa wäśia. **29** Wäbʌrʌđe Betpague puru idjabə Betania puru caita Olivo eyade jūěsia. Małbe idji ume nïbabadaräda umé purudaa diabuesia. **30** Ädjía nãwā jarasia:

—Puru quřřape bʌdaa wänadua. Jüébʌđade bärāba burro zaqueda ununia. Mał burro zaque õrə wadi ni abəlđa wänacaa. Õrə edadapeda enenadua. **31** Małne abəlđa bärāa cärē cärē jāwā õrə panđda iwidibʌrʌ jaradadua: “Dadji Boroba quřřā bʌla.”—

32 Ara małda wänapeda Jesuba äđjía jarada quřřaca unusidaa. **33** Burro õrə panđne djibariba äđjía iwidisia:

–¿Cārē cārēā mā burrrora jāwā ērā panā?–

34 Ūdžirāba panusidaa:

–Dadjirā Boroba idjimaa edebisia.–

35 Ara mañda burrrora Jesumaa ededapeda ādjia cacuade jā panāra burro īrā bāsidaa. Mañbe Jesura īrā chūmānapeda edesidaa. **36** Jesu wābārla nocoare ēberārāba cacuade jā panāra tōcua wāsidaa idji bia edađi carea. **37** Jesu Olivo eyadeba edaa wāi carea bāde jūma idji ume nīnaba Ācōrēa jīgua bia bedea duanesidaa. Bio bāsrida panasidaa Jesuba ne ununacada āđji quīrāpita o bāda bērā.

38 Ūdžirāba jara duanasidaa:

¡Bio bia bāla jūmarā Boro Ācōrē trāneba zebārla!‡

¡Jālbebārla dadjirāra Ācōrē ume necai duanania!

¡Bajāne Bāra dji Dromaara bāla!

39 Mañ carea īcārla pariseorā arima duanāba Jesua jarasidaa:

–Jaradiabari, jāl ume nībabadarāra chupeabidua!–

40 Baribārla Jesuba āđjia jarasia:

–Māa wārāda bārāa jaraya āđjirāda chupeadibārla mōgarada bāgadīa.–

41 Jesu nocodaa wābārlade Jerusaleñ puruda unusia. Mañ puru carea jīāsia. **42** Mañne jarasia:

–jāla cawabārlbara nałgā ewaride caideba bāra necai bāida! Baribārla dau bārā bā quīrāca bāl bērā bla małgāra poya cawaēa. **43** Mañ bērā ewari abā bāl dji quīrūra bāl ume djōne zedia. Bāra jūrā edadapeda bāl icawa mōgarara egoro sida boromea buedua ni abālāda ēdrārānamārēä.

‡ **19:38** Salmo 118:26.

44 BΛ egode baebibΛdaðe jūma bΛ ēberārāra que-nania. § Adjirāba ni aþaλ mōgarara dewara mōgara ārā bedaða. Māwā oðia Ācōrēba ēdrΛ edamārēā diabuedara bΛa cawadað bērā.—

*Jesuba ne nēdobuebadarā ãyā jʌrecuada
Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juañ 2:13-22*

45 Jesu Ācōrē de droma dajadaare jūēbΛrΛðe Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Nē nēðo bæa sida zocārā duanasidaa. Jesuba jūma ãdjirāra ãyā jʌretacuasia. Nāwā jarasia:

46 —Ācōrē Bedeade nāwā bá bΛa: “Mā dera dji iwidiðibada dea.” BaribΛrΛ bārāba “ne drΛabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanΛa.—*

47 Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jaradia bābabadjia. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bæa bida idjira bæa quīrīa panasidaa. **48** BaribΛrΛ poya beadað basia jūmarāba idji bedeara ewariza ūrī panΛ bērā.

20

*¿Cai trāneba Jesuba jaradia bΛ?
Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33*

1 Ewari aþa Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedea bia Ācōrē ãdjirā Boro baidebemada jaradia bāsia. Mañne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. **2** Adjirāba Jesua nāwā iwidiðisidaa:

§ **19:44** Jeremia 29:3-4. * **19:46** Mā dera dji iwidiðibada dea. Isaía 56:7. Ne drΛabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11.

–Daia jaradua, bla nama o bla rra ¿caiba obi bla?—*

³ Jesuba adjia jarasia:

–Mla bida brraa iwihiya. Panunadua. ⁴ ¿Caiba Juaarra diabuesi borocuemarrã? ¿Eberã wa Bajane Blba?—

⁵ Maõne ara adjiduba jara duanesidaa:

–Bajane Blba diabuesiada adibrla idjia jaraya: “Maõda ¿carrã carrã ijanaã basi?” ⁶ Baribrla eberãba diabuesiada adibrla, puruba dadjirãra mõgaraba tabari beadia. Purumaarã Juaarra Äcõrõneba bedeabari basia.—

⁷ Maõ berã adjirãba nãwã panusidaa:

–Daiba adua panla caiba diabuesida.—

⁸ Maõ carea Jesuba jarasia:

–Mãeteara mla bida brraa jaraãa caiba mla jãwã obi bla.—

*Djärä néu acbadadebema ne jara bla
Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11*

⁹ Mawãnacarea Jesuba eberãra ne jara bla deba nãwã jarasia:

–Eberãba basia. Maõ eberãba uvada idji ejüane úsia. Maõbe idji néura lclrl eberãra jawaeda blasia. Adjirã ume bedea blasia néu zaubrlde jumasawã idjia diadida panla. Maõbe tlml wapeda mama dãrãsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada abea diabuesia néudebema idjia diadida panra edade wãmarrã. Baribrla néu acl panbla dji nezocara puodapeda jeda jretabuesidaa ni carrã sida diada. ¹¹ Maõ carea dewara nezocada diabuesia.

* **20:2** Bla o bla. Maõba jara bla Jesuba ne nãdobuebadarã ãyã jrecuadada, cacua bië bea biabidada, idjabla purua jaradia bla.

Barib^lrl mañg^l sida puodapeda biĕ jaradapeda jĕda j^lretabuesidaa ni cārē sida diadaĕ. ¹² Mał carea dewarada diabuesia, barib^lrl mañg^l sida bio puodapeda ãyă j^lretabuesidaa.

¹³ Mał carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “Jālbe m^lā sāwā oi? M^l warra bio quīriā b^lada ādjimaa diabueya; āib^lrā idjidrl wayadisicada.” ¹⁴ Māwāmīna idji néu ac^l pan^lba dji warra unub^ldađe jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba ero^lra jūma edaya. jIdjira beatadia! Māwāb^lrl dji ējūāra dadjirā itea b^leaya.” ¹⁵ Ara małda dji warrara néu āi ededapeda feasidaa.

Bārāmaarā néu djibariba ¿sāwā obá? ¹⁶ Araa wāpeda ādjirā jūma quenapeda idji néura dewararāa ac^lbiya.-

Dji arima b^leaba mał ūrīsidade jarasidaa:

-Biara b^lla Ācōrēba mañg^lra idu māwābiĕda.-

¹⁷ Barib^lrl Jesuba ādjimaa ac^lpeda jarasia:

-Māëteara ¿cārē cārēā Ācōrē Bedeade nāwā b^l b^l?

De obadaba mōgara igarapedadara dji biara b^lada b^lesia.[†]

¹⁸ Bariduada mał mōgara ñr^l baeib^lrl abeda jūma b^lag^lzoaya, idjab^la mał mōgarada a^lba^l ñr^l baeib^lrl dji ēberāra pepedea tabeya.-‡

¹⁹ Sacerdote boror^lba, judior^l ley jaradiabadarā biđa cawasidaa Jesuba mał jara b^ldeba ādjirāda biĕ jarasida. Jesura jida quīriā panasidaa barib^lrl puruda waya panasidaa.

† **20:17** Salmo 118:22. ‡ **20:18** Isaía 8:13-15.

¿Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebʌdade diadida panʌca?

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

20-21 Mañbe judiorã dji dromarãba ãclgra diabuesidaa Jesuda quĩrãcuita acldamãrẽ. Mañglrãba Jesu biẽ bedeablrada ûrĩsidara ara mañda jidapeda ãdji druadebema boro jwade diadida crĩcha panasidaa. Êberã biarã quĩrãca wãnapeda Jesua nãwã iwidisidaa:

—Jaradiabari, daiba cawa panʌa bʌla jipa jaradiabarida. Bʌra ni abalare bacada, ãteblra wãrã bedea ãcõrẽ odebemada jũmarã jaradiabarida.
22 Mãeteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebʌdaza ¿dadji judiorãba diadida bia bʌca wa biẽ bʌ?—

23 Bariblra Jesuba cawa basia idjira nãblrade bʌdi carea mãwã panʌda. Mañ bẽrã jarasia:

—[¿Bãrãba cãrẽ mãra biẽ bedeabi quĩrãpanʌ?]§ **24** Mã parata pichida aba aclbidadua. ¿Cai quĩrãdarrada nañ paratade bʌ? ¿Cai trãda bʌ?—

Ãdjirãba panusidaa:

—Romanebema borodeda.—

25 Mañ carea Jesuba ãdjia jarasia:

—Mãwã baiblra Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba ãcõrẽnera ãcõrẽa diadadua.—

26 Ñadjirãba Jesura jũmarã quĩrãpita poya biẽ bedeabidañ basia. ãteblra idjia jarada carea bio cawa crĩchadañ bẽrã abeda chupea duanesidaa.

§ **20:23** Griego bedeade ãclra cartade bedea corchetede bʌra neña.

*Beudarā ñrēbadidebema Jesuba jarada
Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27*

27 Māwā panlne ñcarla saduceorāda idjimaa zesidaa. Saduceorāba ïjānacaa beupedadara ñrēbadida. Mañ bērā Jesua nāwā iwidisidaa:

28 –Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea b̄lsia ēberāda warra neě b̄lde jaidaiblrl, idji djababa dji pēdra wērāra edaida b̄lda dji djaba jaidada itea warra unui carea.* **29** Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dji nabemada quima edasia, bariblrl warra neě jaidasia. **30** Mañ carea dji djaba idjiarebemaba dji pēdra wērāra edasia bariblrl idji sida warra neě jaidasia. **31** Mañ carea dji ūbeabemaba edasia bariblrl idji sida warra neě jaidasia. Jūma dji djabarāba mañ wērāra edasidaa bariblrl warra neě jaidasidaa. **32** Māwānacarea dji wērā sida jaidasia. **33** Mañ siete djabarāba abari wērāda edasidaa. Māwāra ñrēbađi ewaride ñsāłglađba idjira erođei?–

34 Mañ carea Jesuba panusia:

–Nañ ējūâne ēberāra quima edabadaa idjabā quima diacuabadaa. **35-36** Bariblrl ēberāra

Ācōrēba bia unu b̄lda ñrēbadia. Mañne āđjirāra quima edadaěa ni quima diadaěa. Waa beudāea. Āđjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca bēadria. Ñrēbapedada bērā Ācōrē warrarāa.

37 Mañ awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmłnebemada cartade b̄lside cawabisia beudarāra ñrēbadida. Idjia Ācōrēra nāwā tr̄ jarasia: Abrahañ Ācōrē, Isa Ācōrē, idjabā Jacobo Ācōrē.† **38** Idjira beu bea Ācōrēea ãtebllrl zocai bea

* **20:28** Deuteronomio 25:5-10. † **20:37** Exodus 3:2-6.

Ãcõrëa. Ãcõrëmaarã jõumarãda zocai bœaa.–

³⁹ Mañ carea ñcrlgã judiorã ley jaradiabadaba Jesua jarasidaa:

–Bla aride panusia, Jaradiabari.–

⁴⁰ Jesuba jõma bia panuna bërã dewararãba iwidiidida wayasidaa.

Ãcõrëba õdrã edabari diai jaradara õcai warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Mañbe Jesuba ãdjia iwidisia:

–¿Sãwãérã ëberärãba jara panã Ãcõrëba õdrã edabari diai jaradara Davi warrada? ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartaðe nãwã jarasia:

Dadjirã Boroba mã boroa jarasia: mã jawa araare chûmedua aña bã ume dji quïrûrã mãa bã jawaeda bãbãrlðaa.‡

⁴⁴ Ãcõrëba õdrã edabari diai jaradada Daviba mã Boroada asibãrla, ¿sãwã Davi warra bai?–

Jesuba judiorã ley jaradiabadarã bië jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

⁴⁵ Jõmarãba ürã duanlne Jesuba idji ume nãbabadarãa jarasia:

⁴⁶ –Judiorã ley jaradiabadadebemada quïrãcuita beedadua. Ñdjrãba djio nãbla beada jã awua bœaa. Mañ awara purude nãnan quïrãbadaa ëberärãba wayaadeba “mërã” adida. Judiorã dji jãrebada dede ãdjira dji dromarã chûmebadade chûme quïrãbadaa; ãbaa ne cobadade bida ara mañ quïrãca obadaa. ⁴⁷ Pëdra wërärãba erobeara jõma jãribadamïna dji biarãda crîchabidi carea jõmarã

‡ **20:42-43** Salmo 110:1.

quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Mał carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.–

21

*Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada
Marco 12:41-44*

¹ Māwā bλde Jesuba unusia ne bara b̄eaba Ācōrē de dromane ne dia panλda. ² Małne unusia pēdra wērā ne neě quiruba parata edaara quiruda umé diabλrλda.* ³ Mał carea Jesuba jarasia:

–Młā wārāda bārāa jaraya: jāł pēdra wērā ne neě quiruba auduara diasia jūmarāba dia-pedada cāyābara. ⁴ Ādjirāba dji adubadadrλ di-asidaa, baribλrλ wērā ne neě quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.–

*Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada
Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23*

⁵ Λcλrλba jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cobλcādada idjabā ēberārāba Ācōrē itea nebia edepedadaba biya cobλcādada. Māwā panλne Jesuba ādjía jarasia:

⁶ –Bārāba nama unu panλra ewari abā jūma ārīnia. Nał mōgara capedadara jūma todogozoaya.–

⁷ Mał bērā ādjia Jesua nāwā iwidisidaa:
–Jaradiabari, Ācōrē de dromara ¿sāłbe todogozoai? ¿Cārēneba cawađi mał ewarira caita bλda?–

⁸ Jesuba panusia:

* **21:2** Parata edaara quiruda umé. Griego bedeade bλ bλa “lepta umé.”

–Quīrācuita bēadadua ni abālba cūrūgarānamārēā. Zocārāba jaradia ādjidrā Ācōrēba ēdrā edabari diai jarađada. Mał awara dji ewarira bio caita bļada adia. Māwāmīna ādjirāra ēpērānadua. ⁹ Bārāba ūrīnia puruda dewara puru ume djō duanlāda idjaba ara ādjiduba djō duanlāda, bariblārā dauperarānadua. Małgāra jūma māwāida bļa. Bariblārā jīrūarebema ewarira ara małda jūēea.–

¹⁰ Mał awara Jesuba jarasia:

–Abāl puruda dewara puru ume djōnia; abāl druadēbema borora dewara druadēbema boro ume djōnia. ¹¹ De uremia minijīchiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē baida quīrātanoa odjacuadia. Mał awara bajāne ununāca badada ununia. Małba ēberārāra bio ne wayadia.

¹² Bariblārā mał naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Lcrlā jīdādapeda judiorā dji jārebada deđe ededēia. Małbe cawa odapeđa preso bļbidia. Idjaba mā ījā panl carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededēia.

¹³ Małne bārāba mānebemada ādjirā quīrāpita jaradia. ¹⁴ Bariblārā crīcharānadua mał ewariđe dji bororāa cārēda jaradida bārā bedeade panlēda cawabidi carea. ¹⁵ Mālablārā bārāra crīcha cawaada diaya bedea cawađamārēā. Mał bērā bārāba jarablādara bārā quīrāma panlba ni cārē sida poya biē jaradāea.

¹⁶ Ara bārā zezaba, bārā djabarāba, bārā ēberārāba, bārā ume dji biarā bida bārāra jida diađia. Māwā bārāra l̄crlā quenabidia. ¹⁷ Mā ījā panl carea jūmarāba bārāra quīrāmania. ¹⁸ Bariblārā

bārā jaurera māa ewariza bio waga eroþaya.[†]
19 Mañ ewari zareade bārāba mā ïjā panla
 igaradaðbʌrla, ewariza Ācōrē ume zocai panania.

20 Bārāba ununia sordaorāba Jerusaleñ purura
 jūrābʌdada. Mañ unubʌdaðe cawaðia dji puru
 jūma ãrīni ewarira jūsida. **21** Mañne Judea
 druade þeara eyadaa isabe wānadua, Jerusaleñne
 þeara ðdrʌðadua, dji puru caita þeara purudaa
 wārānadua. **22** Mañ ewaride Ācōrēba idji purura
 cawa oya.[‡] Idji cartade þʌpedadara jūma māwāya.
23 Mañ ewaride wērārā biogoa þeara, warra
 ju dawa eroþea siða bio mīða djuburi þeadia.
 Jūmarāda bia mīgadía Ācōrēba nañ purura cawa
 obʌrla bērā. **24** Lcʌrl necoba quenania, lcsʌrl
 drua þeaza jida edecuadia. Mañne judiorāéba
 Jerusaleñra ãdji jwaeða eroðanania aba Ācōrēba
 þʌða ewaridaa.[§]

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

25 Bārāba ñmādaura, jedecora, chīdau siða
 quīrā awara ununia. Mañgla ba unubiyia
 ewari minijīchiada zebʌrla.* Mañ carea nañ
 ëjūâne ðberārāra bio dauperadía. Ädjirāba
 cawa crīchadaða pusa quīrū þʌba dji cābāyā
 jīgua nūmā bērā. **26** Bajâne þea quīrā awara
 þebʌrlaðe ðberārāra bio dauperadía. Nañ ëjūâra
 minijīchia nūmāda unu panl bērā abeda ðyâba neñ
 þaecuadia. **27** Mañnebʌrla mā, Nañ Djara Edada

[†] **21:18** Mā bārā jaurera ewariza bio waga eroþaya. Griego
 bedeade þʌba: “Bārā budara ni abala aduaða.” [‡] **21:22** Daniel
 9:25-27; Osea 9:7. [§] **21:24** Isaía 63:18. * **21:25** Isaía 13:9-10.

j̄rārāne ḥ̄la bara zeb̄l̄ada idjab̄a quīrāwārēā dorrodorroa b̄la ununia.[†] **28** Mañ unub̄l̄adade b̄lsridadadua, b̄rā ēdr̄l̄di ewarira ñr̄l̄ b̄l̄ b̄rā.—

29 Mañbe Jesuba ne jara b̄l̄deba nāwā jarasia:

—Higojōda wa baridua bacuruda bio quīrācuita ac̄l̄dadua. **30** Bacuru itucu nūmeb̄l̄r̄l̄de b̄rāba cawabadaa dārāéne poara zeida. **31** Ara mañ quīrāca b̄rāba jūma mañ unub̄l̄adade cawaéia Ācōrē jūmarā Boro bai ewarira caita b̄l̄da.

32 M̄la b̄rāa wārāda jaraya: nañ ewaridebema ēberārā beudi naëna mañra jūma māwāya. **33** Bajāra jōya, nañ ējūä siða jōya barib̄l̄l̄ m̄la jaradara wārāda māwāya.

34-35 Quīrācuita b̄eadadua Ācōrēra quīrādoada amaaba. Beu n̄l̄barānadua idjab̄a nañ djaraba o quīrīä b̄l̄ra orānadua. Nañ ējūänebemada jūmawāyā cr̄icharānадua. Quīrācuita b̄eadaēb̄l̄l̄, mañ ewariba b̄rāra jidaya animarā jidabada dji animarā ñr̄l̄ cawaéne b̄aebari quīrāca. Mañ ewarira jūmarā ñr̄l̄ cawaéne zeya. **36** Mañ carea bio quīrācuita b̄eadadua. Ācōrēa ewariza iwidi pananadua mañ ewari minijīchiaðebemada ēdr̄l̄di carea idjab̄a m̄l̄, Nañ Djara Edada quīrāpita peradi neë panani carea.—

37 Jesuba Ācōrē de droma dajada ãsa jaradia b̄apeda diamasí Olivo eyadaa wābadjia. **38** Mañ b̄rā diapededa ēberārāra Ācōrē de dromanaa wābadjiðaa Jesuba jaradia b̄l̄ ūr̄ni carea.

† **21:27** Daniel 7:13-14.

22

*Jesu beadi carea crīcha jlr panana
Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ
11:45-53*

¹ Pañ ūsābari neē cobada ewarira caita basia. Mañ ewarira judiorā Egipodeba ēdrapedada quīrānebabada ewari abadaa. ² Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesu beadi carea crīcha jlr panasidaa. Bariblra puruda waya panl bērā ebuda o quīrīé panasidaa.

³ Mawā blde diauruba Juda Iscariote crīchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basia. ⁴ Judara sacerdote bororāmaa, Ācōrē de droma zarrarā dji bororāmaa bida wāsia. Adjirāa jarasia sāwāblrā Jesura jidabida. ⁵ Mañ ūrīsidade adjirāra bio blsridadapeda idjia paratada diadiada asidaa. ⁶ Bia blada apeña Judara wāsia. Mañbe idjia jlrabadjia ēberārā neēne Jesura jidabi carea.

*Jesuba doce edadarā ume ne coda
Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30;
1 Corinto 11:23-26*

⁷ Pañ ūsābari neē bl cobada ewarira jūēsia. Mañ ewaride judiorā Egipodeba ēdrapedada quīrānebadi carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa.* ⁸ Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia mañ cobadara adji itea ođe wānamārēa. Nāwā jarasia:

–Dadji judiorā Egipodeba ēdrapedada quīrānebadi carea cobadara jūma ođe wānadua.–

⁹ Mañne adjia iwidisidaa:

* **22:7** Exodus 12:1-28.

—¿Bla sāma quīrīā bλ daiba mañgʌra ode wānida?—

¹⁰ Jesuba panusia:

—Puruđe eda wābʌdade bārāba ununia umaquīrāba zocoda eronīda. Idji caidu wānadua idji wābʌrla dedaa. ¹¹ Mañ de djibaría nāwā jaradadua: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwīdibisia: mλa, mλ ume nībabadarā biđa Egipetdeba ēdrʌpedade quīrānebađi carea cobadara ¿sāma codi?” ¹² Mañne idjia ñtaarerebema dejā waiþada jūma biya o nūmʌda acʌbiya. Mama odadua.—

¹³ Wābʌdade Jesuba ãdjía jarada quīrāca unusidaa. Ara mañda Egipetdeba ēdrʌpedade quīrānebadí carea cobadara osidaa. ¹⁴ Ne codi bērā Jesura, idjia diabuedarā sida mesa icawa chūpanesiđaa. ¹⁵ Mañne ãdjía jarasia:

—Mλ bio bia mīgai naēna mλa wārāda nañ cobadara bārā ume ãbaa co quīrīā bāsia. ¹⁶ Mλa bārāa wārāda jaraya: nañ codaba waa coēa abā Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroþebʌrlʌdaa. Nañ cobadaba jara bλ jūma māwānacarea wayacusa coya.—

¹⁷ Mañbe tazada idji jwāde edapeda Ācōrēa bia jarapeda nāwā jarasia:

—Nañra dodadua. ¹⁸ Mλa jaraya: uva bāra waa doēa abā Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroþebʌrlʌdaa.—

¹⁹ Mañbe pañda idji jwāde edapeda Ācōrēa bia bλada asia. Cōrācuapeda ãdjía diabʌrlʌde nāwā jarasia:

–Nañra mλ cacuaa, bārā carea diabλrλa. Codadua. Mλ quīrānebađi carea ara nañ quīrāca o pananadua.–

20 Ara mañ quīrāca ne copedadacarea tazara idji jλwade edapeda jarasia:

–Nañ tazadē bλra mλ oa bārā carea erozoabλrλa. Mλ oađeba Ācōrēba bārā ume bedea djiwidida bλbλrλa.† **21** Baribλrλ mλ jidabira nama mλ ume ne co bλa.‡ **22** Wārāda mλ, Nañ Djara Edadara bia mīgaida bλa Ācōrēba jarada quīrāca, jbaribλrλ mλ jidabi ēberāra bio mīā djuburi bλa!–

23 Mañ carea idji ume nībabadarāba ara ādjiduba iwidi duanesidaa caibλrλ Jesura māwā oida.

¿Caida dji dromaara bλ?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

24 Māwā panlne ara ādjiduba iwidi duanesia caida dji dromaara bλ cawaya. **25-26** Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

–Ni añaiba idjira dji dromaara bλda crīchiae bλa. Nañ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra jūmawāyā zocabadaa idjaba ādji purura carebabariada abadaa. Baribλrλ bārāra māwā bēadiē panla. Dji drōāara bλra dji cūdraara bλ quīrāca baida bλa. Dji borora nezoca quīrāca baida bλa. **27** Ēberāmaarā ¿caida dji dromaara bλ: dji mesađe ne coi carea chūmebarida wa dji ne cobibarida? ¿Dji mesađe chūmebarida dji dromaara bλēca? Baribλrλ mλra dji dromada bλmīna nama bārā tāēna nezoca quīrāca bλa.

† **22:20** Exodus 24:5-8; Jeremiah 31:31-34. ‡ **22:21** Psalm 41:9.

28 Mă bia mīga bāside bārāba mă ume jūma droasidaa. **29** Maă bēră mă Zezaba mă băda quīrāca măa bārāra dji bororăda băcuaya. **30** Mă purude bārāra mă ume ne codia. Bārāra Israeldeba yōpedada doce purudebema bororăda bēadi bēră bugue biya quedeadē chūpanania.—

Pedroba Jesu igaraēana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juaă 13:36-38

31 Maă awara Jesuba jarasia:

—Simoă, Simoă, diauruba Ācōrēa iwidisia bāră mīă sē bădeba mă ījă panăra igarabi carea. **32** Baribărlă măa Ācōrēa iwidisia băla ījă băra igararāmărăă. Măwāmīna igaraya. Baribărlă băla jēda crīchapeđa bă djabarăra carebadua biara ījānamărăă.—

33 Maă carea Pedroba Jesua năwă panusia:

—Mă Boro, măra bă ume ababe preso wăida crīcha băă; ātebărlă bă ume beuida crīcha băla.—

34 Jesuba idjía jarasia:

—Măa jaraya, Pedro, ara naă diamasi eterre berui naăna băla bārima ūbea măra unucaada aya.—

Ewari zarea jūébărlă

35 Maăbe Jesuba ādjía jarasia:

—Măa bāră parata neă, buchaca neă idjaba jīrūne jăbada neă diabueside ?ne căre băesidaca?—§

Ādjirăba panusidaa:

—Ni cără sida căre băeă basă.—

36 Maă carea idjia jarasia:

—Baribărlă măa jaraya: idira parata erobărlă ededuă. Buchaca bara băbărlă maă sida ededuă. Djōbada neco neă băba idjia cacuadē jăbarira

nēdobuepeda aba nēdodua. ³⁷ Mña jaraya: Ācōrēneba bedeabariba mñebema bñdara wārāda māwāida bla. Nāwā bñsia: ara idjida ēberā cadjurua quīrāca idu beabisia.* Mñebema bñpedadara wārāda jūma māwāya.—

³⁸ Mañ carea ādjirāba jarasidaa:

—Dai Boro, nama djōbada necoda umé eropanla.—

Jesuba jarasia:

—Bésia. Waa bedearānadua.—

Jesuba Olivo eyade Ācōrēa iwidiida

Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42

³⁹ Mañbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wāsia idjia obari quīrāca. Idji ume nñbabadarā sida wāsidaa. ⁴⁰ Araa jūesidadē Jesuba ādjía jarasia:

—Ācōrēa iwidiadua mñ igaradā amaaba.—

⁴¹ Mañbe Jesura mōgara tabarida bñ tñmlane wāsia. Chīrāborode cobepeda Ācōrēa nāwā iwidiisia:

⁴² —Zeza, bñmaa bia bñbñrla, mñra idu bia mñgabirādua. Baribñrla mña quīrñā bñ quīrāca orādua, ãtebñrla bla quīrñā bñ quīrāca odua.—

[⁴³ Mñwā bñde bajñebema nezocaba lñlada idjía diađe zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua bñ bñrñ Ācōrēa wetara iwidi basia. Mañne idji jñara oa quīrāca egorodaa erozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba Ācōrēa iwidi bñpeda jëda wāsia. Mañne idji ume nñbabadarā sopuaba cñ panlada unusia.

⁴⁶ Mañ carea ādjía jarasia:

* **22:37** Isaía 53:12. † **22:44** Griego bedeade zocñrñ cartađe mañ umébema versículora neëa.

–¿Cārē cārē bārāra cāī panꝝ? Pirabaridapeda Ācōrēa iwididadua mꝝ igarada amaaba.–

Jesu jidapedada

Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11

47 Wadi Jesu bedea bꝝde ñberäräda zocärä jüécuasidaa. Judada ädji noocoare basia. Idjira Jesuba doce edadadébema basia. Jesu uridarraðe isöi carea caita wäisia. **48** Mañne Jesuba idjía jarasia:

–Juda, isöbꝝrꝝdeba ¿mꝝ, Nañ Djara Edadara bꝝa jida diaica?–

49 Jesu ume nñnaba cawasidaa idjira jidadida. Mañ carea nñwä iwidisisidaa:

–Dai Boro, ¿necoba djõnica?–

50 Ara mäwäbꝝrꝝde abalba sacerdote dji droma nezoca cawarla jawa araarebemada tatasia. **51** Mañ carea Jesuba jarasia:

–¡Djõränadua! ¡Idu bꝝdadua!–

Ara mañda dji ñberä cawarara tãpeda anibisia.

52 Mañbe Jesuba sacerdote bororäa, Ācōrë de dromanebema zarraräa, dji droma bea zepedadäräa bida nñwä jarasia:

–Bäräba ¿cārē cārē neco bara, bacuru bara mära jåwä jidaðe ze panꝝ? ¿Mäwära mära ñberä minijíchiaca? **53** Ewariza mära Ācōrë de droma da-jada bärä tåëna bådamäna jidadaca basia. Baribꝝrꝝara nawena Ācōrëba diaurua idu poyabi bꝝa. Mäwä bäräba o quïrñä panꝝra o panꝝa.–

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72; Juañ 18:12-18, 25-27

54 Jesura jidadapeda sacerdote dji droma dedaa edesidaa. Pedroba t_λm_λba ēpē nībasia.

55 Mañne īc_λr_λba de duda t_λb_λda coadapeda caita chūpanesiadaa. Pedro sida ādjirā tāēna chūmesia.

56 Māwā b_λde nezocawērā abalba Pedrora t_λb_λ cā chūm_λda unupeda bio ac_λ nūmesia. Mañne jarasia:

–Za b_λra Jesu ume nībabadjia.–

57 Barib_λr_λ Pedroba nāwā mērāsia:

–Bla jara b_λ ēberāra m_λaunucaa.–

58 Dārāéne dewaraba Pedrora unupeda nāwā jarasia:

–B_λra ādjidebemada jāwā b_λa.–

Mañ carea Pedroba jarasia:

–Ache, māwāéa.–

59 Māwānacarea dewaraba jarasia:

–Wārāda za b_λra Jesu ume nībabadjia. Idjira Galileadebemada jāwā b_λa.–

60 Barib_λr_λ Pedroba panusia:

–Ache, m_λa adua b_λa bla cārēda jara b_λda.–

Pedro wadibida bedea b_λde eterrrera berusia.

61 Ara māwāb_λr_λde Jesuba Pedrora jēdaa p_λrr_λga ac_λsia. Mañne Pedroba quīrānebasia Jesuba idjia jaradara: eterre berui naēna bla b_λrima ūbea m_λraunucaada aya.[‡] **62** Ara mañda Pedrora āyā wāpeda bio sopuaba jīāsia.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

63 Mañne Jesu jida eropan_λ ēberārāba idjira ipida biē jarabadjidaa idjab_λba puobadjidaa.

64 Jesura quīrā b_λradapeda ubadjidaa. Mañne nāwā jarabadjidaa:

[‡] **22:61** Luca 22:34.

–¡Ácōrēneba bedeadua! ¡Daia jaradua caibʌrlʌ bʌra usida!–

⁶⁵ Mañ awara ne quīrātanoa jara panʌneba Jesura biẽ jarabadjidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bāda

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juan 18:19-24

⁶⁶ Åsa baðacarea purudebema dji dromarāda ãbaa dji jʌresidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ádjirā quīrāpita enebisidaa. Idjía nãwã jarasidaa:

⁶⁷ –Dairāa jaradua: ¿bʌra Ácōrēba ēdrʌ edabari diai jaradaca?–

Jesuba panusia:

–Mλa bärāa jarabʌrlʌ sida ïjānaẽa. ⁶⁸ Mañ awara mλa bärāa cärē cärēä ïjānaẽ panʌda iwiðibʌrlʌ pa-nunaẽa. Idjaba mλra ēdrʌ bʌðaẽa. ⁶⁹ Baribʌrlʌ idiba ñtaa mλ, Nañ Djara Edadara Ácōrē ne jūma poya bʌl jʌwa araare chūmaya.–*

⁷⁰ Mañ carea jūmarāba iwidisidaa:

–Māwã baibʌrlʌ ¿bʌra Ácōrē Warraca?–†

Jesuba panusia:

–Māe, bärāba māwã jara panʌa.–

⁷¹ Mañne ádjirāba jarasidaa:

–¿Dadjirāba waa cärēda jʌrʌdi? ¿Ara idji iteba jara bʌðeca idjira Ácōrē Warrada?–

§ ^{22:68} Idjaba mλra ēdrʌ bʌðaẽa. Griego bedeade ñcʌrlʌ cartade mañra neẽa. * ^{22:69} Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † ^{22:70} Salmo 2:6-7.

23

Jesu Pilato quīrāpita bāda

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juan 18:28-

38

¹ Ara mañda jūma dji dromarā ābaa dji jāre panra piradrañapeda Jesura Pilatoma edesidaa.* ² Mañbe Jesura Pilato quīrāpita nāwā biē jara duanesidaa:

—Dairāba ūrīsiðaa nañ ēberāba dai purura quīrūbiga bāda. Romanebema boro itea parata jārl pebādae idjia diabi ama bāla. Mañ awara jara bāla idjira Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradada. Mañba idjira jūmarā boroada a bāla.—

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

—¿Bāda wārāda judiorā boroca?—

Jesuba panusia:

—Māē, bāla māwā jara bāla.—

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberārā arima duanlá biða jarasia:

—Māa unuē bāla nañ ēberāra bedeade bāda.—

⁵ Baribārl wetara jara duanesidaa:

—Idjia jaradia bāldeba dai judiorāra quīrūbiga bāla. Naārā Galilea druade māwā osia idjabā nañ purude biða māwā o bāla.—

Jesu Herodemaa edepedada

⁶ Mañ ūrīsiðe Pilatoba ādjía iwidisia Jesura Galileadebema cawaya. ⁷ Mamabemada cawaside Jesura Herodemaa diabuesia cawa

* **23:1** Romanorā boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda bāsia. Dji boroda bāsia poa 26deba aba 36 babārlāaa. Judiorā bororāba Jesura Pilatoma edesidaa ādjia preso bēarā beacara panl bērā. Aþa romanorāba māwā cawa odida panasidaa.

omārēā.† Herodera Galileade dji boro basía baribʌrl mañ ewaride Jerusaleñ purude basia.

⁸ Jesura trʌlga bʌl bērā dārābʌrl basía Herodeba idjira unu quīrīā bʌlda. Mañ bērā Jesu unuside bio bʌsriðasia. Idjia unu quīrīā basia Jesuba ne ununacada obʌrlada. ⁹ Herodeba Jesua quīrātanoa iwidisia, baribʌrl Jesuba ni cārē sida panuē basía. ¹⁰ Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasidaa. Ädjia Jesura bio biě jara panasidaa. ¹¹ Māwā panʌne Herodeba idji sordaorā bida Jesuda ipida biě jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua jābidapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwānacarea Herodeba idjira Pilatomaa jēda diabuesia. ¹² Mañ ewarideba ñtaa Pilatora Herode ume dji quīrū badada dji biada panesidaa.

Jesu beadi carea jarapedada
Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juañ 18:39–19:16

¹³ Mañbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ñbaa trʌlcuasia. ¹⁴ Ädjirāa nāwā jarasia:

–Bärāba māmaa nañ ēberāra enesidaa jaradi carea idjia purura quīrūbiga bʌlda; baribʌrl bārā quīrāpita bio iwididamīna bedeade bʌlda unuēa. ¹⁵ Herode bida idjira bedeade bʌlēda ununa bērā māmaa jēda diabuesia. Mañ bērā ebuda bʌla idjira beadie panʌda. ¹⁶ Ababe soaba ubipedā ëdrʌ bʌya.–

† **23:7** Mañ Herodera Antipa trʌl jarabadjidaa.

17 Poaza mañ ewaride Pilatoba preso beada abā ēdrʌ bʌbadjia.‡ **18** Baribʌrʌ jūma dji powua nūmʌ ēberārāba nāwā bia jarasidaa:

—¡Jāñgra beabidua! ¡Barrabádra ēdrʌ bʌdua!—

19 Mañ Barrabára preso basia puru quīrūbigaða carea idjabā mīā beada carea. **20** Pilatoba Jesuda ēdrʌ bʌ quīrābʌ bʌ bērā purua waya bedeasia.

21 Māwāmīna waya jīgua bia jarasidaa:

—¡Crude cachi beabidua, crude cachi beabidua!—

22 Mañne Pilatoba waya ādjía jarasia:

—¿Baribʌrʌ nañ ēberāba cārē cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oẽ bʌla beadi carea. Mañ bērā soaba ubipeda ēdrʌ bʌya.—

23 Baribʌrʌ ādjirāra wadibida jīgua bia duanasidaa Jesu crude cachi beabimārēã. Mañ awara sacerdote bororāba ara mañ quīrāca jīgua jara duanesidaa abā Pilatoba ījābʌrʌdaa.§ **24** Mañ bērā Pilatoba ādjirāba jara panʌ quīrāca osia. **25** Barrabába purura quīrūbigaðamīna idjabā mīā beadamīna Pilatoba idjira ēdrʌ bʌsia ēberārābʌrʌ iwidipedada bērā. Mañbe ādjia quīrābʌ panʌ quīrāca Jesura obisia.

Jesu crude cachi bʌpedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juañ 19:17-27

26 Jesu crude cachidi carea edesidade Cirenenebema Simoñda purudaa zebʌrʌ basia. Jesuba cru eronibadara mañ Simoña ataubidapeda idji caidu edebisidaa.

‡ **23:17** Griego bedeade zocārā cartade mañ versículora neēa.

§ **23:23** Sacerdote bororāba. Griego bedeade ñcʌrʌ cartade mañra neēa.

27 Ădji caidu ēberārāda bio cābana wābāda basía. Mañne ļcīrla wērārāda Jesu carea jīā panasidaa.

28 Jesuba ādjimaa acīpeda jarasia:

—Jerusaleñebema wērārā, mā carea jīārānadua; ātebārla ara bādji carea, bārā warrarā carea bida jīānadua. **29** Ewari aba ēberārāba jaradia: “Bio bia ɓeaa wērārā warra todacara idjaba ju dawadacara.” **30** Mañne eyaa nāwā jaradia: “Dai īrāl ɓaedua.” Dewara eyaa jaradia: “Daira ānā nūmādua.”* **31** Ēberārāba mā, bacuru onoa quīrāca bālda beadibārla,† bacuru pō quīrāca ɓeara ɿsāwāni?‡

32 Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. **33** Ējūā Boro Ɓāwārla abadama jūesidae Jesura crude cache jira bāsidaa. Dji ēberā cadjiruarā sida crude cache jira bāsidaa, aba Jesu jāwa araare, aba idji jāwa acīlare. **34** [Mañne Jesuba jarasia:

—Zeza, ādjia o panāra quīrādoada. Ādjia adua panāra cārēda o panāda.—]§

Mañ awara sordaorāra ne jemesidaa Jesuba cacuade jāl ɓadara sāwā jedecadi cawaya.*

35 Jūma mañgāra ēberārāba acā duanasidaa. Mañne dji bororāba idjira ipida biē jara duanesidaa:

* **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdral edabari diai jaradara edaude “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. ‡ **23:31** Ezequiel 15:1-8.

§ **23:34** Griego bedeade ļcīrla cartade bedea corchetede ɓāra neēa. * **23:34** Salmo 22:18.

–Dewararāda carebasia. † Ācōrēba idjida dadjirā ēdrā edamārēā b̄asiblrl, ḡara iduba poya ēdrāēca? –

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorā arima duanlba Jesura ipida biē jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diađe wānapeda jarabadjidaa:

–B̄lda wārāda judiorā boroblrl, ara b̄lduba ēdrādua. –

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachi jira b̄asidaa cawabidi carea idjira cārē carea beab̄adada. [Griego bedeade, latiñ bedeade, hebreode bida] nāwā b̄l basia: “Nañglara judiorā boroa.” ‡

³⁹ Mañne ēberā aba cadjurua ođa carea crude cachipedadaba Jesura nāwā biē jarabadjia:

–B̄lda wārāda Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradabrl, b̄lduba ēdrāpeda dai sida ēdrā b̄ldua. –

⁴⁰ Baribrl dewarabemaba idjira nāwā quēāsia: –¿B̄l sida cawa o panlmīna wadibida Ācōrēra wayaēca? ⁴¹ Wārāda dadjira nama jira pananida panla cadjiruada opedada bērā. Baribrl za b̄l ēberāba ḡcārē cadjiruada osi? –

⁴² Mañbe idjia Jesua nāwā jarasia:
–B̄l jūmarā boroda b̄ebrladē m̄ra quīrānebadua. –

⁴³ Mañ carea Jesuba idjía jarasia:
–M̄la wārāda jaraya: blra nane m̄l ume bajāne baya. –§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juañ 19:28-30

† **23:35** Carebasia. Griego bedeade b̄l b̄la: “Ēdrā edasia.”

‡ **23:38** Griego bedeade ḡclarl cartade bedea corchetede blra neēa. § **23:43** Bajā. Griego bedeade b̄l b̄la “paraíso.” Mama jipa b̄ea jaidapedadarāra bia duanla.

44-45 Umatipa ñmādaura quisia. Mañba nañ ējūära hora ūbea jūma pāima nūmasia. Ācōrē de dromane eda wua eatə jira bəlra ēsidra cōä dogosia.* **46** Ara mañne Jesuba jīgua jarasia:

—Zeza, māl jaurera bəl jawade bəlbərləa.—†

Māwā jarapeda īyādrəsia.

47 Mañ unuside sordaorā boro arima bəlba Ācōrēra nāwā bia jarasia:

—Wārāda nañ ēberāra jipa basia.—

48 Jesu crude beabəda acəde wāpedadaba jūma māwānara ununapeda sopuadeba ādji so īrə u duannda jēda wāsidaa. **49** Māwā duanne jūma Jesu unubadarāba, wērārā Galileadeba idji caidu nībapedadara biđa təmləba acə panasidaa.

Jesu təbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juan 19:38-42

50-51 Ēberā Jose abadada basia. Idjira Aritatea puru Judea druadebema basia. Ēberā bia basia idjabə jipa basia. Ācōrēra jūmarā Boroda bəmārēñ jāñ basia. Idjira judiorā dji bororānebema basia baribərlə bedea ausidade bia bəlađa aě basia. Ādja opeđadara biě unusia. **52** Mañ Josera Pilatoma wāpeda Jesu cacuada iwidisia təbari carea. **53** Mañbe Jesura edaa edapeda borobəba bərapeda mōjē uria corodade eda bəlsia. Mañ uria corodade ni aħał bēwārāda wadi bəlħaca basia.

54 Ānāūbada ewarira īrə bəl bērā judiorāba mañ ewari carea ne jūmada o eroapananida panasidaa.

55 Λcərgə wērārā Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wāsidaa. Jūēnapeda mōjē

* **23:44-45** Exodus 26:31-33. † **23:46** Salmo 31:5.

corodara unusidaa. Idjabāa unusidaa Jesura eda bəlbədada. ⁵⁶ Mamałba jēda wānapeda ādjirāba bēwārā pərlabada querada osidaa. Nurēma ənāüsidaa Ācōrē leyba jara bəl quīrāca.‡

24

Jesu ərēbāda

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juañ 20:1-10

¹ Nabema ewari domianebemane wērārā dīapededa Jesu təbaripedadamaa wāsidaa. Ādjia bēwārā pərlabada quera opedałara edesidaa. [Ādzi ume dewara wērārā sidā wāsidaa.]* ² Baribələ mōgara waibla dji uria jūātrə bədara orrocawa cobəlda unune wāsidaa. ³ Dji uriade eda wābədade dadjirā Boro Jesu beudara ununaě basía. ⁴ Mañ carea ādjia abeda cawa crīchadaě basía. Cawaěne ādji caita īberāda umé odjasidaa. Mañ īberāba cacuade jā panłra dorrodorroa basia. ⁵ Mañ carea wērārāra bio dauperabədaba edaa barrusidaa. Mañne dji īberārāba ādjia jarasidaa:

–¿Cārē cārēa bārāba zocai bəlda beudarā tāēna jlrə panla? ⁶ Idjira nama bəlēa ərēbāda bērā.† Wadi Galileade panasidade idjia bārāa jaradara quīrānebadadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Ācərləba mā, Nañ Djara Edadara īberā cadjiruarāa jida diadida panla. Māra crude beadia, baribələ ewari ūbeade ərēbaya.”–‡

‡ **23:56** Exodo 20:10. * **24:1** Griego bedeade ācərlə cartade bedea corchetede bəlra neěa. † **24:6** Idjira nama bəlēa ərēbāda bērā. Griego bedeade ācərlə cartade mañra neěa. ‡ **24:7** Luca 9:22; 18:31-33.

8 Mañnebʌrʌ ãdjirãba quĩrãnebasidaa Jesuba māwã jaradada. **9** Ara mañda wẽrãrã jêda wãnapeda Jesuba edadarã once paná, waabemarãa bida ãdjia unupedadara nẽbʌrʌsidaa. **10** Maria Magdalenaba, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wẽrãrã ãdji ume panʌ bida Jesuba edadarãa māwã nẽbʌrʌsidaa. **11** Baribʌrʌ wẽrãrãba jara panʌra cr̄icha neẽ bʌca b̄ada bẽrã ãdjirãba ĩjânaẽ basía. **12** Māwām̄ina Pedrora ara mañda Jesu tʌbaripedadamaa pira wāsia. Dji uriade eda acʌside ababe dji b̄ewãrã bʌrá b̄ada wuada unusia. Mañ carea cawa cr̄ichaẽ diguidaa wāsia.

Emaú purudaa wābada ode n̄ibapedada

Marco 16:12-13

13 Ara mañ ewaride Jesu ĩjā b̄eadada umé Emaú puru zaquedaa wābʌda basía. Mañ purura Jerusaleñneba mīgaẽ bʌla. § **14** ãdjia jūma Jesu māwānanebemada bedea n̄ibasidaa. **15** Māwã bedea n̄inane Jesura caita zepeda ãdji ume n̄ibasia. **16** Baribʌrʌ Jesuda māwã bʌda Ācõrẽba ãdjía idu cawabiẽ basía. **17** Mañne Jesuba ãdjía iwidisia:

–¿Bārãba cārẽda jara n̄ina?–

Mañ ūr̄isidade n̄upanesidaa. Ebuda b̄asia bio sopua panʌda.* **18** Aþa Cleopa abadaba panusia:

–Zocārã Jerusaleñne jūépedadadebemaba ¿ababe bʌabʌrʌ adua bʌca nañ ewaride sāwānada?–

19 Jesuba ãdjía iwidisia:

§ **24:13** Mīgaẽ bʌla. Griego bedeade bʌ bʌla “sesenta estadia.”

Mañ tʌmʌra once kilómetro quĩrãca bʌla. * **24:17** Mañ ūr̄isidade n̄upanesidaa. Ebuda b̄asia bio sopua panʌda. Griego bedeade xcl̄ra cartade bʌ bʌla: “¿Cārẽ cārẽa sopua panʌ?”

—¿Cārēnebemada jara panʌ?—

Ādjia panusidaa:

—Jesu Nazaredebemada jara panʌ. Idjia odadeba idjaba jaradadeba cawabisia idjira Ācōrēneba bedeabarida. Ācōrēba, puru bida idjira bia unusidaa. ²⁰ Baribʌrʌ puru bororāba, sacerdote bororā bida idjira crude cachi beabisidaa. ²¹ Daiba crīchasidaa idjiabʌrʌ dadji Israel purura biě bʌdebemada ēdrʌ bʌida. Māwāmīna idji beapedadara idiba ewari ūbea bʌlaa.

²² Baribʌrʌ ācʌrʌ wērārā dai tāenabemaba jarapedadā carea daira wetara cawa crīchadāē panesidaa. Ādjira idī diapedēda idji tʌbaripedadamaa wāsidaa. ²³ Dji bēwārāra ununaē bērā daimaa jarađe zesiđaa ādjia bajānebema nezocarāda unusidada. Małgʌrāba ādjía jarasidamanaa Jesura ārēbasida. ²⁴ Mał carea ācʌrʌ dairānebemaba acʌđe wāsidaa. Idji tʌbaripedadama ara wērārāba jarapedadā quīrāca unusidaa. Baribʌrʌ idjida ununaē basía.—

²⁵ Mał carea Jesuba ādjía jarasia:

—Jūma Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedadara bārāba ījāna ama panʌ! !Bārāra crīcha neě panʌ!

²⁶ ¿Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradara dji Dromada bēi naēna bia mīgaida bāsiěca?†

²⁷ Małbe Ācōrē cartadē idjidebema bʌpedadada jūma cawa jarasia. Moiseba bʌdada, Ācōrēneba bedeabadarāba bʌpedadada sida jūma cawa jarasia.

²⁸ Māwā nīnane āđji wābʌda purude jūsidaa. Małne Jesura nocodaa wābʌrʌ basía. ²⁹ Baribʌrʌ

† ^{24:26} Isaía 53:7-12.

ādjirā ume b̄emārēā nāwā bio bedea djuburi-asidaa:

—Ewarira queubodo bērā wārādua. Dai ume b̄edua.—

Mañ bērā ādji ume b̄esia. ³⁰ Ne cobʌdađe Jesuba pañda edapeda Ācōrēa bia jarasia. Cōrācuapeđa ādjía diasia. ³¹ Mañnebʌrʌ Ācōrēba ādjía idu cawabisia Jesuda māwā b̄l̄da. Baribʌrʌ Jesura ara mañda nēbasia. ³² Mañne ādjiduba nāwā jarasidaa:

—Idjia Ācōrē bedea cawa jara nībasiđe ¿dadžira bio b̄lsrida pananaě basica?—

³³ Ara mañda ādjira jēda Jerusaleñnaa wāsiđaa. Mañne Jesuba edadarā once panʌra dewararā ume ābaa dji jʌre panʌda unune wāsiđaa. ³⁴ Mañgʌrāba nāwā jara panasidaa:

—¡Jesura wārāda ñrēbasia! Simoña ara idjida unubisia.—

³⁵ Ara mañda ādjia bida nēbʌrsidaa ode sāwāpedadada. Ādjia jarasidaa:

—Jesuba pañ cōrācuaside daiba cawasiđaa idjida māwā b̄l̄da.—

Jesuba edadarāa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juañ 20:19-23

³⁶ Wadibida mañgʌdebema bedea duanñne Jesuda ādji ēsi odjasia. [Mañbe ādjirāa jarasia:

—¡Necai pananadua!—]†

³⁷ Mañ unusidađe ādjirāra bio dauperasiđaa, bēwārāda māwā b̄l̄da cr̄chasiđa bērā. ³⁸ Baribʌrʌ Jesuba ādjía jarasia:

† **24:36** Griego bedeade ἀλλὰ cartade bedea corchetede b̄ra neěa.

—¿Cārē cārē bārāra daupera pan^λ? ¿Cārē cārē
ījānaē pan^λ māra īrēbasida? ³⁹ Mā jāwara, mā jīrū
sida acādadua. Māda jāwā bāla. Māra tānadua.
Jaurera djara neē bāla, mañne acādadua: māra
djara bara bāla.—

⁴⁰ Māwā jarapeda idji jāwara, jīrū sida acābisia. §
⁴¹ Māwāmīna bāsridaba ādjia wādi poya ījānaē
basīa. Ādjia abeda cawa crīchadaē basīa. Mañ carea
Jesuba ādjía nāwā iwidisia:

—Bārāba codira neē pan^λca?—

⁴² Mañ carea ādjirāba Jesua bēda badada di-
asidaa. Urrajō sida diasidaa.* ⁴³ Ara mañda ādji
quīrāpita cosia.

⁴⁴ Māwānacarea ādjía jarasia:

—Mā wādi bārā ume baside jara babadja
mānebema naēna bāpedadara jūma māwāida bāla.
Mañra Moiseba bāsia, Ācōrēneba bedeabadarāba
bāsidaa, idjabā Salmo cartade bida bá bāla.—

⁴⁵ Mañbe Jesuba ādji crīchara ewasia Ācōrē bedea
cawadamārēä. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

—Ācōrē cartade nāwā bá bāla: Ācōrēba ēdrā
edabari diai jaraedara bia mīgaida bāla. Beudacarea
ewari ūbeade īrēbaya. ⁴⁷ Mañbe idji trāneba idji ījā
bēaba ēberārāa jaradia cadjiruada igaradapeda
Ācōrēmaa zedamārēä. Māwābārlā Ācōrēba ādji
cadjiruara quīrādoaya. Mañgrāna naārā Jerusaleñ
purude jaradapeda jūma puru bēaza jarađe
wānia. ⁴⁸ Ara bādji dauba mā māwānara jūma
unusidaa. ⁴⁹ Wārāda māa bārāmaa mā Zezaba diai

§ **24:40** Griego bedeade ἀστρα cartade mañ versículora neēa.

* **24:42** Urrajō sida diasidaa. Griego bedeade zocārā cartade
mañra neēa.

jaradada diabueya. Mañra idji Jaurea. Mañ bẽrã bãrãra nama Jerusaleñne pananadua abã idji abla bajãneba zeida bã edabãdadaa.-

Jesu bajñnaa wãna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Mãwãnacarea Jesuba ãdjirãra Jerusaleñ puru dajadaa Betania caita pe edesia. Mañbe idji jwara ñtaa wapeda ãdjirãra bia jarasia Ăcõrẽba careba bamãrẽä. ⁵¹ Mãwã bedea bãde Ñcõrẽba idjira bajñnaa edesia.† ⁵² Ñcõrẽba Jesua bia bedea pananapeda bio bãsridaa Jerusaleñnaa jêda wãsiðaa. ⁵³ Mamaabla ñtaa ãdjirãra ewariza Ñcõrẽ de droma dajadaare wãbadjiðaa Ñcõrẽa bia bedeadi carea.‡

† **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedeade ñcõrã cartaðe mañare bã bala: “Amén.”

**Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e